Victor Alartes

Abandonul Calului Negru

ALDO PRESS

2011

Există în viaţa tuturor oamenilor ani liniştiţi şi ani tumultuoşi. Ritmul evenimentelor este inegal – cunoaşte accelerări şi încetiniri imprevizibile. Se întâmplă adesea ca tocmai atunci când tânjeşti după o oază de linişte şi de relaxare să descoperi că eşti aruncat într-o bătălie sufocantă cu timpul. Dimpotrivă, când te crezi în stare să muţi munţii din loc te trezeşti ostaticul unor locuri sau vremuri în care nu se întâmplă mai nimic.

Această carte urmăreşte povestea unui an din viaţa lui Valer Tameş. Un singur an, dar acel an care i-a schimbat viziunea despre viaţă şi chiar viaţa însăşi. A fost un an care trebuia să reprezinte un răgaz, o întoarcere acasă şi o regăsire de sine, dar a sfârşit prin a fi un an de ruptură, neliniște şi alegeri dificile.

Pentru că a fost un an al vieţii lui, îl voi lăsa pe el să vi-l povestească, aşa cum l-a trăit, aşa cum şi-l aminteşte şi, înainte de orice, aşa cum l-a înţeles.

CAPITOLUL I.

ÎNTOARCEREA

Să nu faci decât un singur lucru o dată.

Să mângâi frumuseţea tăcerii. Să profiţi de lentoare.

Să auzi parfumul culorilor. Toate chestiile acestea pe care lumea vrea să ţi le interzică.

Trebuie refăcut totul.

Trebuie reorganizat totul în societatea asta.

În ziua de azi, cei care au bani n-au timp şi cei care au timp n-au

bani. A scăpa de muncă e la fel de greu ca a scăpa de şomaj.
Frédéric Beigbeder, *Dragostea durează trei ani*

Nu mi-e clar nici acum dacă suntem de capul nostru pe această lume. Forrest Gump a zis-o mult mai bine decât aş putea s-o formulez eu: „Nu ştiu dacă fiecare avem un destin sau doar plutim la întâmplare, ca şi cum am fi purtaţi de vânt". Înclin totuşi să cred că orice om are un destin. Dar mai cred şi că, în măsura în care avem un destin personal, acesta nu este nici din oţel, nici din lut. Deciziile pe care le luăm contează enorm, marja noastră de manevră este substanţială, dar nu orice stă în puterea noastră.

Cert este că atunci când m-am hotărât să mă întorc pentru un an în România nu am stat să mă gândesc dacă înot împotriva destinului său, dimpotrivă, acesta m-a ajuns din urmă. După cum, înainte cu cincisprezece ani, imediat după terminarea liceului la Sighişoara, plecasem să studiez la Washington fără să mă întreb măcar o clipă dacă, procedând astfel, îmi urmam destinul sau îl înfruntam.

— Tocmai acum, când ai devenit un personaj principal, părăseşti scena în loc să exploatezi oportunităţile care se ivesc în faţa ta? m-a chestionat Kenneth, un amic american, cu care, din când în când, în măsura în care reuşeam să ne sincronizăm agendele noastre încărcate, jucam câte o partidă de tenis pe unul dintre terenurile Universităţii George Washington şi pe care îl invitasem la o bere de rămas bun.

Nu îmi mai amintesc exact ce i-am răspuns – a fost în orice caz o replică glumeaţă, ceva de genul „şi personajele principale sunt oameni ca toţi oamenii şi mai coboară de pe scenă pentru a lua câte o pauză: de cafea, de masă sau chiar de odihnă". Nedumerirea lui Kenneth nu era deloc un fenomen izolat. Stârnisem un adevărat val de uimire printre prieteni şi cunoscuţi la începutul anului 2008, când au aflat că mi-am activat anul sabatic şi că îl voi petrece în România. Hotărârea o luasem cu mult înainte ca succesul de public al cărţii mele de geopolitică să mă transforme într-un „personaj principal". Mă decisesem să profit din plin de anul sabatic la care aveam dreptul, să mă eliberez de presiunea sub care lucrasem şi de rigorile impuse de o

carieră în mediul academic american.

În România – aceasta aveam s-o aflu mai târziu – unii au fost convinşi că am decis să mă întorc pentru că dincolo de ocean nu eram decât un analist de politică internaţională între mulţi alţii, în timp ce în ţară, unde televiziunile pentru care comentam ocazional diverse evoluţii geopolitice mă prezentau stereotip, dar spectaculos, drept „analistul român de la Washington", căpătasem o anumită notorietate, de care aş fi vrut să profit într-un fel sau altul. Alţii au presupus că mi-am făcut suma şi că aş avea de gând să-mi investesc banii în România sau pur şi simplu să-i cheltuiesc. N-a fost neglijată nici varianta că aş fi renunţat la orice ambiţii profesionale pentru a fi alături de prietena mea, Milena, care fusese angajată drept consultant pe probleme macroeconomice al ministrului finanţelor din România. Au fost şi opinii mai tăioase, care puneau la îndoială chiar şi sănătatea mea mintală.

— Ai înnebunit, ţi s-a urât cu binele şi foarte curând o să-ţi iasă pe nas întoarcerea acasă, care, oricum, este un concept total depăşit, pe care globalizarea l-a golit de conţinut, mi-a comunicat verde-n faţă un fost coleg de liceu din Sighişoara, poreclit încă de pe atunci Oracolul, pentru nonşalanţa cu care pronunţa verdicte tranşante despre soarta oricui.

Nu îmi dădeam seama câţi sâmburi de adevăr conţineau aceste opinii. Poate că toţi aveau dreptate sau poate că toţi se înşelau. Pe mine însă nu mă interesa nicio teorie a reîntoarcerii – eram doar extrem de fericit să mă aflu din nou în România şi nu doar pentru o scurtă pauză de supravieţuire, ci pentru un întreg an de relaxare, obţinut după şase ani de muncă asiduă în cadrul Institutului de Geostrategii din Washington, mai cunoscut drept WINGS (acronimul pentru *Washington Institute for Geostrategies*).

Îmi promisesem încă de la începutul a ceea ce numeam aventura mea americană că timp de cel puţin zece ani voi trage tare, voi ridica mănuşile tuturor provocărilor, voi fi mereu în linia întâi a profesiei pe care mi-o alesesem, astfel încât să ating un anumit nivel de împlinire în acest plan. Cei zece ani trecuseră de mult, se făcuseră cincisprezece, şi mă simţeam dezlegat de această promisiune şi, în consecinţă, cât se

poate de liber să iau piciorul de pe pedala de acceleraţie pentru o vreme. Iar lucrurile păreau că se aranjează teribil de bine de la sine, ca şi cum aş fi fost fericita victimă a unui straniu complot pus la cale pentru a-mi asigura acest mult dorit respiro de un an de zile.

Din acest complot imaginar făcea parte, fără îndoială, Frank Danford, fondatorul, directorul general şi liderul necontestat al WINGS. El era adeptul convins al teoriei că cei implicaţi în activităţi de cercetare ştiinţifică şi de consultantă trebuie să beneficieze de anii sabatici pentru a-şi încărca bateriile şi a fi capabili de performanţe de vârf în continuare. Excelenţa era cuvântul de ordine la WINGS, iar Danford nu credea că aceasta ar putea fi atinsă în absenţa unei anumite prospeţimi intelectuale.

— Dacă până şi Dumnezeu cel atotputernic a avut nevoie să se odihnească în a şaptea zi, după ce a creat tot ce a avut de creat, inclusiv omul, de ce am crede că noi putem să ne păstrăm forţa creatoare fără a ne oferi un răgaz după şase ani de muncă intensă?

Deşi întrebarea lui Danford era neîndoielnic retorică, eu încercasem să-i răspund printr-o altă întrebare:

— Dacă anul sabatic este de inspiraţie divină, este oare corect să fie acordat şi ateilor? Poate unii dintre ei consideră, precum Marx, că nu Dumnezeu, ci munca l-a făcut pe om…

— Nu vreau să discriminez pe nimeni, mi-a replicat el zâmbind, însă acei atei care îşi fac un titlu de glorie din respingerea a orice are vreo legătură cu religia au posibilitatea să refuze anul sabatic care li se oferă. Iar celor ce cred că munca l-a făcut pe om, eu, fără a-i contrazice, le-aş spune să nu se teamă că puţină odihnă sau măcar relaxare, o dată la şapte ani, i-ar putea ucide.

Raportul dintre credincioşii, de orice religie ar fi fost ei, şi ateii din WINGS era destul de strâns, iar Danford făcea parte în mod evident din prima categorie, însă, dincolo de argumentul lui de ordin religios, politica promovată de el de a încuraja activarea anului sabatic, plătit integral, şi folosirea acestuia după bunul plac al fiecărui angajat al WINGS se întemeia şi pe cifrele seci ale unei statistici: cei care se întorceau din anii sabatici obţineau, aproape fără excepţie, în următorii trei-patru ani performanţe profesionale superioare celor

care, pasionaţi până la absorbire de munca lor, preferau să renunţe la această opţiune. Creierul odihnit chiar făcea mici minuni în cazul experţilor de la WINGS.

Pe lângă politica WINGS de favorizare a activării anilor sabatici, pentru mine a contat mult şi faptul că tocmai finalizasem un proiect la care ţineam teribil de mult: publicasem prima mea carte de geopolitică. Apariţia cărţii – până atunci scrisesem analize, studii, dizertaţii, articole de ziar, contribuţii la lucrări colective, prezentări în *Power Point*, dar niciodată o carte de autor – şi primele semne că aceasta este bine primită de specialişti, dar şi de publicul larg, îmi dăduseră un teribil de puternic sentiment de împlinire nu neapărat profesională, ci mai degrabă personală.

Punând în două sute de pagini tipărite ce ştiam şi ce credeam despre perspectiva evoluţiilor geopolitice în secolul XXI, mă eliberasem pe deplin de o povară teribilă – pur şi simplu simţisem tot timpul că această carte în sine reprezenta marele meu proiect. Mai precis, gândirea şi scrierea cărţii, incluzând aici toate experienţele, studiile şi informaţiile din care se crease substanţa ei. Imediat ce cartea văzuse lumina tiparului, rolul meu se sfârşise, căci ceea ce avusesem de spus se găsea acolo, negru pe alb, ştiam că mai mult decât atât nu puteam oferi publicului în acel moment. Nu aveam deloc senzaţia că din acest proiect personal ar face parte şi promovarea cărţii, nici măcar nu mai eram foarte emoţionat în privinţa succesului de public al cărţii – de altfel nu îmi propusesem vreo ţintă de vânzări – aşa încât lăsasem foarte bucuros această grijă editorului meu, în virtutea principiului sacrosanct al diviziunii muncii: eu m-am chinuit să o scriu, tu bate-ţi capul să o vinzi. Editorul s-a achitat cu brio de această sarcină, iar câteva cronici favorabile ale cărţii mele, apărute în presa americană, au sporit interesul cititorilor.

Fragment dintr-o cronică de carte apărută în „The New York Times Book Review", supliment săptămânal al ziarului „The New York Times" ediţia din 10 octombrie 2007:

„Cine doreşte cu adevărat să înţeleagă pe ce lume trăieşte şi încotro se îndreaptă aceasta nu ar trebui să rateze întâlnirea cu cartea „Geopolitica secolului XXI: între ancore şi castele de nisip", scrisă de

Valer Tameş. Statele lumii sunt personajele acestei cărţi, personaje vii, complexe, care acţionează şi interacţionează, urmărindu-şi propriile interese. Modul în care sunt percepute, definite şi reevaluate aceste interese derivă din istoria, geografia, cultura, economia şi miturile fiecărei ţări.

Pornind de la această realitate, Valer Tameş departajează orientările strategice de politică externă care au potenţialul să rămână neschimbate pe termen lung indiferent de ideologia sau apartenenţa forţelor politice care se succed la guvernarea unei ţări (ancorele geopoliticii) de cele care ţin doar de o anumită conjunctură şi pot fi semnificativ ajustate sau chiar complet abandonate într-un timp relativ scurt (castelele de nisip)".

Un rol important în ceea ce priveşte modul în care am ales să-mi petrec anul sabatic l-a avut şi faptul că Milena, prietena mea, primise un *job* tocmai la Bucureşti, spre marea surprindere a ei şi a mea, căci cariera ei părea legată de Los Angeles cel puţin la fel de strâns cum era a mea de Washington. Milena Jarolimova, absolventă a Facultăţii de Economie a Universităţii California din Los Angeles – celebra UCLA – la care ajunsese cu o bursă Fullbright după ce terminase liceul în Cehia natală, era asistentă universitară în cadrul aceleiaşi instituţii şi discipola entuziastă a profesorului de origine chiliană Rodrigo Alves, unul dintre cei mai bine cotaţi specialişti contemporani în teoria macroeconomică.

Chiar acesta fusese şi cel care o recomandase pentru a acorda consultanţă ministrului de finanţe al României. Întâmplarea făcuse ca profesorul Alves să se reîntâlnească la o conferinţă internaţională cu un secretar de stat de la acest minister, Andrei Marinescu, care participase în 2005 la deja celebrul curs de două săptămâni pe care Alves îl susţinea la Viena, o dată la doi ani, pentru decidenţii în domeniul macroeconomic din ţările din Europa Centrală şi de Est. După ce depănaseră câteva amintiri de la acel curs şi avuseseră un schimb de păreri despre evoluţiile financiare recente, Marinescu îi spusese:

— Guvernul nostru a încetat de câţiva ani să mai solicite asistenţa Fondului Monetar Internaţional, iar eu unul simt lipsa

evaluărilor periodice pe care le realizau specialiştii acestei instituţii. Să nu vă închipuiţi că la Ministerul de Finanţe nu există consilieri şi experţi valoroşi, dar ar fi totuşi nevoie şi de o validare externă sau de o a doua opinie în ceea ce priveşte elaborarea politicilor economice.

— Înţeleg perfect ce vreţi să spuneţi şi vă dau dreptate, replicase profesorul Alves. Mi se pare cu atât mai necesară o astfel de consultanţă cu cât pieţele financiare au intrat într-o perioadă de turbulenţe, ale căror implicaţii şi reverberaţii nu au cum să ocolească nici ţara dumneavoastră. Cunoaşteţi opinia mea că, din păcate, aceste turbulenţe se vor acutiza, iar economia globală se va confrunta în curând cu o criză majoră.

— Ministrul de finanţe şi-a dat acordul de principiu pentru colaborarea cu un consultant străin, de preferinţă dintr-o universitate americană de prestigiu, continuase Marinescu, încurajat de cuvintele profesorului. Dacă dumneavoastră aţi putea să ne recomandaţi un economist capabil să ofere acest tip de consultanţă, am fi încântaţi să îi oferim un contract care să se întindă pe durata unui an, căci acesta este intervalul de timp rămas până la următoarele alegeri, când mandatul guvernului expiră.

Scanând rapid în minte persoanele care ar fi putut fi potrivite, dar şi disponibile pentru o astfel de misiune, profesorul Alves o identificase pe Milena drept candidata ideală.

— Şi guvernul dumneavoastră şi Milena ar avea de câştigat de pe urma acestei colaborări, conchisese profesorul Alves.

Aşa s-a făcut că planurile mele pentru anul sabatic, care avuseseră iniţial în vedere o împărţire a timpului între Los Angeles-ul Milenei şi Sighişoara familiei mele, cu care mă văzusem doar episodic pe parcursul unui deceniu şi jumătate, au suferit o ajustare semnificativă. Anul meu sabatic s-a mutat în întregime în România, iar centrul de greutate s-a deplasat dinspre oraşul natal către Bucureşti.

— Stimaţi pasageri, peste circa zece minute avionul companiei Lufthansa va ateriza pe aeroportul Henri Coandă. Vă rugăm să rămâneţi aşezaţi şi să vă legaţi centurile de siguranţă.

Banalul anunţ al stewardesei mi s-a părut a fi o confirmare semioficială a începerii anului sabatic. A răsunat în mintea mea ca un

clopoţel care anunţa sfârşitul celei din urmă ore din ultima zi de şcoală. Da, poate că aceasta va fi marea vacanţă a vieţii mele, mi-am spus în gând.

Pe faţa Milenei am citit mult entuziasm. Pe ea o încânta perspectiva unor noi provocări profesionale. Pe mine – perspectiva de a fi, pentru o vreme, patronul aproape absolut al propriului meu timp.

Liviu Ştefancu, directorul de programe al Business TV, a fost teribil de jovial la prima noastră întâlnire faţă în faţă, chiar în seara zilei în care am sosit la Bucureşti, când am semnat, de altfel, şi contractul de colaborare ai cărui termeni îi perfectasem în corespondenţa pe care o purtasem prin *e-mail* pe când mă aflam încă la Washington. Clauzele contractului îmi conveneau de minune, căci profitasem din plin de faptul că, graţie succesului cărţii mele, mă aflam pe val şi îmi impusesem condiţiile. Emisiunea mea, „Ora exactă în geopolitică", urma să fie difuzată săptămânal în primele patru luni, indiferent de ratingul pe care avea să-l facă, nivelul acestuia urmând să fie luat în considerare ulterior pentru adoptarea deciziei de a continua sau nu emisiunea pentru o nouă perioadă de patru luni. În plus, eram singurul care decideam asupra conţinutului emisiunii.

— Emisiunea ta va fi vedeta noii noastre grile de programe, pot să pun pariu, şi-a arătat directorul entuziasmul debordant.

— Sper să iasă bine, am încercat eu să-l temperez. Nu sunt deloc un profesionist al ecranului. Până acum am fost implicat în emisiuni TV doar ca invitat, nu ca realizator.

— Ai fost omul nostru de la Washington. Acum eşti omul nostru, punct. De fapt, nu – eşti omul nostru cel mai bun.

Ştiam că intervenţiile mele la emisiunile pe teme de politică internaţională ale acestui post de televiziune se bucuraseră de interes din partea publicului şi că prezenţa mea generase adesea creşterea *ratingului*. Eu atribuiam însă o parte din acest succes la public şi locaţiei privilegiate de unde îmi exprimam opiniile: vorbeam chiar din oraşul în care se adoptau decizii majore şi se întâmplau evenimente istorice.

— Mi-a plăcut să fiu omul vostru de la Washington, i-am replicat lui Ştefancu. Acum însă, în anul meu saba-tic, nu sunt dispus să fiu

omul nimănui şi, în plus, îţi mărturisesc că am cam obosit să mă străduiesc să fiu omul cel mai bun. Vreau ca în emisiunea aceasta să fiu eu însumi, să fac ce îmi place, liber de orice constrângeri financiare sau de audienţă. Sau de orice altă natură.

— De ce nu rămânem măcar o zi în Bucureşti? m-a chestionat Milena dimineaţa, pe când ne pregăteam să plecăm către Sighişoara.

Am încercat să risipesc rapid nedumerirea de pe faţa ei încă somnoroasă:

— Din patru motive mari şi late. Mai întâi, pentru că Bucureştiul nu este Praga şi ai putea fi uşor dezamăgită. Apoi, un an de zile vei vedea Bucureştiul pe săturate. În plus, mi-e dor de oraşul copilăriei mele. Şi cireaşa de pe tort, cel mai important motiv, oraşul pe care ţi-am promis că ţi-l voi arăta este Sighişoara, nu Bucureştiul. În consecinţă, capitala poate să mai aştepte. Te-am convins?

— Doar ştii că argumentele raţionale mă conving întotdeauna, mi-a răspuns ea cu multă veselie în glas. Sunt gata să descopăr Cetatea Sighişoarei. Am zis!

Cetatea Sighişoarei! Nu Sighişoara pur şi simplu, ci chiar Cetatea Sighişoarei, cuvintele pe care le folosisem eu cu un an şi jumătate în urmă, la Washington, pe malul Potomacului, în acea seară caldă de iulie când m-am îndrăgostit de ea. Îi spusesem atunci, cu câteva clipe înainte de primul nostru sărut, că îmi făcuse plăcere să-i fiu ghid prin capitala Statelor Unite, dar că mi-ar plăcea şi mai mult să-i arăt Cetatea Sighişoarei. Şi reţinuse chiar şi formula „am zis", cu care fratele meu, toboşarul cetăţii, îşi încheie invariabil anunţurile. De fapt, nici eu nu uitasem nicio replică, niciun gest şi niciun moment de tăcere din acea seară de iulie, al cărei film mi se derula adesea prin faţa ochilor.

Întâlnirea noastră fusese întâmplătoare. Sau poate că mâna invizibilă a destinului – presupunând că acesta există – o pusese la cale. Participam amândoi la o conferinţă organizată la Universitatea Georgetown şi ne aşezaserăm, cu totul întâmplător, alături. Stând unul lângă celălalt şi aşteptând să înceapă sesiunea inaugurală a conferinţei, ne-am prezentat reciproc şi am schimbat câteva vorbe. Aşa am aflat că ea se afla pentru prima dată la Washington şi că, în consecinţă, îşi propusese ca, în fiecare din cele patru zile ale conferinţei, să folosească

puţinul timp liber pentru a vedea cât mai mult din ce are de oferit capitala Americii. Înainte de încheierea primei pauze de cafea mă oferisem deja, în calitate de localnic cu vechime al Washingtonului, să o însoţesc în acest periplu pentru a nu rata nimic din ce merita văzut în acest oraş.

Acea plimbare pe malul Potomacului de care am amintit ceva mai devreme şi care a prilejuit primul nostru sărut a avut loc în seara ultimei zile a conferinţei.

— Şi mie mi-ar plăcea, îmi răspunsese ea atunci la invitaţia de a vizita Sighişoara mea natală. Iar eu, în contrapartidă, ţi-aş putea arăta Praga. Dacă eşti interesat, bineînţeles, adăugase ea, zâmbind.

Eram interesat. Şi de Praga, dar mai ales de Milena. Eram fericit că o întâlnisem şi disperat că aş putea să o pierd: mi se părea că descopăr o fiinţă din acelaşi aluat cu mine. Plecase şi ea din estul Europei la studii în Statele Unite, îşi dorea la fel de mult ca mine – adică aproape cu disperare, în orice caz cu multe sacrificii personale, incluzând aici şi o părticică din sufletul nostru, rămasă pentru totdeauna acasă – o împlinire profesională în mediul academic american…

După încheierea conferinţei, Milena se întorsese la Los Angeles, unde am vizitat-o peste două săptămâni, în weekend, pentru că am simţit şi am consimţit amândoi că povestea noastră de dragoste trebuia să continue. Avea să fie primul dintr-o lungă serie de weekenduri petrecute împreună, fie la Washington, fie la Los Angeles, fie în vreun alt oraş american, ales în funcţie de distanţă – în sensul de a ne reduce amândurora durata deplasării – şi de interesul turistic.

Eram mereu presaţi de timpul care se scurgea prea repede, între două avioane sau două autobuze din categoria „ogarilor cenuşii". Trăiam în aceeaşi ţară, dar practic eram nevoiţi să traversăm un continent întreg pentru a ne întâlni, căci ori ruleta întâmplării, ori mâna destinului ne plasase pe coaste diferite ale Americii.

Sigur că nu eram nici pe departe un caz singular – lupta sentimentelor cu constrângerile distanţelor mari şi ale timpului liber tot mai comprimat devenise, de altfel, şi subiect de film. Văzusem „Nopţi albe în Seattle" chiar în Seattle, la un mic cinematograf, într-o

noapte albă de sâmbătă spre duminică. Parcă ar fi fost un film despre noi: personajul lui Tom Hanks locuia la Seattle, cel interpretat de Meg Ryan trăia la Baltimore, fiecare avea un program foarte încărcat, aşa că au reuşit cu mare greu să se întâlnească. Unde? La New York, firește.

Milena îmi spusese odată, glumind amar pe seama situaţiei noastre:

— După divorţul părinţilor mei, tatăl meu mă lua la el în fiecare al doilea weekend, fără excepţie. Botezasem acele sfârşituri de săptămână „weekenduri de tată", de – numire pe care o scriam în dreptul lor în calendar. Acum fac la fel cu întâlnirile noastre: le marchez în calendar drept weekenduri de îndrăgostiţi.

Spre deosebire de tatăl Milenei, noi mai sacrificam din când în când câte un weekend din acesta de îndrăgostiţi pe altarul carierei sau, mai pretenţios spus, al ştiinţei.

N-am mers întins către Sighişoara, ci am poposit mai întâi la Sinaia, unde am dus-o la Castelul Peleş şi apoi la Cumpătu, la Vila Luminiş a lui George Enescu. Auzise de compozitorul român, ştia şi că fusese profesorul lui Menuhin, căci avea o cultură muzicală remarcabilă. Studiase vioara în copilărie, absolvise o şcoală cu profil muzical, participase la câteva concursuri la Praga şi nu fără oarecare succes.

— Cum de ai renunţat la muzică, dacă îţi plăcea şi aveai şi rezultate? am întrebat-o.

— După un concurs interşcolar la care m-am clasat pe locul cinci din douăzeci de participanţi, l-am întrebat pe profesorul meu de vioară cât de mult talent crede că am şi la ce nivel aş putea să ajung. Mi-a spus că am ceva talent şi că pot progresa destul de mult, dacă voi lucra cu aceeaşi tenacitate.

— Să înţeleg că nu ţi s-a părut un răspuns încurajator?

— Nu doream să primesc o încurajare, voiam cu totul altceva: o clarificare. Iar răspunsul lui l-am găsit departe de a fi edificator. Am insistat şi l-am întrebat dacă mă vede capabilă să iau premii la concursuri importante, să pătrund în elita violoniştilor. Mi-a spus că voi putea trăi din muzică, dar că nu crede că am potenţialul să realizez performanţe pe plan internaţional. În ziua aceea am renunţat definitiv

la vioară. Mai precis, la ideea unei cariere muzicale. Atunci am dat muzica pe macroeconomie.

— S-au văzut şi afaceri mult mai proaste. De exemplu, unii ar fi dat un regat pentru un cal, am glumit eu.

Nu m-am mirat să aflu că a procedat astfel, că a abandonat vioara, care îi plăcea, doar pentru că părea să nu fie calea sigură către marea performanţă. Totul sau nimic, aceasta era abordarea ei în viaţă. Dacă nu poţi să faci performanţă, efortul devine pierdere de vreme şi irosire de resurse. Fusesem şi eu aşa, dar simţeam că încep să mă schimb. Sau poate doar obosisem un pic.

— Este superbă Sinaia! Are din toate câte ceva: peisaje montane, cultură, istorie, arhitectură… Şi e atât de aproape de Bucureşti! mai venim aici şi altă dată? m-a întrebat ea în maşină, în timp ce porneam spre Sighişoara.

— Eu zic să păstrezi câteva adjective şi pentru Sighişoara, am avertizat-o în glumă. Iar despre o altă vizită la Sinaia, mai întâi trebuie să mă duci tu la Praga, parcă aşa am stabilit la Washington. Şi, din câtă geopolitică ştiu eu, ce se decide la Washington nu prea poate fi schimbat undeva, în Europa de Est…

Replica mea i-a smuls un zâmbet larg şi promisiunea că vom ajunge şi la Praga în curând.

— Ce cai frumoşi! a exclamat Milena.

Atunci am zărit şi eu caii care stăteau grupaţi pe marginea şoselei, lângă o lizieră acoperită de promoroacă.

— Mai ales cel negru! a continuat ea, cu privirea aţintită către imaginea de dincolo de fereastra automobilului.

Dintre toţi mi-a plăcut şi mie tot calul negru, suplu, cu glezne fine, care – deranjat, poate, de zgomotul motorului, care îi tulbura liniştea – îşi încordase gâtul lung şi scosese un nechezat prelung. Când viteza maşinii l-a scos definitiv din raza noastră vizuală, calul negru părea că se pregăteşte să o ia la galop, pentru a se îndepărta de vacarmul şoselei.

— Când eram mic, mergeam adesea în satul bunicilor mei, i-am povestit Milenei. Ei aveau un cal negru, iar cea mai mare fericire a mea era să-l călăresc. Uitam de orice altceva când pluteam în goana lui

nebună. Copil şi cal eram o singură fiinţă – ne contopeam în bucuria zborului peste mări şi ţări, ca în poveşti.

— Eu n-am călărit, dar toţi caii din poveştile copilăriei mele erau albi, şi-a amintit Milena.

— Da, eroii din basme ne-au fost livraţi la pachet cu caii lor albi, dar în povestea mea important cu adevărat este doar calul negru. De fapt, eu nici nu-l mai călăream, călătoream împreună cu el. Nici nu poţi să-ţi închipui cât de contrariat am fost când am aflat de la profesorul de română că verbul „a călători" vine de la „cale" şi nu de la „cal", aşa cum eram eu convins.

În drum spre Sighişoara am discutat cu Milena şi despre cum se pregătea pentru activitatea ei de consultant al ministrului de finanţe al României. Era vizibil încântată că a primit o astfel de misiune şi o aborda cu mult entuziasm. Se zbătuse deja să obţină informaţiile de care avea nevoie pentru a evalua situaţia economică, nu se mulţumise cu baza de date pe care i-o puseseră la dispoziţie cei de la Ministerul Finanţelor. Contactase alte instituţii care aveau expertiza în domeniu, discutase cu diverşi analişti şi cercetători. Întorsese informaţiile disponibile pe toate feţele, încercând să înţeleagă şi să interpreteze corect ceea ce se întâmpla în economia românească. Considera că începe să-i simtă pulsul: ştia – sau măcar intuia – unde sunt dezechilibrele şi vulnerabilităţile, dar şi care sunt punctele forte. Nu mai bâjbâia în ceaţă, avea deja în minte un tablou destul de clar a ceea ce era de făcut.

— Sper ca în câteva săptămâni să finalizez şi fundamentarea unui prim set de măsuri care să limiteze impactul turbulenţelor financiare globale asupra economiei româneşti, m-a anunţat ea.

— Crezi că se va ajunge la o criză puternică pe plan internaţional?

— O, da! Nu ştiu cât de repede va începe să-şi arate colţii, dar o vom simţi. Nu va fi sfârşitul lumii, însă finanţele şi economia nu vor mai arăta la fel după criză. Mă aştept ca nici geopolitica ta să nu scape prea ieftin.

— Mda, geopolitica mea. Crezi că mă voi întoarce la ea la sfârşitul anului sabatic şi nu o voi mai recunoaşte?

— Deşi tu ai scris o carte întreagă despre ea, veţi fi ca doi străini în noapte, a glumit Milena.

Şi mi-a fredonat *Strangers in the Night*. Nu făcuse degeaba şcoala de muzică!

Am intrat în Cetatea Sighişoarei pe lângă falnicul Turn cu ceas – cu aspectul său sever, îmblânzit de spectaculosul acoperiş ascuţit în stil baroc, cu ţigle multico-lore – spre încântarea Milenei, căreia i-a adus aminte de Turnul Podului Carol care străjuieşte oraşul vechi din Praga.

— Lume, lume! Bun venit la Sighişoara vă spune toboşarul cetăţii! Porţile cetăţii au fost deschise în onoarea voastră. Mai sunt două ceasuri până la miezul zilei. Am zis! ne-a întâmpinat chiar în dreptul turnului toboşarul, îmbrăcat în straie medievale viu colorate.

Între propoziţiile scurte, rostite sacadat, cu o voce aproape răstită, sunetul tobei se făcea auzit în cadenţa: *tam-tam para-ram pam*. M-am îmbrăţişat călduros cu fratele meu mai mic Alin, mai cunoscut acum drept toboşarul cetăţii, şi am făcut prezentările de rigoare. Pentru Milena, Alin a repetat salutul în limba cehă, una dintre cele nu mai puţin de 40 de limbi străine în care era capabil să invite turiştii în cetate.

— Toboşarule, ştiam că te vom găsi la datorie, i-am spus lui Alin. Ai vegheat asupra cetăţii cât am fost plecat?

— Preafrumoasă domniţă, preacinstite cavaler, cu mândrie vă înştiinţez: în tot acest timp nu s-a întâmplat nimic deosebit! Am zis!

Tam-tam, para-ram, pam îi întărea toba vorbele.

Dacă Milenei Cetatea Sighişoarei i-a plăcut foarte mult, aşa cum anticipasem, pe mine chiar m-a copleşit. Străduţele înguste şi întortocheate, pietruite, acum acoperite de un strat subţire de zăpadă, care şerpuiesc pe dealul Cetăţii Sighişoarei, cele nouă turnuri medievale care străjuiesc cetatea, casele vechi zugrăvite în culori pastelate, toate erau la locul lor, parcă aşteptându-mi răbdătoare întoarcerea. Vorba fratelui meu, toboşarul, nu se întâmplase nimic deosebit.

Doar eu eram schimbat. Regăseam cu un entuziasm şi cu o emoţie mult mai intense decât m-aş fi aşteptat locurile de care îmi

dorisem atât de mult să mă desprind pe când eram adolescent şi pe care, după plecarea la Washington, nu le mai revăzusem. Parcă trăiam o întoarcere în timp – într-un timp care curgea mai lin. Cândva curgerea asta lină mă plictisea de moarte, mi se părea că sunt prizonierul unui loc ancorat prea mult într-un trecut de mult apus. Acum, după ce trăisem în inima Americii, în ritmul frenetic al prezentului, vedeam oraşul natal cu alţi ochi. Zidurile cetăţii, dintre care simţisem cândva că trebuie să evadez cât mai repede, îmi păreau de această dată că apără cu încăpăţânare o oază de linişte. Venind de la Washington, oraşul întemeiat abia cu două secole în urmă anume pentru a fi capitala celei mai puternice ţări din lume, nu poţi să rămâi insensibil la farmecul romantic al bătrânei cetăţi medievale din Sighişoara.

Sala de festivităţi a Şcolii din Deal – denumire veche, dar pe care sighişorenii o folosesc în mod curent când vorbesc despre Liceul Teoretic „Joseph Haltrich" din Sighişoara – era arhiplină, la fel cum se întâmpla la reuniunile legendarului cerc de istorie iniţiat şi animat de profesorul Mogoşanu la sfârşitul anilor '80. Eram bucuros, căci îmi dorisem foarte mult să retrăiesc, pe cât posibil, acea atmosferă frenetică, aproape magică, ce se crea atunci, când până şi sala de festivităţi, deşi era cea mai mare din liceu, se dovedea neîncăpătoare. Pasiunea şi curajul profesorului de istorie, care nu se lăsa deloc cenzurat de litera manualului sau de limitele impuse de programa şi de istoriografia oficială a vremii, fapt care îi provocase şi exilarea la Sighişoara de la Facultatea de Istorie a Universităţii din Bucureşti, unde fusese pentru foarte puţin timp asistent universitar, creaseră un adevărat fenomen social în rândul elevilor. Aceştia luau cu asalt nu doar şedinţele cercului de istorie, dar şi orele obişnuite ţinute de acesta. Faptul că liceenii se lăsau deturnaţi de la ore nu către terenuri de fotbal, parcuri ori cofetării, ci către o altă materie, stârnise uimire, transformată, în câteva cazuri, în invidie ori chiar în indignare, în rândul celorlalţi profesori, prejudiciaţi de audienţă când aveau neşansa ca orele lor să se suprapună peste cele ale lui Mogoşanu.

În acele ore pe care le aşteptam cu sufletul la gură, întrucât trăiam cu sentimentul intens că am acces la mari adevăruri interzise,

că pot vedea ce este dincolo de frazele-şablon ale unor cărţi opace, ba chiar că particip la un ritual de eliberare a sufletului de orice cenzură, mi-am descoperit brusc interesul pentru istoria modernă şi contemporană şi, mai ales, pentru politică, alte discipline care păruseră să mă atragă la un moment dat fiind detronate fără drept de apel. De aceea eram emoţionat că am ocazia să vorbesc despre cartea mea aici, la liceul meu şi chiar în sala în care se desfăşura cercul de istorie, la invitaţia profesorului Mogoşanu, cel care îmi insuflase pasiunea pentru istorie şi pentru ştiinţe politice.

După ce mi-am încheiat discursul şi am răspuns întrebărilor puse de câţiva elevi, profesorul Mogoşanu şi-a prezentat, în acelaşi stil captivant şi nonconformist pe care îl apreciam atât de mult pe vremea liceului, propriile comentarii privind viziunea mea asupra geopoliticii. Aşa cum mă aşteptam, era la curent cu evoluţiile recente din sfera relaţiilor internaţionale şi a abordat extrem de interesant şi pertinent unele aspecte din cartea mea, pe care o citise în engleză, în original. Am dezbătut cu el câteva chestiuni de nuanţă, dar am găsit şi un punct de dezacord major: delimitarea teritoriului care va face parte, pe parcursul secolului al XXI-lea, din sfera de influenţă a Rusiei. El considera că unele republici foste sovietice sunt pe cale să se desprindă complet şi ireversibil de sub umbrela Federaţiei Ruse, în timp ce eu susţineam – şi argumentasem pe larg în carte – că poziţia Kremlinului nu este atât de slabă, încât să fie dispus să tolereze repetarea scenariului din cele trei mici ţări baltice în Ucraina sau în Georgia. Chiar dacă în aceste două state ajunseseră recent la putere forţe politice prooccidentale, sprijinul lor popular şi capacitatea de a reduce dependenţa economică faţă de Rusia erau destul de fragile, iar eu eram încredinţat că Moscova nu putea ceda atât de mult din sfera ei tradiţională de influenţă.

— Dacă vrea să evolueze către modernizare şi prosperitate, Rusia va trebui să facă ce a făcut şi Turcia – să renunţe la doctrina străinătăţii apropiate şi, mai mult decât atât, să abandoneze ambiţiile sale imperiale, a insistat profesorul Mogoşanu. Astfel, Ucraina, de exemplu, ar putea deveni în timp parte a unei Europe occidentalizate, în timp ce Rusia ar rămâne tot mai izolată la marginea continentului.

— Domnule profesor, aveţi aceeaşi viziune asupra acestui subiect ca unul dintre cei mai reputaţi geostrategi americani, Zbigniew Brzeziński. Eu unul, însă, mă tem că cine crede că Rusia va face, în viitorul previzibil, o astfel de alegere radicală se amăgeşte. La o conferinţă a lui Brzeziński la care am asistat la finele anilor ’90, la Washington, el a spus – citez din memorie – că pentru Statele Unite, Rusia este mult prea slabă pentru a constitui un partener, dar încă suficient de puternică pentru a fi doar pacient. Reţineţi aceste cuvinte: încă suficient de puternică. Implicit, Brzeziński sugera că Rusia va pierde din forţa sa odată cu trecerea timpului. În realitate, în anii care s-au scurs de atunci, lucrurile au evoluat cu totul altfel: Rusia s-a redresat economic – beneficiind şi de o conjunctură favorabilă, mai ales din perspectiva preţurilor mari la petrol şi gaze naturale – şi s-a repoziţionat din punct de vedere al politicii externe, afirmându-şi cu tot mai multă fermitate interesele pe plan internaţional. Nu ştiu dacă autorităţile ruse au realizat – sau măcar au încercat – o clarificare ideologică, dar înclin să cred că şi-au conturat o serie de obiective geopolitice pe care le urmăresc cu remarcabilă tenacitate şi inteligenţă. Aş risca să conchid că, în ultimul deceniu, în loc să se transforme într-un pacient dependent de tratamentul american, cum prezicea Brzeziński, Rusia s-a apropiat mai degrabă de statutul de partener al Statelor Unite – un partener care are pretenţia că teritoriul post-sovietic face parte din sfera sa legitimă de influenţă.

După ce ne-am pus de acord că nu putem să cădem de acord pe acest subiect sensibil, profesorul Mogoşanu a ţinut să încheie şedinţa cercului de istorie într-un mod spectaculos:

— Ieri, căutând pe internet, am făcut o descoperire cel puţin interesantă – cei mai faimoşi trei sighişoreni sunt, în ordine, Vlad Ţepeş, Hermann Oberth şi Tameş. Dacă dai o căutare pe Google sau Yahoo după aceste nume, rezulta următorul clasament: Vlad Ţepeş – vreo 500 de mii de postări, Herman Oberth, care s-a născut la Sibiu, dar a copilărit şi a urmat şcoala în Sighişoara – aproape 150 de mii, iar Valer Tameş vine puternic din urmă, având deja peste 100 de mii de postări. Apoi, la mare distanţă, se află plutonul gros al muritorilor de rând. Se poate spune, deci, că faimosul Turn cu ceas al Sighişoarei, ce a

străjuit copilăria celor trei, i-a inspirat să dea ora exactă: mai întâi Ţepeş în istorie, apoi Oberth în astronautică, iar acum Tameş – în geopolitică.

La aşa ceva nu mă aşteptasem şi m-am temut pentru o clipă că voi rămâne fără replică. Am reuşit să mă redresez suficient de repede şi să găsesc câteva cuvinte adecvate situaţiei, astfel încât toată lumea din sală să înţeleagă că nu iau deloc în serios acest clasament:

— Domnule profesor, deşi sunt convins de utilitatea internetului, daţi-mi voie să nu cred în verdictele date de motoarele sale de căutare. Compania lui Ţepeş şi Oberth mă onorează, dar mai întâi mă şochează. Ţin să vă informez că nu aspir în niciun fel la faima lor. Sper însă, în compensaţie, să fiu şi mult mai puţin controversat decât cei doi, care – de la dumneavoastră ştiu, aşa că nu risc să mă contraziceţi – au avut şi laturile lor întunecate. Şi mai sper ceva: să trăiesc vremuri mai puţin zbuciumate decât cele de care au avut parte ei.

— Dacă judecăm vremurile strict din perspectiva zăngănitului armelor, sunt convins că aşa va fi, mi-a răspuns Mogoşanu. Dar în minţile şi inimile oamenilor, zbuciumul este acum poate mai teribil decât oricând şi n-aş putea să spun care este răul cel mai mic, a adăugat el.

— Pentru că a venit vorba despre zbucium, cu riscul de a vă dezamăgi, vă mărturisesc că îmi acord o pauză de douăsprezece luni de la zbucium. Probabil că, în acest răstimp, Ţepeş şi Oberth se vor distanţa şi mai mult de mine pe internet şi nu îmi vor mai simţi răsuflarea în ceafă, dar altfel anul sabatic n-ar mai fi an sabatic, am încheiat.

Şi chiar credeam cu tărie că aşa va fi, uitând că nimeni nu e profet în ţara lui…

În ziua următoare, ultima înaintea plecării spre Bucureşti, am colindat din nou cu Milena prin cetate, am urcat şi am coborât încă o dată cele 175 de trepte ale Scării Acoperite a Şcolarilor care duce la Liceul Haltrich, apoi am luat prânzul la restaurantul medieval amenajat în casa în care se presupune că s-a născut Vlad Ţepeş. La capătul acestui itinerar romantic am urcat împreună până la ultimul

etaj al Turnului cu ceas. Acolo, admirând superba panoramă a oraşului de pe terasa situată chiar deasupra orologiului, am reluat ceva ce încercasem fără succes în Central Park din New York cu câteva luni înainte.

— Milena, tot ce-mi doresc în această clipă este să fim mereu împreună şi la fel de fericiţi ca acum!

— Şi eu.

— Asumându-mi conştient riscul unui al doilea refuz, îmi iau inima în dinţi şi îţi declar din nou că aş vrea să fii soţia mea. Am zis!

Milena mi-a răspuns cu o întrebare:

— Dacă ţi-aş spune şi acum, la fel ca atunci, în Central Park din New York, că te iubesc aşa cum n-am mai iubit pe nimeni, dar nu mă atrage ideea de căsătorie, m-ai părăsi?

— Nu. Orice ai spune, nu te-aş părăsi.

A răsuflat evident uşurată:

— Atunci acesta este răspunsul meu. Încerc să îţi şi explic acest răspuns. Poate că tu vezi căsătoria ca pe o încununare firească a iubirii, în general, şi a iubirii noastre, în particular. Poate că simţi că trebuie să îmi oferi şi o dovadă formală a dragostei tale pentru mine. Sau poate că, după mulţi ani de muncă asiduă, cu provocări şi termene-limită, anul acesta sabatic ţi se pare prea lipsit de adrenalină şi încerci cu orice preţ să-l umpli cu evenimente. Poate că toate aceste trei motive sunt valabile. Eu însă aş prefera să fiu doar iubita ta, este mult mai romantic aşa. Iar noi doi, în ciuda preocupărilor noastre savante şi a carierelor noastre ancorate în mediul academic, ar trebui să fim un cuplu teribil de romantic, căci ne-am născut în oraşe romantice: Praga mea şi Sighişoara ta. Mi-am imaginat întotdeauna că voi fi fericită când voi fi iubita iubitului meu, nu soţia soţului meu. Apoi, tu ştii că eu, ca mai toţi cehii, nu cred în Dumnezeu.

— Ştiu, iubito, dar am putea să ne căsătorim civil, nu şi religios, am sugerat eu.

— Am putea, desigur, dar la ce ne-ar folosi? Nu cred nici în instituţia căsătoriei.

— Dar în ce crezi?

— În dragoste. Mi-e de ajuns să ştiu că mă iubeşti – este tot ce

contează. Un certificat de căsătorie nu poate reprezenta o poliţă de asigurare împotriva riscului ca iubirea să înceteze la un moment dat. Părinţii mei au divorţat şi nu le-a folosit la nimic faptul că erau căsătoriţi, ba chiar le-a creat bătăi de cap suplimentare cu ocazia despărţirii. Eu vreau doar să fim împreună atât timp cât ne vom iubi – nicio zi în minus, nicio zi în plus.

Nu mi-a rămas altceva de făcut decât să mă resemnez. Logica impecabilă a Milenei nu îmi oferea altă soluţie. Romantismul raţional al oamenilor de ştiinţă nu se poate împiedica de o simplă cerere în căsătorie. Am avut şi un motiv să mă felicit: avusesem inspiraţia să nu cedez tentaţiei de a împrumuta straiele şi toba fratelui meu pentru a imprima momentului un plus de romantism medieval. Ar fi fost ridicol să încasez refuzul – este însă de discutat dacă se poate numi refuz gestul de a răspunde la o cerere în căsătorie cu o declaraţie de dragoste – astfel costumat. Aş fi arătat probabil eu însumi la fel de desuet precum i se părea Milenei ideea de căsătorie.

Ne-am întors la Bucureşti şi ne-am instalat în apartamentul pe care guvernul, aşa cum se obligase prin contractul de consultanţă încheiat cu Milena, i-l oferise ca locuinţă de serviciu. Apartamentul, spaţios şi recent renovat, se afla într-un bloc amplasat în zona centrală a oraşului. Pentru a o familiariza pe Milena cu traseul ei zilnic, am făcut împreună o plimbare cu metroul până la clădirea Ministerului de Finanţe – unde urma să lucreze ea – şi apoi la cea a Guvernului – unde era de aşteptat să fie invitată să participe la diverse şedinţe convocate de primul-ministru. De la sediul guvernului ne-am întors acasă pe jos, parcurgând distanţa în nu mai mult de un sfert de oră.

— Ce bine că voi putea ajunge la birou şi la guvern repede şi fără riscul de a mă bloca în trafic, s-a bucurat ea.

— Multă lume se plânge că traficul infernal paralizează Bucureştiul la orele de vârf, aşa că se pare că eşti într-adevăr norocoasă. Aşa cum norocoşi suntem amândoi, căci după ce în America ne vedeam aproape numai în weekenduri, ba la tine, în Los Angeles, ba la mine, în Washington, ba în câte un alt oraş american, mereu presaţi de timpul care se scurgea nemilos, ne-am trezit că tocmai Guvernul României ne pune la dispoziţie un apartament în care putem locui

împreună. Dar ce ne vom face peste un an, când expiră şi contractul tău şi vacanţa mea? Nu ne va fi teribil de greu să ne reluăm viaţa de îndrăgostiţi navetişti, după ce ne vom fi obişnuit să fim împreună zi de zi?

— Într-un an se pot schimba foarte multe, mi-a răspuns Milena, calmă. Până atunci, eu zic să ne bucurăm de clipele astea de acum şi de tot anul acesta. Am zis!

CAPITOLUL".

EFECTUL DE LEVIER

Omul cel mai periculos pentru orice guvern este acela capabil să gândească cu propriul său cap, fără a ţine cont de superstiţiile şi tabuurile care domină societatea. Acest om va ajunge în mod aproape inevitabil la concluzia că guvernul de care este condus este necinstit, iraţional şi de netolerat. De aceea, dacă este un romantic, va încerca să schimbe acel guvern. Iar dacă el nu este un romantic, atunci va fi în stare să răspândească nemulţumirea sa în rândul celor care sunt.

Henry Louis Mencken

Am fost destul de mulţumit de cum mi-a ieşit prima ediţie a emisiunii „Ora exactă în geopolitică". Îmi propusesem să prezint şi să analizez două dintre principalele evoluţii cu impact asupra geopoliticii în anul 2007.

Mai întâi, am abordat câştigarea alegerilor prezidenţiale din Franţa de către Nicolas Sarkozy, de departe cel mai proamerican dintre politicienii francezi. Am subliniat că preluarea puterii în Franţa de către Sarkozy, în condiţiile în care şi Germania este condusă de guvernul cancelarului Angela Merkel, o adeptă convinsă a unor bune relaţii cu Statele Unite, este importantă din punct de vedere geostrategic pentru că schimbă considerabil datele problemei în ceea ce priveşte relaţiile politice transatlantice. Acestea se răciseră îngrijorător în perioada în care în fruntea celor mai puternice ţări

europene se aflau Jacques Chirac şi Gerhard Schroeder, care priviseră cu foarte multă reticenţă iniţiativele de politică externă americane.

Dacă pe vremea acestora statele din Europa Centrală şi de Est, recent cooptate în NATO, se arătaseră dispuse, dacă nu şi entuziaste, să sprijine politica externă a Statelor Unite, retorica actualilor lideri de la Bonn şi Paris, corelată cu poziţia de aliat necondiţionat al Washingtonului pe care se situează în mod tradiţional Marea Britanie, indica, în opinia mea, faptul că se poate vorbi de o Europă proamericană.

Al doilea subiect pe care l-am ales pentru acea emisiune inaugurala a fost aderarea României şi Bulgariei la Uniunea Europeană în ianuarie 2007. Am argumentat de ce credeam că ţara noastră a prins din mers ultimul vagon al ultimului tren al integrării. Nu vedeam posibilă în viitorul apropiat o continuare a extinderii graniţelor Uniunii Europene.

De la: Giancarlo Damiani

Către: Valer Tameş

Subiect: Decernarea premiului Liam Brennan pentru ştiinţe politice

Data: Vineri, 17 februarie 2008

Stimate domnule Tameş.

Îmi face o deosebită plăcere să vă aduc la cunoştinţă că Asociaţia Politologilor din America de Nord (NAPA) a decis, în conformitate cu votul juriului special desemnat, să vă acorde premiul Liam Brennan pentru ştiinţe politice pe anul 2008. Lucrarea pentru care juriul v-a acordat premiul este „Geopolitica secolului XXI: între ancore şi castele de nisip", apărută în anul 2007.

Am aprecia în mod deosebit prezenţa dumneavoa-stră la conferinţa anuală a asociaţiei noastre, care se va desfăşura la Washington în zilele de 14 şi 15 martie 2008. Vom fi încântaţi să suportam cheltuielile de deplasare şi cazare ocazionate de participarea dumneavoastră la acest eveniment şi aşteptăm cu mult interes discursul de circa douăzeci de minute pe care, în mod tradiţional, îl susţine câştigătorul premiului Liam Brennan.

Vă rugăm să confirmaţi participarea până la data de 5 martie

2008.

Al dumneavoastră sincer.

Giancarlo Damiani

Secretar general al NAPA

Am fost pe cât de bucuros, pe atât de uimit de această veste. Nu mă aşteptam să primesc o distincţie de anvergura Premiului Brennan pentru cartea mea, pe care o scrisesem mai degrabă pentru publicul larg decât pentru politologii profesionişti. M-am frecat la ochi să mă asigur că textul pe care îl citisem pe ecranul calculatorului nu era doar un vis frumos. După ce am recitit *e-mailul*, m-am grăbit să confirm participarea la conferinţa anuală a Asociaţiei Politologilor din America de Nord – nu puteam să lipsesc de la un moment atât de important din cariera mea, mai ales că discursul pe care urma să-l ţin avea să se bucure de o audienţă mai mare decât orice altă expunere publică a mea.

Anul meu sabatic se dovedea neaşteptat de generos, deşi era abia la început: îmi oferea pe lângă relaxare şi o recunoaştere la un nivel nesperat de înalt a muncii mele din trecut. Ce puteam cere mai mult?

Informaţii despre Premiul Liam Brennan, disponibile pe website-ul Asociaţiei Politologilor din America de Nord (NAPA):

„Premiul a fost instituit în memoria profesorului universitar american de origine irlandeză Liam Brennan, unul dintre marii deschizători de drumuri în domeniul politologiei moderne.

Premiul se acordă pentru o lucrare în domeniul ştiinţelor politice publicată în Statele Unite sau Canada de un autor a cărui vârstă nu depăşeşte 35 de ani. În procesul de evaluare a lucrărilor, juriul desemnat de Asociaţia Politologilor din America de Nord ia în considerare valoarea contribuţiilor teoretice originale din respectiva lucrare, precum şi potenţialul pe care îl are aceasta de a exercita un impact semnificativ asupra evoluţiei unei ramuri a ştiinţelor politice".

La trei zile după ce am aflat că sunt câştigătorul Premiului Brennan am mai avut o surpriză de proporţii: m-a sunat preşedintele României. M-a sunat pur şi simplu pe telefonul mobil, nici măcar nu a cerut şefei de cabinet să-i facă legătura.

— Domnule Tameş, vă deranjează preşedintele României.

— Bună ziua, domnule preşedinte. Cărui fapt datorez această onoare?

— Ţin să vă felicit pentru premiul pe care l-aţi obţinut. Este extraordinar că un român a realizat o performanţă profesională care să capete o asemenea recunoaştere în mediul academic american. Ieri am început să vă citesc cartea şi cred că în câteva zile o voi termina. Chiar îmi place! Dacă ar fi după mine n-aş lăsa-o din mâna, dar obligaţiile de serviciu mă obligă să mă mai întrerup din lectură. Ce să-i faci, rigorile meseriei de preşedinte! a glumit şeful statului.

— Îmi pare foarte bine că vi se pare atât de interesantă cartea mea.

— Aş vrea să vă invit la Cotroceni să purtăm o discuţie pe marginea cărţii, dar nu numai. Sunteţi de acord?

— Bineînţeles, domnule preşedinte, aş fi onorat. Oricând doriţi.

— Vineri la ora 16, 30?

— De acord.

— Perfect. Până atunci cred că voi apuca să termin de citit cartea.

Milena mi-a relatat pe scurt cum a decurs prima ei discuţie cu Laurian Papoianu, ministrul finanţelor.

— A fost doar o primă luare de contact, mai degrabă protocolară decât de lucru. Ministrul mi s-a părut un tip deschis şi cu o cultură economică destul de bogată. Mi-a spus că se aşteaptă la o colaborare excelentă, fiind convins că profesorul Alves nu m-ar fi recomandat dacă n-aş fi o macroeconomistă de valoare.

— Să înţeleg, deci, că prima ta impresie despre ministru este bună? am întrebat-o.

— Da, dar este încă prea devreme să mă pronunţ. În orice caz, ne-am găsit un punct comun.

— Care ar fi acela?

— Muzica. Eu am studiat vioara, el chitara.

— S-ar putea spune că amândoi aţi studiat şi abandonat muzica într-un mod concertat. Ca să te citez, aţi dat muzica pentru economie.

Poate că această ultimă replică a aparţinut afonului din mine,

care s-a revoltat un pic, simţindu-se oarecum marginalizat de confreria iniţiaţilor în muzică. Dincolo de acest detaliu, eram însă realmente bucuros că auspiciile sub care debutase colaborarea Milenei cu ministrul finanţelor erau promiţătoare. Ca politolog, nu eram prea convins că ministrul va fi foarte receptiv la recomandările de politică economică ale Milenei, dat fiind că ne aflam într-un an electoral, când, nu doar în România, partidul sau partidele care guvernează rezistă greu tentaţiei de a fi din cale afară de generoase cu alegătorii. Faptul că ministrul Papoianu era economist de profesie şi, după cum constatase Milena, chiar poseda o cultură economică destul de bogată, nu însemna că nu era, înainte de orice, politician. Ca politician ajunsese deputat şi vicepreşedinte de partid şi tot ca politician, nu ca tehnocrat, fusese numit ministru. Între interesele şi instinctele sale politice, pe de o parte, şi judecăţile pur economice – ale lui, dar şi ale Milenei –, pe de altă parte, aveau să apară, fără îndoială, nişte tensiuni. Cum avea să le gestioneze şi să le concilieze rămânea de văzut.

Preşedintele Toader Necşanu m-a primit în biroul său de la Palatul Cotroceni la data şi ora fixate. După ce am discutat despre unele subiecte de politică internaţională pe care le abordasem în carte şi pe care preşedintele le găsise interesante şi utile din perspectiva formulării orientărilor strategice ale politicii externe româneşti, m-a anunţat că, în opinia lui, un premiu de anvergura celui pe care l-am primit în America trebuie neapărat dublat de o recunoaştere din partea statului român.

— Am iniţiat formalităţile pentru a te decora cu Ordinul Naţional „Pentru Merit” în grad de Cavaler. Probabil că în câteva săptămâni voi fi în măsură să semnez decretul. Sper că vei accepta această recunoaştere din partea statului român. Scuză-mă, nu te-am întrebat dacă îmi dai voie să te tutuiesc – eşti de vârsta fiului meu şi de aceea mi-am permis acest mod de adresare.

— Puteţi să mă tutuiţi liniştit, domnule preşedinte. În ceea ce priveşte decoraţia, vă rog să nu mă suspectaţi de falsă modestie, dar ţin să vă spun că nu sunt deloc ahtiat după astfel de onoruri, ba chiar mă lasă indiferent. Le percep ca fiind demonetizate.

Vizibil surprins de reacţia mea, preşedintele a încercat să

contraatace:

— Această decoraţie nu este una oarecare, nu a fost înfiinţată nici de comunişti, nici de postcomunişti. Regele Ferdinand a avut ideea instituirii acesteia.

— Înţeleg că este o decoraţie deosebită, iniţiată de un monarh care a jucat un rol important în istoria României. Doar că eu prefer competiţiile ale căror reguli şi criterii sunt transparente, or, din câte ştiu eu, decoraţiile acestea au fost acordate în ultimii ani mai degrabă de-a valma, pe criterii subiective, către zeci de mii de persoane, unele cu merite obscure, altele de-a dreptul dubioase. Tocmai de aceea am spus că îmi par demonetizate.

Preşedintele a ţinut să mă combată din nou şi chiar cu o doză de vehemenţă:

— Nu pot să răspund eu pentru ce au făcut predecesorii mei în materie de decoraţii. Eu unul m-am străduit să le confer doar unor oameni cu merite deosebite. Iar apropo de competiţie, am decorat mulţi sportivi care au obţinut performanţe, trofee, medalii, recorduri la competiţii internaţionale majore. Meritele acestora sunt palpabile. Prin analogie, premiul obţinut de tine în America impune o recunoaştere similară.

— Domnule preşedinte, sunteţi foarte persuasiv. Pot să vă asigur că, dacă mi-aţi acorda decoraţia, n-aş refuza-o, ar fi un gest de frondă care nu este în stilul meu, dar nu îi voi acorda o semnificaţie specială, nu îmi va gâdila orgoliul. Mult mai important pentru mine este interesul pe care preşedintele ţării mele mi-l arată, citindu-mi cartea şi discutând cu mine despre politica externă a României.

— Am înţeles şi apreciez sinceritatea ta. Îţi voi acorda decoraţia, indiferent câtă importanţă îi dai. Vreau să o primească cât mai mulţi oameni cu merite reale. Altă cale de a contracara demonetizarea decoraţiilor – cum o numeşti tu – eu nu prea văd. Dacă tu ai vreo sugestie, te rog să mi-o spui. Dacă nu, hai să trecem la o altă problemă mai importantă, să nu mai pierdem vremea cu acest subiect. Cred cu tărie că este mare nevoie de oameni ca tine în politica românească şi m-aş bucura să iei în calcul posibilitatea de a te implica într-un proiect politic. De fapt, nu doar m-aş bucura, ci te-aş şi sprijini. Sunt convins că

şi opinia publică ar fi de partea ta. Lumea este dezamăgită de marea majoritate a politicienilor actuali, iar mulţi oameni ar dori să vadă o regenerare a clasei politice. Cu alte cuvinte, ei ar vrea să vadă în prim-plan oameni tineri, buni profesionişti, şcoliţi în Occident şi, dacă se poate, fără legături cu regimul comunist. Intuiţia mea este că tu răspunzi în mare măsură acestui orizont de aşteptare.

— Domnule preşedinte, mă tem că vă voi dezamăgi din nou. Planurile mele sunt cu totul altele. Mă pasionează ştiinţele politice, dar sunt conştient că nu am nici stofă, nici stomac de politician. Urmăresc spectacolul politic, mă străduiesc să-l înţeleg, dar doar ca analist, cercetător sau consultant – nu mă simt în stare să cobor în arena cu lei.

— Eu zic că merită să te gândeşti foarte serios la ce ţi-am spus. Şi nu te teme să cobori în arena politică! E adevărat că bătăliile politice sunt al naibii de greu de dus – şi asta ţi-o spune un veteran al acestor lupte – dar tu îmi pari acel gen de teoretician pe care practica nu îl omoară, ci îl întăreşte, au fost cuvintele cu care preşedintele a pus capăt conversaţiei noastre.

M-am gândit într-adevăr mult, mai ales la această ultimă frază a preşedintelui, care mi-a stăruit în minte după ce am plecat de la reşedinţa prezidenţială. De obicei despre anumite boli se spune că dacă nu te omoară, atunci te întăresc, în timp ce despre raportul dintre teorie şi practică circulă butada „teoria ca teoria, dar practica ne omoară". Să fie politica activă un fel de boală de care politologii ar trebui să se teamă şi, în consecinţă, să se ferească? Sau un soi de ruletă rusească la care se pot angaja doar cei ce sunt jucători înnăscuţi? Oricum ar fi fost, nu intra în planurile mele pentru viitorul previzibil, iar anul meu sabatic nu eram deloc dispus să-l sacrific pe altarul niciunui zeu al politicii. Cu atât mai puţin pe cel al vreunui baron local al politicii.

A doua întâlnire a Milenei cu ministrul Papoianu n-a mai fost la fel de paşnică precum cea dintâi. Tensiunile care prevăzusem că vor fi inevitabile în colaborarea lor începeau deja să-şi facă simţită prezenţa. Când a ajuns acasă, la câteva ore după discuţia cu ministrul, Milena era încă furioasă:

— Mi-am expus îngrijorarea privind evoluţia deficitului

comercial al României, care se cască tot mai ameninţător şi am susţinut că, în contextul norilor negri care se adună deasupra pieţelor financiare globale, politicile economice ale guvernului ar trebui să fie mult mai conservatoare, altfel riscă să pună prea multe paie pe focul mocnit al dezechilibrelor economice.

Cât de plastic putea să prezinte Milena situaţia economică! Îmi şi imaginam nişte guvernanţi uşor derutaţi, privind în jos spre o prăpastie care se căsca tot mai adânc şi ridicându-şi apoi privirea către cer, care le năruie orice speranţă, căci este acoperit de nori prevestitori de furtună. Imaginea prăpastiei şi a norilor lăsa apoi locul unui foc care se înteţeşte rapid în timp ce aceiaşi guvernanţi derutaţi încă se mai codesc să pună mâna pe extinctoare.

— Bănuiesc că figurile astea de stil l-au cam pus pe jar pe ministru.

— Depinde ce înţelegi prin a pune pe jar! Întâi a făcut un fel de gluma căznită, cum că eu sunt uşor neinspirată în exprimare dacă îi sugerez să adopte politici conservatoare deşi ştiu că el este un progresist convins. Apoi a spus că el vede altfel lucrurile: investiţiile occidentale s-au orientat dacă nu exclusiv, oricum excesiv, către domeniul bancar şi al comerţului cu amănuntul, evitând activităţile productive, care ar fi generat exporturi. Băncile cu capital străin dau prea multe credite de consum, pe care oamenii le folosesc pentru a cumpăra bunuri din import. Hipermarketurile cu capital străin desfac mărfuri provenite preponderent din import. De aici se ajunge la importuri mult mai mari decât exporturile, deci la deficit comercial. Nu guvernul generează acest deficit mare, ci sectorul privat, a concluzionat el, teribil de încântat de raţionamentul lui. Degeaba am încercat să-i explic că eu nu contest în niciun fel că sectorul privat generează un deficit extern excesiv, ci susţin că într-o astfel de situaţie guvernul trebuie să se străduiască să atenueze acest deficit, nu să-l dilate. Aţi avut o creştere economică de peste şase la sută în ultimii doi ani şi e de aşteptat să fie cel puţin la fel de puternică şi în 2008 – acesta e momentul cel mai potrivit să fiţi mai prudenţi în politica fiscală, să ajungeţi la un echilibru între cheltuielile şi veniturile bugetului de stat, i-am spus. dacă nu faceţi asta, dacă nu răcoriţi un pic economia acum

când motoarele i s-au supra-încălzit, atunci cândva, mai devreme sau mai târziu – dar ceva îmi spune că mai degrabă mai devreme decât mai târziu – vă veţi găsi în situaţia inconfortabilă de a nu vă mai permite luxul să stimulaţi o economie ale cărei motoare se vor fi gripat.

— Nici metafora motoarelor nu l-a sensibilizat pe viteazul nostru ministru? Că prăpastia, norii şi focul par să-l fi lăsat rece. Nemuritor şi rece, vorba poetului.

— Da' de unde! Mi-a zis că temerile mele, oricum exagerate, s-ar putea adeveri doar pe termen lung, ori se ştie că însuşi marele Keynes a subliniat că pe termen lung vom fi cu toţii morţi.

— Aici trebuie să recunoşti că omul şi-a procurat un alibi meseriaş, tocmai de la bătrânul lord Keynes! Adică pe el îl preocupă doar termenul scurt şi foarte scurt nu pentru că anul acesta este electoral şi în ajun de alegeri trebuie să fie lumea mulţumită că apoi om trăi şi om vedea sau o să vadă alţii cum or drege busuiocul, în caz că avem ghinion şi ajungem în opoziţie. Nu, el este keynesist sau keynesian, cum s-o zice corect, şi patronul lui spiritual a lansat o butadă, după care el se ghidează neabătut.

Îmi era deja clar că, în cazul ministrului Papoianu, reflexele politicianiste erau mai puternice decât cultura lui economică. Perspectiva îngustă a ciclului electoral era cea căreia i se supunea necondiţionat.

Am încercat în zadar să o conving pe Milena să mă însoţească la Washington, la conferinţa NAPA. Era mult prea prinsă în evaluările macroeconomice pentru a se desprinde, fie şi doar pentru câteva zile, de noua ei activitate.

— Te descurci şi singur, premiantule! Oricum, dacă îmi aduc eu bine aminte, cunoşti Washingtonul ca pe propriile buzunare, au fost ultimele ei cuvinte pe această temă.

Am consumat destul de mult timp, inclusiv pe parcursul zborului transatlantic, pentru a-mi pregăti discursul pe care urma să-l susţin cu ocazia acordării Premiului Brennan, pentru că simţeam că este un moment important în cariera mea. Nu exista niciun fel de constrângere formală în ceea ce priveşte conţinutul discursului, eram liber să îl structurez aşa cum doream.

Analistul politic Giancarlo Damiani, secretarul general al NAPA, m-a întâmpinat cu căldură în holul elegantului hotel Kimpton, la care fusese organizată atât cazarea şi masa participanţilor, cât şi conferinţa propriu-zisă.

— Vă mulţumesc că aţi venit de dincolo de ocean pentru a participa la conferinţa noastră, mi-a spus el, strângându-mi mâna. Ar fi fost neplăcut să rupem tradiţia ca premiantul să ţină un discurs.

— Eu vă mulţumesc. Premiul Brennan, dar şi posibilitatea de a vorbi despre cartea mea la conferinţa NAPA, reprezintă foarte mult pentru mine.

— Personal, mă bucur că, în sfârşit, un politolog de origine latină obţine acest premiu, mi-a mărturisit Damiani, ai cărui părinţi imigraseră în Statele Unite din sudul Italiei imediat după al doilea război mondial.

Discursul meu a fost programat în ultima zi a conferinţei. Mai întâi, preşedintele NAPA mi-a înmânat diploma de rigoare, menţionând şi motivele pentru care juriul decisese să-mi acorde mie premiul. Am vorbit despre abordarea mea privind evoluţia viitoare a sferelor de influenţă pe plan mondial şi despre marjele de manevră ale marilor puteri. M-am încadrat în cele douăzeci de minute. Mi s-au adresat patru întrebări, la care am reuşit să răspund onorabil. Desigur că nu toţi politologii prezenţi la reuniune împărtăşeau punctele mele de vedere, dar acesta este un ingredient strict necesar pentru a provoca o dezbatere de idei.

În seara aceleiaşi zile am dat curs şi invitaţiei reporterului televiziunii CNN – care informase în cadrul buletinelor sale de ştiri despre conferinţa politologilor de la NAPA – de a îi acorda un scurt interviu.

Frank Danford, directorul general al WINGS, a participat şi el la conferinţă. În cursul unei pauze de cafea, m-a felicitat pentru premiu şi mi-a spus că succesul meu este, în acelaşi timp, şi un succes al WINGS. Apoi s-a interesat cum decurge anul meu sabatic. I-am povestit, printre altele, de propunerea preşedintelui Necşanu de a intra în politică şi l-am întrebat ce crede despre aceasta.

— Este o mişcare cât de poate de logică din partea preşedintelui

unei ţări în care clasa politică este contestată de populaţie, mi-a răspuns el. Tu ai fi un outsider, un fel de tehnocrat al ştiinţelor politice – electoratul ar putea să te vadă drept o alternativă la politicienii locali a căror imagine s-a şifonat în timp. Cine te-ar promova în politică ar avea numai de câştigat.

— Numai că eu nu sunt interesat să intru în politică!

— Mie mi-ar conveni să te întorci la WINGS. Dar ţin să te pun în gardă că, după câştigarea acestui premiu, s-ar putea să fii foarte mediatizat în ţara ta – în orice caz, mai mult decât în America. Dacă va fi aşa, vei dobândi concomitent notorietate şi credibilitate, situaţie în care mulţi oameni îşi vor pune speranţe în tine, iar alţii se vor teme de tine.

— Dar nu vi se pare mai înţelept să merg pe drumul meu şi să stau departe de politica activă? Mă cunoaşteţi bine – aş fi eu un bun om politic?

— Mark Twain spunea, cu sarcasmul său dus la extrem, că membrii Congresului Statelor Unite constituie singura grupare de criminali înnăscuţi din America. Alţii spun acum acelaşi lucru cu alte cuvinte: politicia-nul pur sânge trebuie să aibă instinct de ucigaş. Nu cred că tu te încadrezi în acest portret. Aşa cum te cunosc eu, ai mai degrabă profilul analistului politic decât pe cel al omului politic. Sau, cum le place unora să spună, al animalului politic. Dar aparenţele înşală prea adesea, iar viaţa e plină de surprize. Ştii cum se spune: să nu spui niciodată „niciodată". Şi mai este ceva: s-ar putea ca, dacă refuzi acum să intri în politică, să te întrebi toată viaţa dacă nu cumva ai ratat marea ta şansă. Şi să nu poţi afla niciodată răspunsul la această întrebare.

Aici Danford s-a întrerupt pentru a schimba câteva cuvinte cu un politolog canadian cu care era bun prieten. Am crezut că îmi spusese tot ceea ce avea de spus pe tema ipoteticei mele intrări în politică, dar m-am înşelat. A revenit după vreo cinci minute la măsuţa la care îmi beam eu cafeaua pentru a mai adăuga ceva:

— Dacă un om politic important îţi oferă ţie – care nu eşti înregimentat politic şi nu i-ai făcut niciun serviciu – sprijinul lui, mai ales în contextul apropierii unor alegeri, înseamnă că vede în tine,

dincolo de o anumită capacitate profesională, un capital electoral de care ar vrea să profite. El este cel care are de câştigat dacă tu intri în politică de partea lui, aşa că tu – care, fiind independent profesional şi financiar, nu ai nimic de pierdut – eşti cel care poţi să pui condiţii şi să ceri garanţii. De aceea, sfatul meu este ca, dacă te vei decide să accepţi propunerea de a intra în politică, să o faci în stil de mare jucător: identifică obiectivele principale pe care ai vrea să le atingi şi cere să ţi se ofere acea poziţie politică din care crezi că vei avea şanse reale să le îndeplineşti. Nu, nu protesta, aceasta nu este deloc o utopie, este pur şi simplu o strategie. O strategie care poate da roade. Gândeşte-te că Edmund Burke considera că esenţa politicii este compromisul, iar Bismarck definea politica drept arta posibilului.

— Să înţeleg că, dacă negociez cum trebuie, orice este posibil?

— Constat că judeci deja ca un politician versat.

Când am ajuns acasă de la aeroport, Milena tocmai se întorcea de la întâlnirea săptămânală cu ministrul de finanţe. Era toată un pachet de nervi.

— Ministrul vostru este de-a dreptul inconştient! aproape că a ţipat ea, când am întrebat-o despre cum mai merg lucrurile la ministerul de finanţe.

— Cred că ai greşit ţinta acestui atac verbal, am replicat. Nu sunt eu prim-ministru, ca să poţi spune că Laurian Papoianu ar fi ministrul meu. În altă ordine de idei, parcă la început aveai o părere ceva mai bună despre ministrul de finanţe, nu? Personajul acela simpatic, trubadurul chitarist cu ceva cultură economică…

— Nu mai contează care a fost prima mea impresie. Contează că nu reuşesc să comunic cu el. Contează că ideile noastre se bat cap în cap, că el nu pare dispus nici măcar să asculte argumentele mele. Ceea ce vrea el este să mă convingă că are sută-la-sută dreptate şi că totul este sub control. Îngrijorărilor mele raţionale el le răspunde nu prin argumente, ci printr-un calm imperturbabil şi printr-o atitudine defensivă organizată în jurul câtorva idei fixe.

— Înţeleg situaţia dificilă în care te afli, dar n-ar trebui să uiţi că – din fericire sau, poate, din păcate – există o diviziune a muncii: treaba ta este să-i oferi consultanţă, în timp ce a lui este să ia decizii.

— Da, aşa este, dar el ignoră total această consultanţă când ia decizii. Şi mă tem că deciziile sunt total eronate.

Pentru a o calma, am insistat pe ideea că responsabilitatea deciziilor este una strict politică, a ministrului şi a partidului care l-a numit în această funcţie. Milena trebuia doar să îşi folosească expertiza pentru a-i oferi ministrului recomandările de politică economică pe care le considera cele mai adecvate. Atât şi nimic altceva.

— Gândeşte-te ce politică economică inadecvată – ca să mă exprim elegant – au dus autorităţile americane, i-am mai zis. Au lăsat dezechilibrele economice să se adâncească tot mai mult în ultimii ani fără să intervină în vreun fel. Dacă vom asista într-adevăr, aşa cum anticipezi tu, la o criză a sistemului financiar internaţio-nal, patria acestei crize va fi America. Alţii vor fi responsabili pentru că n-au ştiut cum să se ferească de strănutul Americii sau cum să se trateze rapid de urmările acestuia, dar administraţia de la Washington va avea răspunderea incapacităţii de a stopa din faşă strănutul. Nicăieri în lume, politicienii nu iau deciziile economice ideale, ei adoptă deciziile care li se par generatoare de beneficii politice. Atunci când ei sar calul şi ignoră prea mult economia, aceasta se răzbună. Din păcate, nu se răzbună doar pe ei, ci pe toată lumea.

— Ştiu că teoretic ai dreptate, mi-a răspuns ea, însă eu una nu vreau să asist nepăsătoare cum economia unei ţări este târâtă într-o direcţie greşită. Ar trebui să-ţi pese şi ţie – este chiar ţara ta.

— Te asigur că îmi pasă, ba chiar foarte mult. Dar această ţară, la fel ca şi Statele Unite, are nişte guvernanţi aleşi în mod democratic, care sunt abilitaţi să ia decizii. Dacă acestea se dovedesc eronate, electoratul îi va sancţiona prin vot. Tu şi cu mine, dacă ne pasă, putem să ne spunem opinia – să o strigăm, dacă ni se pare că nu e auzită altfel –, să oferim soluţii, dar nu ne-a mandatat nimeni pentru mai mult de atât. Oricât de revoluţionari sau de romantici am fi, nu ne putem transforma într-un fel de haiduci moderni, care să smulgă decizia din mâinile guvernanţilor incapabili, pentru a face ţării bine cu forţa. Aşa ceva nu se poate.

— Probabil că nu se poate. Dar cred că există o soluţie.

— Care ar fi aceea?

— Să accepţi propunerea preşedintelui!

După cum anticipase Frank Danford, presa românească n-a ignorat premiul meu. Dimpotrivă, multe dintre rubricile de ştiri ale ziarelor şi televiziunilor au inclus informaţii despre acest subiect. Pe 9 martie am citit într-unul dintre cotidianele naţionale de mare tiraj şi un editorial pe această temă.

Fragment din editorialul „Un răspuns pe tavă la nişte întrebări ce păreau retorice" de Septimiu Minea, apărut în ziarul „Observatorul" din 9 martie 2008:

„Ne lamentăm adesea că nu avem oameni politici, ci doar activişti politici. Suntem exasperaţi că nu avem de unde alege atunci când vine vremea să punem o ştampilă în dreptul unui nume pe un buletin de vot. Ne întrebăm când vom avea în fruntea ţării profesionişti adevăraţi şi nu profitori tupeişti.

Elita politologilor americani ne oferă pe tavă o soluţie, desemnându-l pe Valer Tameş drept câştigător al Premiului Liam Brennan pentru cartea sa „Geopolitica secolului XXI: între ancore şi castele de nisip". Există deci un tânăr român care a ajuns, prin valoarea şi eforturile lui, să fie recunoscut în Statele Unite ca un expert de marcă în domeniul ştiinţelor politice. S-ar putea să nu fie singurul. Dacă pe alţii nu ni i-a semnalat încă nimeni, nu înseamnă că ei nu există, înseamnă doar că noi n-am ştiut unde să-i căutăm.

Acum nu mai avem de ce să ne lamentăm, să fim exasperaţi sau să ne punem întrebări. Am primit de peste ocean nu doar un semn sau un semnal – am primit deja un prim răspuns. Ce vom face cu acest răspuns depinde doar de noi. Putem lăsa un profesionist al politicii să îşi vadă de cariera lui la Washington sau putem să-l convingem că avem nevoie de el şi de alţii ca el aici şi acum".

Alin ne-a invitat să luăm parte la o excursie de o zi la Braşov. Nu era vorba de o excursie obişnuită, ne-a explicat el.

— Este o excursie fotografică care face parte dintr-un proiect mai amplu, pe care l-am intitulat „Incursiuni fotografice în cetăţile transilvane". Este rezultatul îmbinării dintre pasiunea mea pentru cetăţi medievale şi cea a Veronicăi pentru fotografie.

Veronica, soţia lui Alin, absolvise Facultatea de Arte Plastice din

Cluj şi îşi deschisese un micuţ studio foto, denumit VERA ICON – anagramă a numelui ei, însemnând imagine adevărată în limba latină – şi amenajat în apartamentul lor de bloc din Sighişoara.

— Organizăm excursii de câteva ore pe trasee cât mai interesante din cetăţile medievale din Transilvania, excursii la care pot participa toţi cei pasionaţi de fotografie. Scopul acestor „incursiuni" este de a imortaliza imagini ale acestor cetăţi şi de a grupa apoi cele mai reuşite, spectaculoase sau inedite poze într-o expoziţie cu această temă. Deocamdată, am deschis o expoziţie în format electronic pe un *website* pe care l-am creat special pentru acest proiect şi prin care îi anunţăm din timp pe cei interesaţi unde şi când va avea loc următoarea acţiune. Excursia la Braşov este a treia, primele două au fost la cetăţile din Sighişoara – prima pe listă, firește – şi Sibiu.

— Mi se pare o idee excelentă, i-am spus. Am veni cu plăcere, avem aparat foto, dar te previn că nu suntem nişte fotografi prea pricepuţi.

Aici a intervenit în discuţie Veronica:

— Nu are nicio importanţă cât de bine vă pricepeţi, că doar nu facem un concurs de fotografie. Aceste acţiuni sunt deschise şi fotografilor amatori, nu doar profesioniştilor. Vă plimbaţi cu noi, vedeţi nişte locuri frumoase şi faceţi câte poze vreţi, iar pe cele mai bune ni le trimiteţi pentru a le include în expoziţia de pe *website*. Vă garantez că o să fiţi uluiţi cum, mergând în acelaşi timp pe acelaşi traseu, fiecare participant surprinde cu totul alte instantanee, le prinde dintr-o perspectivă neaşteptată sau le pune în valoare printr-un contrast sau printr-un joc de lumini.

M-am bucurat că şi Milenei i-a surâs ideea acestei excursii originale la Braşov. M-am gândit că o evadare, oricât de scurtă, din efortul tot mai încrâncenat de a-l convinge pe ministrul de finanţe de justeţea viziunii ei asupra situaţiei economice, nu putea fi decât benefică.

Abia terminasem de vorbit cu Veronica şi Alin, când a sunat din nou telefonul. La celălalt capăt al firului se afla o funcţionară a Ambasadei Statelor Unite la Bucureşti. Aceasta m-a anunţat că ambasadorul, care doreşte să îl cunoască personal pe laureatul

Premiului Liam Brennan, ar fi încântat dacă aş putea să îi fac o vizita într-una dintre dimineţile săptămânii următoare. Nu vedeam absolut niciun motiv pentru a refuza o astfel de invitaţie.

Aveam să constat că ambasadorul Samuel Collins, deşi diplomat de carieră, nu era nicidecum omul care să facă introduceri excesiv de lungi înainte de a trece la subiect. Mi-a dezvăluit încă de la începutul întrevederii că nu mă invitase din proprie iniţiativă, ci primise această însărcinare de la Departamentul de Stat.

— Domnule Tameş, ca un fin observator al fenomenului politic ce sunteţi, mi-a spus el, aţi remarcat, probabil, că a devenit un obicei al preşedinţilor americani ca, atunci când vizitează o ţară, în special dacă este o ţară aliată, cum este România, să menţioneze în discursurile lor numele unor cetăţeni din acea ţară care au avut realizări deosebite în Statele Unite.

— Da, am sesizat că se practică această metodă elegantă de captare a bunăvoinţei, dacă-mi permiteţi să o numesc aşa. Dacă îmi amintesc eu bine, preşedintele Clinton a vorbit în 1997, cu ocazia vizitei sale la Bucureşti, despre o atletă româncă.

— Aşa este, a confirmat ambasadorul. Preşedintele Clinton s-a referit la doamna Anuţa Cătună, care câştigase cea mai recentă ediţie a maratonului de la New York, arătând că poporul român, la fel ca şi această sportivă, şi-a câştigat respectul lumii întregi. Cred că fostul preşedinte a făcut o alegere cât se poate de bună, aşa cum şi alegerea actualului preşedinte, care va face săptămâna viitoare o vizită de stat în România, mi se pare foarte inspirată. Domnule Tameş, preşedintele Statelor Unite vă cere, prin intermediul meu, permisiunea ca, în discursul pe care îl va susţine la Bucureşti, să facă o referire la dumneavoastră şi la premiul pe care l-aţi obţinut.

Fragment din discursul susţinut de preşedintele Statelor Unite la Bucureşti la data de 2 aprilie 2008, cu ocazia vizitei de stat întreprinse la invitaţia preşedintelui României:

„Cu un an de zile în urmă, un reputat profesor universitar, în vârstă de 76 de ani, de la Universitatea Virginia Tech a salvat viaţa unor studenţi care asistau la cursul său în momentul producerii masacrului care ne-a îngrozit pe toţi şi căruia i-au căzut victime 32 de

oameni. Pentru că el a blocat cu corpul lui uşa sălii de curs, împiedicându-l astfel pe asasin să pătrundă înăuntru, 22 dintre cei 23 de studenţi ai săi au avut timpul necesar să sară pe fereastră şi să scape de gloanţele ucigaşe. Preţul plătit de profesor pentru acest extraordinar act de curaj şi de altruism a fost propria lui viaţă. Acest brav profesor era de origine română, iar numele său este Liviu Librescu.

Dacă am evocat acest caz de eroism în circumstanţe dramatice, doresc să mă refer şi la un alt exemplu, tot din mediul academic american, în care însă nu este vorba de o chestiune despre viaţă şi moarte, ci doar despre o realizare profesională notabilă. La un institut de studii geostrategice din Washington, aflat la câteva minute de mers pe jos de Casa Albă, lucrează un tânăr politolog, care a publicat cu câteva luni în urmă o foarte interesantă carte de geopolitică. Această carte este pe cale să ajungă – dacă nu cumva a şi ajuns deja – un *bestseller* în Statele Unite. Mai mult decât atât, autorului acestei cărţi i s-a acordat recent de către Asociaţia Politologilor din America de Nord un important premiu. Acest politolog este un român, iar numele lui este Valer Tameş.

Sunt convins că, la fel ca Liviu Librescu sau Valer Tameş, numeroşi alţi români lucrează – în România, în Statele Unite sau în alte locuri ale lumii – cu responsabilitate, profesionalism şi spirit civic, aducându-şi contribuţia la mersul înainte al domeniilor în careâşi desfăşoară activitatea, dar şi al întregii societăţi".

Excursia fotografică la Braşov s-a dovedit a fi o experienţă foarte plăcută. Pe o vreme însorită, de început de primăvară, Alin s-a achitat cu brio de responsabilitatea de ghid (gândise traseul în cele mai mici amănunte şi, în plus, ştia multe despre istoria cetăţii şi a oraşului, doar fusese şi el elevul profesorului Mogoşanu), în timp ce ceilalţi paisprezece oameni, majoritatea foarte tineri, care au participat la acţiune – înarmaţi cu aparate foto extrem de diverse, de la cele mai banale la cele mai sofisticate –, au făcut poze aproape non-stop, căutând într-una cele mai bune poziţii. Milena şi cu mine am alternat momentele când ne-am încercat abilităţile de fotografi, mai mult pentru a nu face notă discordantă faţă de ceilalţi din grup, cu momente

în care ne-am bucurat pur şi simplu de această plimbare prin Braşov.

Aproape toţi cei care au participat la excursie m-au recunoscut imediat. Unii mă ştiau de la emisiunea mea săptămânală de la Business TV, alţii de la buletinele de ştiri care informaseră despre premiul câştigat de mine şi mai ales despre faptul că preşedintele Statelor Unite mă menţionase în discursul său. Mulţi urmăriseră în direct sau în reluare acest discurs, care fusese transmis de mai multe canale de televiziune din România.

Unul dintre fotografii amatori, student la facultatea de filosofie din Cluj, citise şi editorialul lui Septimiu Minea din ziarul „Observatorul".

— Are mare dreptate Minea, mi-a spus el. Chiar vorbeam cu colegii mei de facultate că ar fi tare fain dacă oameni ca tine ar intra în politică. Multe lucruri s-ar schimba în bine, a comentat el.

— De ce crezi asta? l-am întrebat.

— Ne-am săturat de şmecheri, mincinoşi, corupţi şi incompetenţi. Nu cred că le pasă câtuşi de puţin de altceva decât de bunăstarea lor personală.

Am încercat să-l contrazic:

— Poate că îi judeci un pic prea aspru. Şi prea la grămadă. Aşa cum sunt ei – unii demagogi, alţii ineficienţi sau incoerenţi –, aceşti politicieni au reuşit să aducă România în Uniunea Europeană şi în NATO. Ai să-mi spui, probabil, că a fost o conjunctură istorică, politică sau economică favorabilă şi că nu e meritul lor. Totuşi, eu cred că au un mare merit: n-au ratat nişte oportunităţi istorice! Această ţară putea să piardă câteva trenuri pe care nu le-ar mai fi ajuns din urmă niciodată – ei bine, nu le-a pierdut.

— Mda, ai găsit scuza perfectă, a murmurat el.

— Scuză pentru politicieni? am întrebat eu, nedumerit.

— Nu, scuză pentru tine. Ca să nu te implici, ca să nu te lupţi cu ei. Vii de la Washington cu autoritatea ta şi cu aura ta de politolog consacrat, ne dai iluzia că a apărut în sfârşit un profesionist al politicii şi ce ne spui: că politicienii actuali au nişte merite istorice! Îţi dai seama că aplici lovitura de graţie celor care încă mai cred că există o alternativă mai bună, un dram de speranţă că am putea fi conduşi de

oameni oneşti şi profesionişti? Îţi dai seama că astfel cauţionezi o clasă politică imorală? Este ca şi cum Iisus ar fi venit la Ierusalim să spună mulţimii că cei care făceau comerţ în Templu aveau mari merite şi că nu este cazul să fie izgoniţi de acolo. Dacă de asta te-ai întors, mai bine rămâneai în America!

— Dar eu m-am întors doar ca să-mi petrec anul sabatic în ţară şi să fiu alături de prietena mea, am protestat, destul de bulversat de această tiradă. Am venit pur şi simplu să mă odihnesc, nu mi-am propus să…

M-am întrerupt pentru că am observat că studentul nu mă mai asculta. Spusese tot ce avea pe suflet şi acum se îndepărta de mine în tăcere, clătinând dezamăgit din cap.

De la: Frank Danford
Către: Valer Tameş
Subiect: Despre un cal negru
Data: 21 martie 2008

Salut, Valer!

Se pare că anul sabatic nu te împiedică să te acoperi de glorie! Am citit ce a zis preşedintele Statelor Unite despre tine în discursul de la Bucureşti.

Cu această ocazie mi-a revenit în minte discuţia noastră de la conferinţa NAPA şi m-am gândit că merită să-ţi povestesc un caz concret, relevant pentru modul în care, în anumite circumstanţe, o persoană din afara politicii poate ajunge, într-un timp extrem de scurt, într-o poziţie politică de maximă importanţă.

Mă aflam în Perú în anul 1990, în calitate de analist de politică externă al unei televiziuni americane, pentru a urmări îndeaproape desfăşurarea campaniei electorale pentru alegerile prezidenţiale din acea ţară. Perú se afla atunci într-o situaţie de haos economic şi social, astfel că popularitatea partidului de stânga, care se afla la guvernare, era în cădere liberă. Opoziţia de dreapta, care câştiga tot mai mult teren, îl susţinea pentru funcţia de preşedinte al statului pe faimosul scriitor peruan Mario Vargas Llosa, care milita pentru reforme economice radicale şi pe care toate sondajele îl indicau drept mare favorit.

Cu numai câteva săptămâni înainte de alegeri, a apărut, practic de nicăieri, un candidat al unei formaţiuni politice obscure, recent constituite. Omul, pe numele lui Alberto Fujimori, părea să nu aibă absolut nicio şansă în cursa prezidenţială. Aparţinea micii comunităţi japoneze din Perú şi părea greu de crezut că peruanii ar agrea ca preşedinte pe fiul unor imigranţi asiatici. Provenea din mediul academic: absolvise studii de inginerie agricolă în Perú şi, ulterior, de matematică în Statele Unite şi revenise în ţara sa pentru a preda la o universitate din Lima. Pentru publicul larg dobândise o oarecare vizibilitate doar datorită apariţiilor sale televizate ca moderator al unui talk-show în care erau analizate probleme de interes public.

Aş zice că profilul tău seamănă destul de mult cu cel al lui Fujimori: mediu academic, studii în Statele Unite, recunoaştere ca analist în urma unor apariţii la televiziune. Doar descendenta lui japoneză cred că vă diferenţiază, întrucât n-am remarcat la tine trăsături asiatice.

Să revin însă la situaţia din Perú. În câteva săptămâni, Fujimori – pe care iniţial niciun sondaj nu îl credita cu mai mult de trei-patru la sută din intenţiile de vot – a dat peste cap toate calculele şi a reuşit să intre în turul doi cu Vargas Llosa şi, apoi, să câştige detaşat în faţa acestuia.

Cum a fost posibil? Peruanii erau dezamăgiţi de ineficienţa şi corupţia clasei politice şi îşi doreau un tehnocrat, neafiliat niciunui partid tradiţional. Un inginer şi matematician japonez li s-a părut alternativă ideală – inginerul şi matematicianul din el vor şti să pună ordine în ţara aflată în haos, iar japonezul din el va da dovadă de hărnicie şi corectitudine (comunitatea japoneză din Perú se bucura de o reputaţie foarte bună din aceste puncte de vedere, reputaţie pe care Fujimori a ştiut să o exploateze cu multă dibăcie în campania sa electorală) şi, în plus, va facilita şi atragerea de investiţii masive din ţara sa de origine, atât de avansată economic. De altfel, sloganul electoral al lui Fujimori a mizat tocmai pe aceste atuuri: „Muncă, onestitate şi tehnologie”.

Cum a acţionat Fujimori ca şef de stat şi cât de tragicomic s-a încheiat preşedinţia lui (cu fuga în Japonia) este o cu totul altă poveste.

Relevant pentru tine este să realizezi că, dacă opinia publică este dezamăgită de clasa politică in corpore şi te percepe ca fiind tehnocratul bine intenţionat, apreciat pe plan internaţional şi care chiar ştie ce este de făcut şi nu are o agendă ascunsă, ai putea fi pe cai mari, chiar năprasnici.

Salutări de la Washington.

Frank

I-am arătat şi Milenei *e-mailul* primit de la Danford.

— Este o pledoarie pentru intrarea ta în politică, a conchis ea după ce l-a citit cu atenţie. Nu o spune direct, dar se citeşte uşor printre rânduri. Am însă o neclaritate: i-ai povestit şi lui Danford despre calul tău negru din copilărie?

— Nu.

— Atunci nu înţeleg de ce şi-a intitulat scrisoarea „Despre un cal negru".

La acest capitol eram în măsură să îi ofer un răspuns doct:

— Dacă voi, economiştii, vorbiţi despre un elefant alb când vreţi să vă referiţi la o investiţie prea costisitoare în raport cu venitul pe care îl generează, de ce să nu aibă şi politologii, în limbajul lor, un animal colorat? Un cal negru este un cal care nu e băgat în seamă la startul cursei, nimeni nu pariază pe el, dar trece primul linia de sosire. Expresia îşi are originea în romanul „Tânărul duce" al lui Benjamin Disraeli, în care protagonistul asistă la o cursă câştigată în mod surprinzător de un cal negru despre care nici nu observase că figurează pe lista participanţilor. Fujimori este un caz de cal negru, dar tot cai negri au fost consideraţi la vremea lor şi Abraham Lincoln sau Jimmy Carter. Şi Obama, dacă va ajunge preşedintele Americii, ar putea fi inclus în familia cailor negri. Dar caii negri n-au rămas apanajul exclusiv al politologilor. În domeniul cinematografiei, de pildă, presa americană numeşte „cal negru" un film sau un actor care obţine în mod neaşteptat un premiu, de exemplu un Oscar.

— Eu zic că şi tu ai putea ajunge un cal negru. Cred că mulţi români şi-ar da votul mai degrabă unui cal negru decât unor reprezentanţi ai clasei politice actuale pe care îi cunosc ca pe nişte cai breji.

— Să zicem că ar fi aşa, deşi eu nu mă văd în această ipostază. Cursa electorală este doar o parte din poveste. A doua parte, infinit mai importantă decât prima, este ce faci dacă se întâmplă să o câştigi. Fujimori, din postura de preşedinte democratic ales, a dat o lovitură de stat pentru a obţine puteri dictatoriale, iar când situaţia a scăpat de sub control, a fugit din Perú; apoi a fost extrădat, condamnat şi închis.

— La capitolul acesta nu-mi fac probleme: tu eşti un democrat convins.

Reluarea din data de 12 aprilie a emisiunii mele, „Ora exactă în geopolitică", din seara precedentă a fost întreruptă de o ediţie specială a ştirilor Business TV. În timp ce pe ecran erau prezentate imagini din Braşov, crainica a anunţat:

— Casierul unei firme din Braşov a fost ucis şi tâlhărit în urmă cu aproximativ două ore. El avea asupra sa o sumă importantă de bani, reprezentând încasările firmei la care era angajat. Urma să transporte aceşti bani cu un autoturism pentru a-i depune la o unitate bancară. Se pare că omul a fost atacat, lovit în cap cu un obiect contondent şi deposedat de geanta în care avea banii în momentul în care se urca în autoturism. Au fost alarmate imediat efectivele de poliţie din oraş. De asemenea, la toate ieşirile din judeţ au fost instituite filtre. Deocamdată, poliţia nu a putut stabili un cerc de suspecţi. Vom reveni cu alte amănunte pe parcursul zilei.

Privind imaginile filmate la locul incidentului care se succedau pe ecran, am realizat că trecusem chiar pe acea alee în cursul excursiei fotografice. Mi se păruse o alee cufundată în linişte, ba chiar condamnată la linişte. Case lipite una de alta, ziduri crăpate, arcade, un părculeţ cu iarbă proaspăt înverzită – acestea erau crâmpeiele de imagine care îmi reveneau în minte din acel loc. Nimic nu prevestea că acolo se va produce după doar câteva zile o crimă.

Alin m-a sunat la câteva ore după difuzarea acestei ştiri. Am simţit imediat din vocea lui că era foarte agitat.

— Valer, ai aflat de jaful de la Braşov? m-a întrebat.

— Da. Uluitor, a avut loc exact pe traseul excursiei noastre.

— Uluitor ai spus? Uluitor cu adevărat este ce am să-ţi spun acum. Pe una dintre pozele făcute de Veronica în excursie în

apropierea locului în care s-a comis jaful apare un bărbat care aduce foarte bine cu un individ din Sighişoara condamnat acum câţiva ani pentru tâlhărie. Îmi amintesc bine chipul lui pentru că, în perioada când el era căutat de poliţie pentru acea infracţiune, a fost afişat pe panoul din faţa unei secţii de poliţie din oraş, pe lângă care treceam zilnic. În plus, când a fost capturat, poza lui a apărut şi într-un ziar local. Aşa că am fost alaltăieri la Poliţia din Sighişoara, le-am arătat poza şi le-am spus că mie asemănarea mi se pare izbitoare şi că ar putea fi vorba de una şi aceeaşi persoană. Subofiţerul a verificat într-o bază de date din calculatorul lui, a dat şi un telefon şi apoi mi-a spus că persoana care apare în poză nu poate fi infractorul din Sighişoara pentru simplul motiv că acela se află încă în închisoare. Iar azi s-a petrecut jaful la câţiva paşi de locul în care se afla acum câteva zile acel infractor. Sunt cam prea multe coincidenţe, nu ţi se pare?

— Stranie situaţie, într-adevăr. Ce ai de gând să faci?

— Nu prea ştiu ce să fac, mi-a răspuns Alin. Aş putea spune că mi-am făcut datoria de cetăţean şi restul este treaba poliţiei. Doar că poliţia pare că nu şi-a prea făcut treaba.

— Mă gândesc că, dacă tu ai dreptate şi autorul jafului este acel individ din Sighişoara, poliţia are o mare responsabilitate: dacă ar fi acţionat prompt pe baza informaţiilor pe care le-ai oferit tu, ar fi avut posibilitatea să împiedice crima de la Braşov. Dacă vrei, pot vorbi cu un prieten care a lucrat câţiva ani ca expert în Ministerul de Interne, iar acum este liderul unei organizaţii neguvernamentale care, printre altele, a iniţiat şi programe în sfera prevenirii infracţionalităţii. Să vedem ce părere are şi el.

Pe acest prieten îl chema Cornel Danciu şi îl cunoscusem la Washington în perioada în care el participa la un program de câteva luni de instruire în domeniul asigurării siguranţei publice. Păstrasem apoi legătura cu el, iar drumurile noastre se mai încrucişaseră de vreo două ori. L-am sunat şi mi-a spus că intenţiona şi el să mă contacteze, întrucât avea ceva important de discutat cu mine. Nu părea deloc dispus să abordăm subiectul la telefon, aşa că am fost de acord cu propunerea lui să ne întâlnim chiar în cursul acelei seri la un mic restaurant din centrul Bucureştiului, mai ales că Milena tocmai mă

anunţase că va pleca târziu de la minister, deoarece i se solicitase o lucrare în regim de maximă urgenţă.

Cornel ajunsese înaintea mea la restaurant şi mă aştepta într-un separeu discret. După ce ospătarul a luat comanda, am început să discutăm. Am abordat mai întâi problema jafului de la Braşov.

— Este bine că mi-ai povestit mie despre această situaţie, mi-a spus el. Am contacte în poliţie, procuratură şi justiţie. Voi monitoriza discret cazul şi te voi ţine la curent. Fratele tău să stea liniştit, el şi-a făcut datoria.

— Dar ar fi posibil ca un infractor periculos care figurează ca fiind în închisoare să fie de fapt liber ca pasărea cerului? am insistat eu.

— Este posibil. În orice caz, nu m-ar mira prea tare. Crede-mă, Valer, corupţia, neglijenţa şi birocraţia alcătuiesc o combinaţie explozivă, care produce rezultate aiuritoare, absolut de neconceput pentru omul care nu a văzut din interior cum funcţionează sistemul. Un infractor care are conexiuni adecvate sau care îşi permite să plătească un avocat care dispune de astfel de conexiuni poate dribla sistemul judiciar. Ca să nu mai spun că nu ar fi strict necesar să plătească un avocat, ar putea să apeleze la un judecător sau un procuror.

— Dar sunt astfel de cazuri frecvente chiar şi acum, după ce am intrat în NATO şi în Uniunea Europeană?

— Da, chiar şi acum. Sigur că legile s-au mai schimbat în bine, s-au armonizat în mare măsură cu cele europene – că altfel nu eram primiţi acolo unde voiam să intrăm –, dar aplicarea lor practică şi cooperarea între instituţiile implicate în actul de justiţie (poliţia, procuratura, instanţa de judecată) au încă o grămadă de hibe şi distorsiuni, ca să mă exprim elegant.

După ce am încheiat acest subiect, am trecut la ceea ce avea el să-mi comunice.

— Valer, ascultă-mă, te rog, cu atenţie şi încearcă să nu mă întrerupi, chiar dacă ceea ce-ţi voi spune te va surprinde. Am discutat îndelung cu mulţi prieteni şi colaboratori din societatea civilă despre situaţia politică din ţară din perspectiva viitoarelor alegeri. În ultimii

ani am căutat aproape cu disperare să promovăm o regenerare a clasei politice. Trebuie să recunosc că succesul s-a lăsat aşteptat. Ne-am lovit de un obstacol major: oamenii de valoare din generaţia tânără nu vor să aibă de-a face cu politica, o percep ca pe o combinaţie de vorbe goale şi interese meschine. Credeam, până de curând, că am găsit omul potrivit pentru o străpungere a sistemului, dar nu a fost să fie. Deşi iniţial părea dispus să se implice, de curând ne-a lăsat să înţelegem că nu mai este interesat. Este vorba despre Peter Fischer.

— Primarul Braşovului? am întrebat eu, surprins.

— Chiar el. A fost ales şi reales cu o majoritate covârşitoare de voturi de către locuitorii Braşovului, deşi saşi nu mai sunt aproape deloc în oraş. Ca primar, a atras numeroase investiţii străine în urbea lui. Acum este foarte cunoscut şi bine văzut la nivelul întregii ţări. Noi i-am propus iniţial să-l susţinem la alegerile prezidenţiale din 2010. El a promis că va reflecta la această posibilitate. Ulterior, am primit semnale că actualul preşedinte ar fi dispus să ia în considerare desemnarea lui Fischer drept prim-ministru după alegerile parlamentare din acest an. Ni s-a părut o mişcare logică din partea sa: ar scăpa de un oponent puternic la alegerile prezidenţiale şi, totodată, ar pune în fruntea guvernului un om pe cât de capabil, pe atât de simpatizat de electorat. I-am prezentat lui Fischer şi această alternativă, dar ne-a anunţat acum câteva săptămâni că a decis să rămână în continuare la Primăria Braşovului.

I-am povestit lui Cornel ce îmi scrisese Danford despre cazul lui Fujimori.

— Asemănările sunt mari, i-am atras atenţia. Micuţa comunitate germană din România, percepută ca harnică şi serioasă, ar fi cumva echivalentul celei japoneze din Perú. Fischer este şi el profesor de matematică, la fel ca şi Fujimori.

— Încă o dovadă că planul nostru nu era deloc utopic, a constatat el. Dar ar fi trebuit să vrea şi Fischer. Din păcate, calul nostru negru se încăpăţânează să nu ia startul, deşi noi am fi fost dispuşi să pariem pe el.

— Şi acum ce aveţi de gând? l-am întrebat, deşi începeam să intuiesc unde vrea să ajungă.

— Avem mare nevoie de un alt cal negru şi ne este clar că un astfel de animal politic este greu de găsit. Dar, după ce ai obţinut Premiul Brennan şi am văzut cum a fost receptat de *mass media* şi de opinia publică succesul tău, am avut o revelaţie: tu ai putea fi omul potrivit în contextul potrivit.

— Omul potrivit pentru ce?

— Nu pentru a fi preşedinte, întrucât nu ai vârsta minimă impusă de lege. Dar pentru funcţia de prim-ministru ai toate datele necesare! Am cerut deja unui institut specializat în sondaje să realizeze o cercetare discretă în rândul populaţiei, un fel de „balon de încercare" menit să testeze dacă oamenii ar primi pozitiv sau negativ numirea ta într-o funcţie înaltă în statul român. Pot să-ţi spun că primele estimări sunt încurajatoare. Faptul că preşedintele Statelor Unite te-a lăudat într-un discurs oficial a avut un ecou deosebit de puternic. În aceste condiţii, te rog să te gândeşti foarte serios la propunerea noastră. Peste două săptămâni va avea loc o întâlnire a unor lideri ai societăţii civile. Am dori să participi şi tu şi să ne spui cum te poziţionezi faţă de iniţiativa noastră. Faptul că tu m-ai sunat astăzi a grăbit un pic lucrurile, în sensul că am considerat firesc să te pun la curent.

Am plecat bulversat de la întâlnirea cu Cornel. Complotul acela imaginar care părea că a fost pus la cale pentru a mă aduce în România pentru un an se transforma, pe nesimţite, într-un complot cât se poate de real pentru a mă împinge în vâltoarea politicii. Tot mai mulţi oameni îşi puneau în mine speranţele pentru o guvernare mai bună, presându-mă să mă avânt în acea arenă cu lei pentru care îi spusesem preşedintelui că nu am nici stofă, nici stomac. Dar oare destinul se împiedică de astfel de amănunte sau vine peste oameni ca un tăvălug?

Întâlnirea societăţii civile despre care mi-a vorbit Cornel Danciu s-a ţinut în podul unei vechi case boiereşti de pe Calea Călăraşilor. Podul casei fusese transformat cu cinci ani în urmă într-o originală scenă de teatru. Aici aveau loc reprezentaţii ale unor companii particulare recent înfiinţate sau ale studenţilor facultăţilor de teatru. Se jucaseră pe această scenă şi piese din dramaturgia clasică, dar mai ales spectacole de avangardă.

Mihnea Beldie, unul dintre actorii consacraţi din România, care

devenise şi o voce importantă a societăţii civile, mi-a spus că el propusese ca întâlnirea să se desfăşoare în podul acelei case.

— Este un loc foarte special, m-a asigurat el. Prima dată am jucat aici într-o piesă de teatru în urmă cu vreo trei ani. Mai jucasem în spaţii neconvenţionale, dar acestea erau baruri, cafenele, săli de muzeu, subsoluri ori hrube. Nici nu îmi trecuse prin cap că se poate face teatru de calitate la înălţime, în pod. Am trăit aici o senzaţie unică de plutire, de zbor. Se creează în acest pod, într-un mod aproape miraculos, o libertate de mişcare şi o febră creatoare care fac ca actul artistic să capete cu totul alte valenţe decât într-un spaţiu clasic. Aici, în pod, cerul este o idee mai aproape şi simt că inspiraţia divină are un rol de jucat în tot ce se întâmplă în acest loc.

Entuziasmul actorului de teatru părea inepuizabil. I-am spus că voi veni cu prima ocazie să-l văd jucând pe acea scenă. Chiar eram foarte dornic să asist la o piesă de teatru cu actori români.

Nu îmi dădeam seama foarte bine ce atmosferă se creează acolo când se joacă spectacole de teatru, dar întrunirea corifeilor societăţii civile a căpătat un aer de conspirativitate. Intelectualii strânşi în acel pod cufundat în semiîntuneric mi-au adus aminte de adunările comuniştilor ilegalişti, aşa cum erau ele prezentate într-un serial românesc care rulase la TVR în anii ’80. Poate că ar fi fost mai potrivit ca oamenii aceştia să dezbată problemele cetăţii într-o *agora* decât în podul unei case vechi, mi-am spus în gând. În *agora* puteai organiza dezbateri în Grecia antică, nu acum, când televiziunile transmit în direct tot ce prind şi transformă orice ţânţar într-un armăsar de dragul audienţei, am găsit tot eu răspunsul.

Cel care a fost mandatat să-mi facă propunerea era Marcian Stancu, un scriitor şi analist politic, membru fondator al Grupului pentru Dialog Social şi participant activ la manifestaţiile din Piaţa Universităţii din 1990. Era un personaj pe care îl simpatizam încă din acea vreme, de dinainte de a pleca la studii în Statele Unite. Rămăsesem în minte cu imaginea lui de atunci, cu plete şi barbă, vorbind de la balconul Pieţei Universităţii împotriva confiscării revoluţiei. Din amestecul acela de oameni foarte diferiţi pe care istoria îi adusese laolaltă pentru o vreme, el mi se păruse exponentul

adevăratului democrat, care nu se afla acolo pentru a căpăta putere ori avere, ci numai pentru că se temea că o formă, mai mult sau mai puţin mascată, de dictatură ar putea să se instaureze în România şi să o deturneze de la drumul ei către o societate democratică de tip occidental.

Desigur că timpul trecuse şi peste Marcian Stancu. Renunţase la *lookul* acela de intelectual rebel, dar nu şi la viziunea sa despre politică. Am regăsit în cuvintele lui acelaşi idealism bine temperat de o remarcabilă luciditate.

— Am înţeles că prietenul nostru comun Cornel Danciu te-a informat deja despre scopul acestei întâlniri. Ai avut deci răgazul să reflectezi dacă eşti dispus să îţi asumi rolul principal într-un proiect politic în care noi credem. Înainte de a asculta poziţia ta, vrem doar să aducem câteva argumente în sprijinul propunerii noastre.

Dintre argumentele lui, care erau de bun simţ, unul m-a impresionat în mod special. Mi-a spus că aveam un mare atu faţă de reprezentanţii actualei clase politice: nu numai că eram încă un copil atunci când a căzut comunismul, dar – foarte important – studiasem şi lucrasem în Statele Unite şi nu în România în perioada de tranziţie.

— Tu nu ai fost expus la influenţele negative nici ale comunismului, nici ale perioadei tulburi de după 1989, mi-a zis el. Te simţi liber, gândeşti liber, acţionezi liber pentru că te-ai format, din punct de vedere uman şi profesional, într-o societate deschisă. O societate imperfectă, desigur, cu destule probleme – dintre care unele ies la iveală în prezent – dar o societate care nu reprimă libertatea de gândire şi de exprimare. Nu ai fost nevoit, de pildă, să te umileşti pentru a căpăta un loc de muncă, să-ţi trădezi un coleg ca să fii promovat în locul lui, nici măcar să dai şpagă pentru un loc de parcare. În general, nu ai fost pus în situaţia să-ţi pleci capul ca să nu-l taie sabia şi să-ţi goleşti buzunarul pentru ca să te bage în seamă un funcţionar care îşi ia leafa din taxele şi impozitele pe care le plăteşti tu. Ai fost nu doar fizic, ci şi moral, departe de toate acestea. Noi, cei care am făcut lucrurile acestea, într-o măsură mai mică sau mai mare, cu scârbă sau cu indiferenţă, ca să trăim mai bine sau pur şi simplu ca să supravieţuim, ne-am adaptat vrând-nevrând la acest tip de

mentalitate. Nu că nu ne mai miră, dar uneori nici nu ne mai deranjează vreun act de mică corupţie. Am obosit să ne mai revoltăm degeaba. Tu eşti altfel, tu ştii să joci după reguli şi vrei să joci după reguli, pentru că aşa ai învăţat şi ai văzut că se poate reuşi în acest fel. Tu chiar poţi să te indignezi sincer când lucrurile se aranjează la marginea legii sau dincolo de ea, pentru că în mediul în care ai trăit aşa ceva ori nu se întâmpla, ori era sancţionat imediat de către opinia publică. Tu ai studiat ştiinţele politice la Washington, nu ai văzut politica drept o oportunitate de a te învârti de nişte avantaje materiale. Dacă până acum am avut în fruntea administraţiei nişte prizonieri ai propriului lor interes sau, mai rău, ai intereselor găştilor din spatele lor, tu ai fi un om liber. Liber să pleci dacă nu eşti lăsat să faci ce ţi-ai propus şi liber să spui mereu ce gândeşti. Să nu crezi însă că suntem o adunătură de naivi incorigibili. Ştim că nu există în realitate acel independent magic pe care îl visează uneori societatea civilă, suntem conştienţi că în politică trebuie să faci compromisuri majore. Credem însă că avem acum – datorită unei conjuncturi politice care îl face pe şeful statului să aibă tot interesul de a ne fi alături în acest demers – o mare şansă să oferim acestei ţări un prim-ministru curat şi bine intenţionat.

Venisem acolo cu gândul de a le refuza politicos propunerea. N-am găsit însă forţa interioară să mă opun voinţei acelor oameni. Nici nu realizam dacă aş fi dat dovadă de tărie sau de laşitate în cazul în care le-aş fi respins oferta. În acel spaţiu improvizat din podul unei case boiereşti i-am simţit nu ca pe o elită intelectuală, ci ca pe apărătorii disperaţi ai unei democraţii fragile.

Ar fi putut foarte bine să aleagă pe unul dintre ei pentru acest proiect politic, dar şansele de reuşită ar fi fost mai mici, sondajele de opinie arătând clar că niciunul nu se bucura de suficientă popularitate. Ultimii mohicani ai societăţii civile romantice din anii ’90 îşi legau acum speranţele de mine. Iar eu nu eram atât de egocentric încât să le întorc spatele doar pentru că mi-ar fi fost mai confortabil să îmi văd de anul meu sabatic, de cariera mea de analist geopolitic şi, în general, de viaţa mea.

CAPITOLUL III.

ZBUCIUMUL AŞTEPTĂRII

Oare cel potrivit a fi apărătorul

cetăţii nu ar trebui să aibă, în

afară de natura sa impetuoasă.

şi calităţile unui filosof?

Platon, *Republica*

De la: Valer Tameş
Către: Marcian Stancu
Subiect: Condiţiile în care va alerga un posibil cal negru
Data: 3 mai 2008
Stimate domnule Stancu.

După cum v-am promis, vă prezint mai jos condiţiile în care sunt dispus să mă implic în proiectul politic susţinut de dumneavoastră şi de alte personalităţi din societatea civilă. Niciuna dintre aceste condiţii nu poate reprezenta subiectul unei negocieri.

1. Demersul la care mă angajez eu, la solicitarea dumneavoastră, se referă la faptul că, în eventualitatea în care preşedintele României mă va desemna pe mine să formez un guvern, voi accepta să preiau acest mandat şi voi face toate eforturile necesare pentru a alcătui un cabinet capabil să administreze ţara într-un mod adecvat, dacă parlamentul îi va acorda votul.

2. Nu voi întreprinde niciun fel de demersuri pentru a-l determina pe preşedinte să îmi încredinţeze misiunea de a forma guvernul; dumneavoastră sunteţi liber să îi comunicaţi preşedintelui atât poziţia mea faţă de propunerea care mi-a fost adresată, cât şi conţinutul acestei scrisori.

3. Până la momentul ipotetic în care preşedintele îmi va cere să

formez un guvern, eu nu mă voi implica în niciun fel în politica internă din România şi nu îmi asum nicio altă obligaţie în afara celei de a confirma public disponibilitatea de a-mi asuma responsabilitatea conducerii guvernului dacă voi fi solicitat în acest sens.

4. Dacă preşedintele îmi va acorda mandatul de a forma guvernul, dar parlamentul va respinge prin vot formula de guvern pe care o voi propune, mă voi considera dezlegat de orice obligaţie.

5. Echipa guvernamentală va fi formată pe baza consultărilor ce vor avea loc între mine şi partidele politice capabile să-i asigure o susţinere parlamentară solidă; îmi rezervînsă dreptul să impun persoane independente politic în anumite poziţii din executiv sau să-i resping, dintre potenţialii miniştri propuşi de partide, pe aceia despre care am dubii că au o orientare politică democratică ori că îndeplinesc anumite standarde de probitate morală sau profesională.

6. Nimeni şi nimic nu mă va putea împiedica să demisionez din funcţia de prim-ministru dacă voi aprecia că menţinerea în această poziţie presupune compromisuri care intră într-un conflict ireconciliabil cu principiile mele sau cu viziunea mea de ansamblu asupra funcţionării unei societăţi democratice.

Doresc să vă asigur că, pe parcursul lunilor următoare, mă voi strădui să elaborez liniile de forţă ale unui proiect de program de guvernare. Sper că voi putea conta pe sprijinul dumneavoastră, al altor reprezentanţi ai societăţii civile şi al unor profesionişti neînregimentaţi politic din diverse domenii.

Aştept răspunsul dumneavoastră.

Cu deosebită preţuire.

Valer Tameş

Marcian Stancu s-a declarat de acord cu condiţiile impuse de mine şi mi-a propus să ne întâlnim imediat după ce se va termina întâlnirea lui cu preşedintele Necşanu, în cadrul căreia îi va prezenta poziţia mea. Am stabilit să ne vedem în Grădina Botanică, aflată în imediata apropiere a Palatului Cotroceni.

Nu am avut stare şi m-am postat pe o bancă de la intrarea în Grădina Botanică încă de la ora la care Stancu îmi comunicase că urma să înceapă discuţia lui cu şeful statului. Am avut cam o oră şi jumătate

de aşteptat până ce Stancu a apărut, arborând un zâmbet triumfător. Mi-a spus că preşedintele Necşanu va lansa în zilele următoare un prim semnal public că ia în considerare posibilitatea să îmi încredinţeze mandatul de a forma viitorul guvern.

— A fost, deci, de acord cu condiţiile pe care le-am pus? am ţinut să mă asigur.

— Da, le-a considerat rezonabile. Chiar nu a avut nimic de obiectat.

— Dar de ce a durat discuţia atât de mult?

— Preşedintele a încercat să mă convingă că îţi va acorda toată susţinerea posibilă. Mi-a explicat că, dacă se află într-o bătălie deschisă cu actualul guvern, pe care îl atacă public în mod vehement, îşi propune să fie pe deplin solidar cu următorul guvern. Pragmatic vorbind, nici nu cred că are o altă soluţie. Dacă acel guvern, la formarea căruia el va avea un cuvânt greu de spus, se va dovedi performant sau măcar mai bun decât cel actual, preşedintele îşi va asigura lejer un nou mandat la Palatul Cotroceni. Dacă nu, nu! Iar un eşec în alegerile prezidenţiale din 2010 îi va îngropa definitiv cariera politică şi va trimite partidul din care provine într-o cădere liberă în preferinţele electoratului. În aceste condiţii, preşedintele are nevoie ca de aer de un premier ca tine.

Fragment din interviul acordat de preşedintele României, Toader Necşanu, agenţiei de presă MEDIAPRESS în data de 8 mai 2008:

Întrebare: Domnule preşedinte, cât de mult vă veţi implica după alegerile parlamentare în procesul de formare a viitorului guvern?

Răspuns: Mă voi implica atât cât îmi permite Constituţia României, care prevede că şeful statului desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru. Sper să nu fiu înţeles greşit. Desigur că atunci când voi face această desemnare voi ţine cont de rezultatul alegerilor. Voi ţine însă seama şi de voinţa opiniei publice de promovare a unor specialişti bine pregătiţi şi de înnoire a clasei politice. Să nu-şi închipuie nimeni că şeful partidului care va obţine cele mai multe locuri în noul parlament va fi automat însărcinat cu formarea guvernului! Nu aceasta va fi abordarea mea.

Întrebare: Să înţelegem că luaţi în calcul posibilitatea ca viitorul guvern să fie condus de un tehnocrat?

Răspuns: Nu exclud deloc această posibilitate. Este evident că avem mare nevoie de competenţă şi experienţă la nivelurile de decizie ale executivului. Insuficienta pregătire în domeniul pe care îl conduc se simte la destui dintre actualii miniştri, numiţi pe criterii aproape exclusiv politice. Oricine a avut ochi să vadă a constatat că avem specialişti de marcă în economie care nu sunt înregimentaţi politic, aşa cum există şi experţi în ştiinţe politice fără carnet de partid. Eu cred că ar trebui să ne gândim serios dacă potenţialul unor oameni ca Valer Tameş, de exemplu, nu ar putea fi valorificat în avantajul ţării noastre.

Întrebare: Vă gândiţi la Valer Tameş ca la un posibil prim-ministru?

Răspuns: Mă gândesc la domnul Tameş ca la un om căruia aş avea încredere să-i încredinţez o misiune importantă.

Mi-a plăcut foarte mult modul în care preşedintele a ales săâşi exprime public intenţia de a-mi oferi, după alegeri, şansa de a forma şi conduce guvernul. A făcut în aşa fel încât să pară că jurnalistul i-a smuls această informaţie, deşi comunicarea ei era chiar scopul pentru care a acordat interviul. Aşa cum mă aşteptam, am primit imediat după apariţia interviului telefoane de la ziarişti, dornici să afle cum comentez afirmaţia preşedintelui Necşanu. Le-am dat tuturor acelaşi răspuns minuţios pregătit dinainte, dar şi cât se poate de sincer:

— Sunt deosebit de onorat că preşedintele României se gândeşte la mine ca la un posibil prim-ministru. Dacă într-adevăr se va apela la mine, mă voi strădui să mă ridic la nivelul aşteptărilor preşedintelui. Până atunci nu mă voi implica în niciun fel în politica internă din România. Nu am alte comentarii de făcut.

Fragment din articolul „Cine este Valer Tameş?" de Mariana Radocea, apărut în tabloidul „La zi" din 11 mai 2008:

„Am încercat să aflăm mai multe despre omul pe care preşedintele Statelor Unite l-a lăudat în discursul de la Bucureşti şi pe care preşedintele României are de gând să-l instaleze în fruntea guvernului după alegerile din toamnă.

Este necăsătorit, dar are o prietenă originară din Cehia, Milena

Jarolimova, care este consultant macroeconomic al ministrului de finanţe al României. Cei doi locuiesc într-un apartament pus la dispoziţia Milenei de guvern, ca locuinţă de serviciu. Cu alte cuvinte, cel care ar putea conduce în viitor guvernul este cazat pe gratis într-un apartament de protocol al actualei administraţii.

Merită menţionat şi un fapt interesant din trecutul lui Valer Tameş. Înainte de a pleca la studii în America, acesta a fost logodit cu o fată din Sighişoara, Cosmina Aldea, cu care fusese coleg de liceu, pe care însă a părăsit-o din senin, fără a-i oferi vreo explicaţie. O rudă a acesteia susţine că tânărul Tameş ar fi fost racolat de un serviciu secret occidental, care i-ar fi înlesnit şi admiterea ca bursier la Universitatea George Washington. Acest fapt, coroborat cu sosirea intempestivă a lui Valer Tameş în România la începutul anului curent, este de natură a ridica unele semne de întrebare privind adevăratele sale intenţii".

Am rămas perplex la citirea articolului din tabloidul „La zi". Venise timpul atacurilor murdare la adresa mea. Mă gândisem că nu voi fi menajat de cei cărora apariţia mea neaşteptată în ecuaţia politică le-a stricat socotelile, dar nu bănuisem că se va recurge la astfel de invenţii şi atacuri suburbane. Crezusem că epoca acuzaţiilor de tipul „eşti agentul imperialiştilor" sau „n-ai mâncat salam cu soia", la modă la începutul anilor '90, apusese de multă vreme. Fără îndoială că mă înşelasem.

Alin m-a sunat să mă întrebe dacă poate să-i dea Cosminei numărul meu de telefon mobil, pentru că ea ar vrea să-mi vorbească în legătură cu articolul din „La zi". Am încuviinţat, aşa că după câteva minute am vorbit din nou cu Cosmina după 15 ani. Mi-a explicat că ea a refuzat să stea de vorbă cu jurnaliştii, iar ruda despre care se afirmă în articol că a susţinut că aş fi fost spion este un frate al bunicii ei, care a aflat de existenţa mea doar din auzite şi care, în general, fabulează pe orice temă.

— Nu vreau să îţi creez probleme, m-a asigurat ea. Dacă crezi că este necesar, aş putea să le trimit eu un drept la replică.

— Sunt convins că tu nu ai nicio vină pentru ce a apărut în acel ziar. Înţeleg foarte bine cum procedează ziarele de scandal, dar este pentru prima oară când mă confrunt cu un astfel de atac la adresa mea.

Aş fi tentat să evit o polemică, întrucât ziarul ar putea reveni cu noi aşa-zise dezvăluiri din viaţa mea şi lucrurile ar lua mai multă amploare – ca un bulgare de zăpadă care se rostogoleşte – exact ceea ce nu doresc să se întâmple. Cred, însă, că este o idee bună să trimiţi tu o replică la ziar, în care să arăţi cum au stat lucrurile.

— Aşa am să fac. Vrei să-ţi trimit textul ca să-l vezi şi tu înainte de a-l expedia la ziar?

— Nu, te rog să-l trimiţi direct la ziar. Scrie pur şi simplu cum s-au întâmplat lucrurile! Nu vreau să pară că te-am influenţat eu în privinţa conţinutului dreptului la replică.

Drept la replică trimis de Cosmina Aldea şi apărut în tabloidul „La zi", ediţia din 13 mai 2008:

„În articolul „Cine este Valer Tameş?" aţi prezentat o serie de neadevăruri despre Valer Tameş şi despre mine. Nu am fost niciodată logodită cu Valer Tameş şi nu am purtat nicio discuţie cu el în ceea ce priveşte o eventuală căsătorie. Am fost prieteni în ultimul an de liceu. După ce a absolvit liceul, Valer Tameş a fost admis cu o bursă la Universitatea George Washington din Statele Unite şi, în consecinţă, a plecat din România. În acest context, în care urma să ne aflam pentru mulţi ani atât de departe unul de celălalt, eu – şi nu el – am considerat că este cazul să punem capăt relaţiei noastre, căreia, în acel moment, nu îi mai vedeam niciun viitor. Menţionez că el a insistat să rămânem împreună, propunându-mi inclusiv varianta să-l însoţesc în Statele Unite. Valer Tameş a fost cel care a plecat în America, dar eu am fost cea care l-a părăsit.

În ceea ce priveşte ipoteza halucinantă că Valer Tameş ar fi fost racolat de un serviciu secret, care i-ar fi înlesnit şi admiterea ca bursier la universitatea menţionată mai sus, este pentru prima dată când aud o astfel de afirmaţie. Ruda mea cu care aţi discutat despre acest aspect nu l-a cunoscut niciodată personal pe Valer Tameş".

Am sunat-o pe Cosmina ca să-i mulţumesc pentru replica trimisă la ziar.

— Nu era însă nevoie să susţii că tu m-ai părăsit, i-am mai spus.

— N-am scris asta de formă. Aşa au stat lucrurile, chiar dacă atunci le vedeam altfel şi te învinovăţeam pe tine.

— Dar, obiectiv vorbind, eu am fost cel care a plecat.

— Tu ai părăsit un loc – numeşte-l Sighişoara sau România, nu contează – cu un scop, eu am părăsit un om: băiatul care mă iubea. Tu ai făcut ce trebuia să faci, timpul a dovedit-o, în timp ce eu am făcut o greşeală, tot timpul a dovedit-o.

Aici conversaţia noastră s-a întrerupt brusc. Din tremurul vocii Cosminei mi-am dat seama că a închis telefonul pentru că ar fi putut izbucni în plâns în orice moment.

Cornel Danciu m-a anunţat că are veşti pentru mine, aşa că ne-am întâlnit la o terasă din apropierea Pieţei Universităţii şi am discutat la o bere.

— Am văzut că presa de scandal a început să te ia în colimator, a deschis el conversaţia. Ăştia se grăbesc să arunce cu tot noroiul pe care pot pune mâna în oricine care ajunge la un moment dat în lumina reflectoarelor. Bârfe ieftine, ipoteze fantasmagorice, scenarii scornite – cu astfel de lucruri murdare îşi câştigă ei existenţa. Important este ca tu să nu te laşi copleşit de aceste mizerii. Să fii puternic!

— Îmi place să cred despre mine că sunt mai degrabă complex decât puternic, i-am răspuns, dar pot să te asigur că astfel de articole, chiar dacă mă deranjează, nu mă descurajează.

— Asta e bine. Să trecem acum la cazul de la Braşov. Am întreprins o cercetare discretă şi pot să-ţi spun că este posibil ca fratele tău să nu fie departe de adevăr. Infractorul despre care fratele tău crede că apare în poza de la Braşov a fost eliberat din închisoare pe motive me-dicale. „Învoirea" a expirat, însă se pare că el nu s-a întors la penitenciar. Investigaţia continuă şi te voi ţine la curent.

— Îţi mulţumesc că ţi-ai găsit timp să te ocupi de această problemă. Acum vreau să discutăm şi despre un alt subiect: încerc să schiţez un prim proiect de program de guvernare şi, în acest scop, doresc să mă consult cu specialişti din diverse domenii de activitate. Am contactat deja câţiva. Aş avea nevoie şi de sprijinul tău în ceea ce priveşte elaborarea unui plan de măsuri în domeniul afacerilor interne. Este un domeniu pe care nu îl stăpânesc – pe mine m-au preocupat mai mult externele, nu internele.

— Poţi conta pe mine, m-a asigurat Cornel. Aş fi încântat să

colaborez cu tine atât acum, în faza de proiect, cât şi ulterior, în faza de implementare, dacă vei avea nevoie de mine.

— Nu vreau să vând de pe acum blana ursului din pădure. Dar dacă se va ajunge la faza de implementare, cum o numeşti tu, eşti unul dintre cei care mi-aş dori mult să-mi stea alături.

Imediat după ce am plecat de la terasă, l-am sunat pe Alin să-l pun la curent cu ce aflase Cornel despre jaful de la Braşov. I-am spus şi că am vorbit cu Cosmina şi mi s-a părut într-o dispoziţie foarte proastă.

— Ştii cumva dacă are vreun necaz? l-am întrebat.

— Ultimul lucru pe care îl ştiu este că a divorţat, dar asta se întâmpla acum aproape un an.

— Nu ştiam că a divorţat. Nu mi-ai zis nimic când am fost la Sighişoara.

— Nu ţi-am zis pentru că nu m-ai întrebat. Şi m-am gândit că nici nu vrei să ştii, mai ales că mi-ai spus cândva că este un capitol încheiat pentru tine.

— Ai dreptate. Dar acum, că tot a venit vorba, ştii cumva de ce s-au despărţit?

— Printre altele şi pentru că lui îi plăcea cam prea mult băutura.

Când am ajuns acasă, Milena m-a anunţat sec:

— Guvernul nu mai doreşte să beneficieze de serviciile mele.

— Ţi-a spus Papoianu asta?

— Nu mi-a spus-o Papoianu, ci chiar primul-ministru! Mi-a mai zis că, dincolo de diferenţele majore care există între mine şi ei în înţelegerea evoluţiilor economice, există un motiv mult mai puternic pentru a pune capăt colaborării noastre: guvernul nu poate lucra cu un potenţial cal troian.

— Un cal troian? mi-am arătat eu nedumerirea.

— Adică eu, fiind prietena ta, l-aş putea consilia pe ministrul de finanţe cu rea credinţă, pentru ca actualul guvern să ia măsuri economice inadecvate, astfel încât să crească şansele forţelor politice care te susţin pe tine pentru funcţia de prim-ministru. Sau aş putea să fac şi altceva: să îţi furnizez ţie date economice confidenţiale la care am acces. I-am spus că eu nu mă implic în niciun fel în politică şi, oricum,

nu am veleităţi de spion ori de sabotor, ci doar de economist. Răspunsul premierului a fost că este posibil să fie aşa, dar nu poate şi nici nu vrea să-şi asume un astfel de risc într-un an electoral. Să nu îşi închipuie cineva că mă bat gânduri de sinucidere politică, a ţinut el să sublinieze. În consecinţă, mi-a propus să reziliem contractul de comun acord. I-am răspuns că am să reflectez la această posibilitate, dar l-am rugat să ia în considerare că, în absenţa unei revizuiri majore a politicii fiscale a guvernului, economia românească va deveni tot mai vulnerabilă la impactul turbulenţelor financiare externe. Să nu vă faceţi cumva iluzii că Europa de Est este la adăpost de furtunile financiare ce încep să se înteţească în Occident, l-am avertizat. Nu trebuie să mă credeţi pe mine, ar fi suficient să aruncaţi o privire de jur-împrejurul acestei lumi globalizate din care, vrând-nevrând, facem parte cu toţii. Dacă doar pe parcursul ultimelor luni, guvernul Marii Britanii a fost nevoit să naţionalizeze banca Northern Rock pentru a o salva de la faliment, banca centrală a Statelor Unite a decis să acorde un sprijin financiar masiv băncii JPM – organ Chase pentru preluarea rivalei sale Bear Steams la un preţ incredibil de scăzut, iar autorităţile monetare din cele mai mari economii ale lumii au trebuit să-şi concerteze acţiunile pentru a putea oferi lichiditate unor pieţe financiare dominate de panică, este evident pentru oricine are ochi să vadă, urechi să audă – m-am abţinut cu greu să adaug „şi cap să judece" – că această criză financiară se acutizează şi se extinde pe zi ce trece. Nu mai este cazul să ne întrebam dacă ne va lovi şi pe noi, ci când ne va lovi, i-am mai spus. Şi nu e suficient să ne întrebăm, a sosit momentul să acţionăm preventiv, cât încă nu este prea târziu. Mi-a replicat ritos ca guvernul său nu este dispus să se ghideze după filosofia drobului de sare care stă să cadă peste economia naţională. Ministrul de finanţe s-a grăbit să-l completeze, susţinând că, dimpotrivă, guvernul are curajul să îşi asume o viziune optimistă, care favorizează arderea etapelor către standardele economice şi de trai din Europa Occidentală. Am ripostat, spunându-le că optimismul pe care-l promovează ei în politica fiscală se plasează la graniţa dintre imprudenţă şi inconştienţă. De vreme ce economia capitalistă funcţionează ciclic, orice creştere excesivă poartă în ea germenii unui declin abrupt, le-am mai zis. Iar

etapele de aceea sunt etape, ca să fie parcurse şi nu arse. Dacă perseveraţi în refuzul de a atenua suişurile şi coborâşurile economiei, căderea va fi foarte dureroasă, i-am pus în garda. Le-am zis şi ce avertisment le-a lansat profesorul Alves decidenţilor de politică economică din Statele Unite, cu prilejul unei mese rotunde organizate în vara lui 2007, pe tema formulării unor măsuri adecvate pentru contracararea efectelor turbulenţelor financiare: „Amare vor fi lacrimile dimineţii pentru aceia care, la ceas de seară, şi-au închipuit că petrecerea va ţine la nesfârşit". E adevărat că ei nu prea l-au luat în serios atunci şi au pierdut timp preţios. Aici, în Europa de Est, încă mai suntem, poate, în al unsprezecelea ceas. Treziţi-vă până nu va fi prea târziu, domnilor! De mine puteţi scăpa uşor, dar lo-gica imuabilă a funcţionării economiei nu vă va ierta, aşa mi-am încheiat ultima pledoarie pentru un strop de responsabilitate în politica economică.

— Ai fost foarte fermă.

— Am fost, dar tare mă tem că am vorbit la pereţi.

— Uneori vorbitul la pereţi, oricât de frustrant ar fi, nu este cel mai rău lucru care i se poate întâmpla cuiva. Dacă ai fi trăit pe vremea Inchiziţiei, probabil că te-ar fi ars pe rug pentru erezii macroeconomice, am făcut eu o tentativă timidă de a destinde atmosfera.

— Nu-mi arde acum de glume, Valer, a replicat Milena. Am discutat şi cu Andrei Marinescu, secretarul de stat căruia m-a recomandat profesorul Alves. Marinescu mi s-a părut foarte stânjenit de situaţia creată. El era, de altfel, singurul din conducerea ministerului care îmi împărtăşea, într-o anumită măsură, abordarea şi îngrijorările privind evoluţia economiei naţionale. Mi-a zis că, din câte a aflat el, primul-ministru a fost foarte deranjat să afle din presă că potenţialul lui succesor locuieşte într-un apartament pus la dispoziţie de guvern şi este prietenul consilierei ministrului de finanţe. Papoianu s-a mulţumit să-i spună că, dacă şeful guvernului consideră că din punct de vedere politic este dezirabilă încetarea acestei colaborări, el nu are niciun motiv să se opună, dat fiind că are în minister destui experţi în macroeconomie pentru a putea suplini lipsa mea.

— Papoianu s-a spălat pe mâini precum Pilat din Pont, am

constatat eu. Să revenim însă la problema încheierii formale a contractului tău înainte de termenul convenit iniţial. Nu cred că faptul că eşti prietena mea, iar eu am declarat public că nu-l voi refuza pe preşedinte dacă îmi va încredinţa mandatul de a forma un guvern, poate constitui o încălcare a vreunei clauze din contractul tău de consultanţă.

— Bineînţeles că nu. Dar eu nu mai pot continua o colaborare care oricum scârţâia din toate încheieturile şi înainte de a plana asupra ei aceste suspiciuni. Vreau să se termine odată acest efort în zadar! M-am decis să accept rezilierea contractului.

— Poate ar fi bine să te consulţi şi cu profesorul Alves în această privinţă, am sugerat eu.

— Chiar acum i-am trimis un *e-mail*, dar hotărârea mea este deja luată. Ar fi absurd să consiliez pe cineva împotriva voinţei sale. Ar fi ca în gluma aceea cu bătrânica pe care un tânăr a ajutat-o să treacă strada pentru a se putea lăuda cu o faptă bună, deşi ea nici nu avea de gând să traverseze.

— Dacă am ajuns la capitolul haz de necaz, îngăduie-mi să observ că amândoi am devenit cai: tu un cal troian, iar eu – unul negru.

Răspunsul profesorului Alves nu s-a lăsat prea mult aşteptat. De vreme ce Milena se decisese oricum să pună capăt colaborării ei cu ministrul de finanţe, crezusem că acest răspuns, indiferent de conţinutul lui, nu va fi de natură să schimbe cursul lucrurilor. Nu a fost însă chiar aşa. Alves şi-a exprimat convingerea că Milena a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru a-i oferi ministrului soluţii de politică economică adecvate într-un context intern şi internaţional complicat. Dacă ministrul şi premierul nu apreciază aceste eforturi, ignoră riscurile semnalate de Milena şi persistă într-o politică imprudentă, colaborarea este ca un dialog între surzi: nu doar inutil, ci şi ridicol. În consecinţă, profesorul a încurajat-o pe Milena să accepte rezilierea contractului de consultanţă şi i-a adresat invitaţia de a se întoarce la Universitatea din California pentru a-l sprijini la elaborarea unui interesant proiect de cercetare economică pe care îl demarase recent, urmând ca din toamnă să-şi reia activitatea de asistentă universitară.

— Ce vei face? am întrebat-o.

— Voi accepta propunerea profesorului Alves, firește.

Nici nu mă așteptasem la un alt răspuns. Era o discipolă atât de fidelă, ca să nu spun fanatică, a profesorului Alves, încât aproape tot ce îi recomanda acesta devenea automat literă de lege pentru ea.

— Când ai de gând să te întorci la Los Angeles?

— Cât de curând, mi-a răspuns. Profesorul are nevoie de mine acolo, în timp ce guvernul de la București – nu.

— Guvernul nu are nevoie de tine sau, mai bine zis, nu-și dă seama că are mare nevoie de tine, însă la București nu există doar guvernul, mai sunt și eu pe aici. Aș vrea să te gândești și la mine atunci când iei o astfel de decizie. Îndrăznesc să-ți sugerez să amâni întoarcerea la Los Angeles pentru începutul anului universitar. Amcâștiga câteva luni pentru noi. Pentru noi doi, am precizat eu.

— Dar ai văzut și tu că Alves îmi cere să-l sprijin într-un proiect de cercetare foarte important.

— Proiectul la care te invită Alves să colaborezi a fost demarat în absența ta, ceea ce înseamnă că nu conta pe sprijinul tău în realizarea lui, deci s-ar putea descurca și în continuare fără tine. S-ar putea ca el să-ți fi scris despre acest proiect tocmai pentru că s-a gândit că te afectează faptul că activitatea de consultanță s-a încheiat atât de repede și de nefericit.

— Dacă așa s-a gândit, s-a gândit bine. Chiar am nevoie în acest moment să simt din nou că munca mea este utilă, că eforturile mele sunt apreciate. Nu cred că pot da uitării acest eșec altfel.

— Încerc să te înțeleg, dar înțelege și tu că mi-e greu să accept că vom fi din nou departe unul de celălalt, i-am răspuns. Insist să rămâi până în septembrie la București. Amintește-ți, te rog, că eu mi-am organizat anul sabatic în funcție de programul tău!

— Așa este, n-am uitat, dar ce pot face? Știi că sunt o *workaholică* – pur și simplu nu pot lua acum o pauză. Vremea anului meu sabatic n-a sosit încă. Mai am multe lucruri de realizat și de demonstrat până atunci.

Așa mi-a vorbit fata care abandonase cândva vioara, deși îi era dragă, pentru că nu îi oferise certitudinea performanței. Acum eram pe punctul de a deveni și eu o vioară, o a doua vioară, întrucât râvneam la

timpul ei preţios, complicând astfel calea afirmării ei. Dependenţa ei de muncă şi de succes profesional atârna mai greu în balanţa deciziilor ei decât dorinţa de a fi împreună cu mine. Eram conştient că, în această privinţă, zarurile erau aruncate.

Am încercat totuşi să mai arunc în luptă un ultim argument:

— Speram ca sufletul tău slav să te facă să dai mai multe şanse sentimentelor!

— Ce ştii tu despre sufletul slav? a izbucnit ea. Află că cehii, chiar dacă sunt de origine slavă, nu au şi suflet slav. Nu le sunt deloc simpatici ruşii, iar sufletul slav este un concept rusesc. Aş spune că este marca lor înregistrată. Între sensibilitatea lor religioasă şi raţionalitatea civilizaţiei occidentale, eu am optat pentru ultima. Decât un suflet rusesc, mai bine un spirit american. În 1968, când noi, cehii, împreună cu slovacii, trăiam Primăvara de la Praga, am fost invadaţi de armatele tuturor celorlalte ţări slave. Spune-mi tu, cine avea suflet slav? Invadaţii sau invadatorii?

— Eu cred că acolo nu era o problemă de suflet, ci de geopolitică. Pur şi simplu eraţi de partea ghinionistă a Cortinei de Fier, am răspuns eu, constatând cu resemnare că neinspiraţia mea de a introduce problematica sufletului slav în ecuaţia relaţiei mele cu Milena făcuse ca discuţia să fie definitiv deturnată către sfera geopoliticii.

— Eram nişte slavi – ca să nu zic sclavi! – mai micuţi şi mai europeni, chemaţi la ordine de fratele mai mare şi ceva mai asiatic, deţinătorul absolut al sufletului slav, cel atât de încărcat de sensibilitate, generozitate şi credinţă!

Am stabilit cu Marcian Stancu să ne întâlnim săptămânal pentru a analiza evoluţia situaţiei politice, dar mai ales pentru a contura împreună obiectivele prioritare ale ipoteticului meu guvern. Prima întâlnire din seria celor dedicate acestor ţeluri s-a prelungit până târziu în noapte, întrucât, după ce am abordat câteva aspecte de natură tehnică, Stancu s-a ambiţionat să-mi prezinte pe larg opinia lui despre modul în care acţionează politicienii. Discuţia a ajuns până la fineţuri filosofice, psihologice şi lingvistice.

— După douăzeci de ani de studiu pe viu, cred că am ajuns să

înţeleg ce îi mână pe ei în luptă şi cu ce arme îşi poartă războaiele lor secrete sau la vedere, sângeroase sau reci. Oportunismul şmecheresc este trăsătura lor de bază. Ştiu că în limba română, spre deosebire de engleza, oportunismul are automat o conotaţie negativă, implicând lipsa de principialitate. Dar eu ţin să trag o linie de demarcaţie între oportunismul firesc şi cel şmecheresc. Prin oportunism firesc înţeleg capacitatea de a fi pe fază, de a înhăţa oportunităţile majore ce ţi se ivesc în faţă, de a nu pierde trenurile importante ale vieţii. Acest tip de oportunism nu poate şi nu trebuie să fie condamnat. Celălalt oportunism, cel şmecheresc, este practicat de mulţi dintre politicienii care te vor sprijini sau te vor ataca. În paranteză fie spus, unii vor începe prin a te sprijini şi vor sfârşi prin a te ataca şi viceversa. Acest oportunism şmecheresc este o formă de viclenie care nu ţine de prerogativele inteligentei omeneşti, ci mai degrabă de adaptabilitatea instinctivă, specifică animalelor sălbatice. Ai văzut cum îşi prind prada felinele? Nu recurg la o luptă dreaptă, ci atacă pe la spate, mişeleşte, fără să-i dea prăzii vreo şansă de scăpare. Mulţi politicieni procedează la fel, stau răbdători la pândă, aşteptând momentul prielnic; atunci când se iveşte oportunitatea de a te ataca, nu ezită să sară la beregata ta. Dacă tu eşti obsedat de să zicem, implementarea reformelor economice şi nu dai dovadă de oportunismul firesc de a te apăra sau măcar de a fugi la timp din calea acestui prădător dezlănţuit – nu iau în considerare varianta strigătului de ajutor întrucât, cel mai adesea, acesta rămâne fără ecou, fiecare politician fiind preocupat, în primul rând, să se salveze pe sine –, vei fi mort şi îngropat încă înainte de a te dumiri ce se întâmplă cu tine.

— Sunt conştient de aceste pericole ale junglei politice, l-am asigurat. De altfel, când preşedintele mi-a sugerat să intru în politică, i-am spus cu sinceritate că nu mă simt pregătit să mă avânt în arena cu lei. Dar în acea seară de aprilie în care mi-aţi vorbit despre proiectul vostru politic idealist în sala de teatru din podul casei de pe Calea Călăraşilor, am simţit că, dacă v-aş fi refuzat propunerea, aş fi trădat încrederea unor oameni care au frumoasa încăpăţânare de a crede în democraţie.

Câteva zile mai târziu am participat la un simultan de şah

susţinut la Bucureşti de fostul campion mondial, armeanul Arthur Harutunian. Toţi cei care au dorit să-l înfrunte pe acesta au achitat o taxă, suma adunată urmând a fi utilizată de fundaţia marelui şahist în scopuri umanitare. Preşedintele Necşanu, un practicant pasionat al acestui sport, îmi sugerase că ar fi bine să apar alături de el la acest eveniment, chiar dacă, în materie de şah, eu sunt doar un amator cu abilităţi limitate.

Era, mi-a explicat el, o ocazie bună de a asocia în percepţia publicului imaginea mea cu cea a lui. De altfel, masa mea de joc a fost poziţionată strategic alături de cea a şefului statului, pentru ca televiziunile să poată imortaliza momentele în care preşedintele şi potenţialul prim-ministru se luptă, cot la cot, cu o legendă a sportului minţii.

Cum eu am fost învins repede şi fără drept de apel, am putut observa îndeaproape desfăşurarea partidei lui cu Harutunian. Deşi a jucat cu negrele, Toader Necşanu a adoptat o tactică foarte ofensivă şi a reuşit o remiză cu marele maestru. Probabil că nici acesta nu a forţat victoria, preferând să facă un gest de curtoazie faţă de preşedinte.

Pe la mijlocul partidei, Necşanu a sacrificat fără ezitare un cal – un cal negru! – pentru a putea elimina de pe tabla de şah, la mutarea imediat următoare, un nebun al fostului campion mondial. Mişcarea i-a ieşit pe deplin.

— Aţi făcut o partidă foarte interesantă, i-am spus preşedintelui la final, felicitându-l pentru performanţă. Mi-a plăcut în special modul în care aţi pregătit capturarea nebunului advers!

— A fost o decizie cât se poate de firească din perspectivă strategică, mi-a răspuns el. Din acel moment al jocului, nebunul lui devenea mai periculos decât calul meu. Iar obiectivul meu nu era să-mi apăr piesele cu orice preţ, ci să obţin un rezultat cât mai bun.

Milena a plecat la Los Angeles la începutul lunii iunie. Pe aeroport, cu puţin timp înainte de a ne lua rămas bun, mi-a spus:

— Ştiu că răzbunarea este arma prostului, dar când tu vei prelua puterea de la actualii guvernanţi, nu mă voi putea împiedica să mă simt răzbunată pentru modul în care am fost tratată de ei.

— Eu mă gândesc la altceva în acest moment: tu pleci în

America pentru a te întoarce în turnul de fildeş al cercetării economice, iar eu, dacă va fi să devin prim-ministru al României, voi avea atâtea responsabilităţi pe cap încât nu ne vom putea vedea prea des.

Deşi anticipasem din momentul în care mă anunţase că va da curs propunerii profesorului Alves că nu o voi putea determina să se răzgândească, am fost totuşi foarte dezamăgit că nu a mai rămas câteva luni la Bucureşti. Anul meu sabatic, care părea la un moment dat să se aranjeze de la sine în cel mai agreabil mod cu putinţă, se transformase pe nesimţite în cu totul altceva. Vârtejul politic care se abătuse din senin asupra mea începea să mă acapareze din ce în ce mai mult, iar Milena, pe care o urmasem la Bucureşti, mă lăsa mult prea devreme singur în ochiul furtunii către care şi ea, printre alţii, mă împinsese. Era însă mult prea târziu pentru a mai da înapoi, aşa că mi-am concentrat toată energia asupra definitivării proiectului de program de guvernare şi a cunoaşterii cât mai aprofundate a realităţilor politice, economice şi sociale din România.

Am reuşit să găsesc repede o locuinţă. Cornel Danciu mi-a spus că un prieten de-al lui deţine un apartament de două camere într-un complex rezidenţial recent finalizat, situat în apropierea Politehnicii din Bucureşti. Cum firma la care lucra acest prieten îl trimisese să lucreze doi ani la o filială din străinătate, ar fi fost dispus să-mi închirieze apartamentul respectiv. Cornel, căruia îi fuseseră încredinţate cheile locuinţei, m-a dus să o văd. Ansamblul de blocuri şi apartamentul în sine mi-au plăcut – mai puţin drumul de acces, insuficient luminat şi noroios, întrucât plouase torenţial în ziua respectivă – iar chiria solicitată mi s-a părut rezonabilă, aşa că m-am instalat repede acolo.

— Vei locui de acum înainte la o aruncătură de băţ de Palatul Cotrocenilor, a constatat Cornel. Eu zic că e un semn bun.

Eu n-am spus nimic – nu credeam în semne.

Unul dintre specialiştii cu care doream să mă consult în problema asigurării unui sprijin politic adecvat pentru ipoteticul meu guvern era Minodora Tudorache, decanul Facultăţii de Ştiinţe Politice a Universităţii Bucureşti şi membră influentă a principalului partid de

opoziţie. I-am făcut o vizită la Universitate şi am discutat în special despre posibilităţile unei bune colaborări între puterea executivă şi cea legislativă. Eram destul de îngrijorat de perspectiva ca viitorul parlament să se pronunţe în favoarea numirii mele ca premier doar de teama dizolvării sale şi a organizării de noi alegeri. Mă gândeam că, dacă aşa s-ar petrece lucrurile, urma să mă confrunt ulterior investirii guvernului cu o ostilitate a forului legislativ faţă de activitatea de zi cu zi a executivului, cu consecinţe negative asupra capacităţii efective a acestuia de a-şi pune în aplicare programul de guvernare. Consideram că, dacă pe sprijinul preşedintelui puteam conta încă de pe acum, devenea esenţial să evit o anta-gonizare a parlamentului. Minodora Tudorache mi-a promis că se va strădui să-i sensibilizeze pe liderii partidului ei faţă de această problemă.

— Vor conta foarte mult şi ponderile partidelor în viitorul parlament, a subliniat ea. În cazul în care majoritatea guvernamentală va fi solidă – şi eu înclin să cred că aşa se va întâmpla – veţi beneficia de un sprijin consistent şi problemele care vor apărea vor fi simple accidente de parcurs. Dacă rezultatul alegerilor va fi unul foarte strâns, atunci este de aşteptat să vi se pună şi ceva beţe în roate. Colegii mei de partid fac însă toate eforturile posibile pentru a scoate un scor cât mai mare la aceste alegeri. Simt că ne apropiem de o mare victorie!

— Aş mai vrea să ştiu un lucru care mi se pare foarte important, i-am spus. Credeţi că membrii marcanţi ai partidului dumneavoastră împărtăşesc opţiunea preşedintelui Necşanu de a îmi încredinţa mie formarea viitorului guvern? Mă gândesc că unii dintre ei vizau această poziţie pentru ei înainte ca numele meu să apară în discuţie.

— Nu veţi avea probleme din acest punct de vedere, domnule Tameş. Preşedintele a stat de vorbă cu conducerea partidului despre acest subiect şi lucrurile sunt pe deplin lămurite, m-a asigurat doamna Tudorache.

După ce am plecat de la Universitate, am străbătut pe jos o porţiune din Calea Victoriei, îndreptându-mă către o librărie, întrucât doream să cumpăr o carte de istorie publicată recent de Neagu Djuvara, pe care mi-o recomandase profesorul Mogoşanu. Chiar cu câţiva paşi înainte de a ajunge la librărie, am zărit venind din direcţia

opusă un chip cunoscut: chipul primei mele iubiri.

— Trebuia să ne reîntâlnim undeva, cândva, au fost primele cuvinte pe care i le-am zis Cosminei când am ajuns unul în faţa celuilalt.

— Da, undeva, cândva, a încuviinţat ea, vizibil emoţionată.

„Undeva, cândva" era titlul primului film pe care-l văzusem împreună cu Cosmina la cinematograful din Sighişoara. În acest film american, personajul lui Christopher Reeve se întorcea în timp pentru a-şi găsi iubita, interpretată de Jane Seymour. „Undeva, cândva" ne plăcuse foarte mult şi devenise „filmul nostru", aşa cum avusesem la Sighişoara banca noastră din parc şi aleea noastră preferată din cetate.

— Arăţi la fel ca pe vremea ultimului an de liceu, de parcă cineva ar fi dat timpul înapoi pentru tine, la fel ca în filmul nostru, i-am spus.

Nu ne văzusem de un deceniu şi jumătate, dar Cosmina era într-adevăr aşa cum o ştiam, neschimbată. Doar ochii ei parcă nu mai erau aceiaşi – îşi pierduseră strălucirea din vremea adolescenţei şi trădau acum o tristeţe adâncă.

— Aş face orice să pot da timpul înapoi! a exclamat ea. Cu mintea de acum nu te-aş fi părăsit niciodată. Dar în viaţă nu e ca în film: timpul curge numai într-un singur sens. Abia după ce te-am pierdut definitiv – şi asta s-a întâmplat doar atunci când m-am măritat cu altul, nu când ai plecat tu din ţară – am învăţat să te iubesc cu adevărat.

Aici s-a oprit brusc, parcă speriată de propriile ei vorbe. Apoi a încercat să se justifice:

— Poate nu trebuia să-ţi spun aceste lucruri. N-aş fi îndrăznit dacă nu mi-ai fi vorbit de filmul nostru, de timpul dat înapoi…

Nu am ştiut cum să răspund la ceea ce înţelesesem foarte bine că este o declaraţie de dragoste, aşa că am lăsat tăcerea să se aştearnă din nou peste noi preţ de câteva clipe. Tot ea a fost cea care a reînnodat conversaţia, schimbând însă subiectul într-un mod abrupt:

— Îţi doresc mult succes în ceea ce ţi-ai propus să realizezi. Ar fi extraordinar să ajungi prim-ministru.

— Îţi mulţumesc, dar este un front pe care nu mi-am dorit să-l

deschid, am fost mai degrabă împins de alţii.

— Atunci să fie aşa cum îţi doreşti.

— Să fie. Tu cum te descurci?

— Mă descurc. Mi-a părut bine că te-am văzut, acum trebuie să plec. La revedere, Valer.

— La revedere, i-am răspuns mecanic.

După ce a făcut câţiva paşi, m-am trezit brusc strigând cu o voce disperată:

— Cosmina, stai!

A întors capul spre mine, întrebătoare. Odată cu ea, câţiva trecători grăbiţi şi-au încetinit paşii şi au privit intrigaţi în direcţia mea, astfel încât toţi au putut auzi ceea ce aveam de spus:

— Eu cred că încă te mai iubesc!

Am stat multe ore de vorbă cu Cosmina în acea seară caldă de vară în care paşii noştri ne purtaseră către o regăsire la care, poate, nu mai îndrăzniserăm să sperăm. Cuvintele păreau să nu ne ajungă pentru câte aveam de spus. Aveam de recuperat 15 ani trăiţi departe unul de celălalt, dar, mai presus de orice, aveam de pus la cale anii ce urmau să vină peste noi.

— Cosmina, trebuie neapărat să lămurim câteva lucruri pentru a şti dacă putem să o luăm de la capăt împreună. Până la sfârşitul acestui an se va decide viitorul meu pe termen scurt, ba chiar şi mediu. Din fericire, nu este o situaţie de tipul „ori la bal, ori la spital”. Problema este că în cazul în care voi deveni prim-ministru, următorii ani mă vor găsi la Bucureşti, în timp ce dacă aventura mea politică se va sfârşi înainte de a începe cu adevărat îmi voi relua activitatea de analist geopolitic la Washington. Ce vom face dacă ruleta destinului va decide ca eu să plec iarăşi în America?

— Nu îmi este deloc greu să-ţi spun ce voi face eu. Este o minune că te-am regăsit şi că mă mai iubeşti după atâta timp şi după tot ce s-a întâmplat. Nu voi repeta greşeala din adolescenţă. Nu voi mai risca să te pierd încă o dată. Te voi urma oriunde ai pleca.

— Şi ce vei face cu serviciul tău?

Cosmina lucra ca funcţionar la serviciul de documentare al Arhivelor Naţionale.

— Crede-mă, te voi urma oriunde ai pleca, chiar dacă ar însemna să renunţ la actualul meu serviciu. Stai liniştit, nu ar fi pentru mine un mare sacrificiu profesio-nal! Nu este un serviciu nici foarte interesant, nici foarte bine plătit. Sunt şi eu, într-un fel, o victimă a profesorului Mogoşanu – orele lui magice m-au făcut să urmez facultatea de istorie, dar am constatat cu timpul că nu mă pasionează chiar atât de mult scormonirea trecutului prin intermediul căutării prin arhive.

La un moment dat, la micuţa terasă dintr-un colţ al Parcului Cişmigiu în care ne aşezasem şi din care nu ne venea să mai plecăm, a apărut din senin Mihnea Beldie, actorul care participase la întrunirea societăţii civile.

— Vă salut, domnule viitor prim-ministru! m-a abordat el, foarte jovial. V-am tot aşteptat la teatrul din pod, dar nu v-aţi ţinut promisiunea.

— Din păcate, m-am luat cu altele şi n-am mai ajuns la teatru, deşi aş fi vrut, i-am răspuns.

— Când veţi ajunge la Palatul Victoria veţi avea şi mai puţin timp liber, m-a avertizat actorul.

— Aveţi mare dreptate. Atunci, dacă încă nu s-a închis stagiunea…

— Mâine seară se închide, m-a anunţat el. Nu pierdeţi acest ultim tren! Mă puteţi vedea în rol de voievod într-o piesă nou-nouţă a unui tânăr dramaturg român. Sunt sigur că veţi găsi această piesă cel puţin interesantă.

— Vrei să mergem la acest spectacol, Cosmina?

— Mi-ar face plăcere, a răspuns ea. Domnul Beldie este unul dintre actorii mei preferaţi.

— Perfect, s-a bucurat actorul. Acum nu mai aveţi loc de întors, domnule Tameş. Vă voi lăsa la poartă două invitaţii.

Piesa se intitula „Meşterul Manole şi voievodul” şi era o adaptare foarte liberă a legendei meşterului Manole. Un schimb de replici din finalul piesei mi-a atras în mod special atenţia. Voievodului Neagoe Basarab, bătrân şi bolnav, i se arăta în vis contempora-nul său, Nostradamus, cu care purta o lungă conversaţie.

— Oare îmi va fi dat să apuc ziua în care întreaga lucrare a Mănăstirii Argeşului va fi desăvârşită? se întreba voievodul. Tu, învăţate Nostradamus, care ai faima că poţi prezice viitorul, ce spui?

— Nici Măria Ta şi nici fiul tău, Teodosie, care te va urma pe tron, nu veţi fi martori la acel moment. Pictarea mănăstirii va fi încheiată abia sub domnia lui Radu de la Afumaţi, îl informa prezicătorul.

— Presimţeam eu că aşa va fi. Dar oare se va întâmpla astfel doar pentru că am încercat să realizez o construcţie atât de măreaţă încât depăşeşte posibilităţile materiale actuale ale Valahiei mele? Cred mai degrabă că această suferinţă este o pedeapsă divină pentru vreun păcat al meu.

— Nu te amăgi, Măria Ta! Nu te-a pedepsit nimeni. De fapt, nici nu suferi cu adevărat. Ţi se pare că suferi, căci nu poţi înţelege ce este suferinţa. Altfel nu l-ai fi lăsat pe Manole să moară.

— Dar nici Manole nu era fără de vină: şi-a ucis soţia.

— N-ai înţeles nimic din tot ce s-a petrecut, Măria Ta! Manole a jertfit-o pe Ana pentru a realiza o construcţie măreaţă. Tu l-ai sacrificat pe Manole pentru ca el să nu poată ridica o mănăstire mai frumoasă pentru vreun alt voievod. Manole a făcut o jertfă pentru a-şi împlini vocaţia – tu ai ucis numai pentru a-ţi satisface orgoliul nemăsurat!

— Am vrut doar ca această mănăstire să rămână cea mai mândră dintre toate, se justifica voievodul.

— Megalomanie curată, Măria Ta! venea verdictul lui Nostradamus. Află că l-ai ucis degeaba pe Manole. O jertfise deja pe Ana pentru a ridica Mănăstirea Argeşului, deci nu mai avea cum să construiască alta la fel. Cărţile de istorie vor consemna că acest aşezământ este ctitoria ta, biserica te va sanctifica pentru această realizare, dar Manole – care ar fi rămas un anonim meşter zidar dacă nu l-ai fi silit să sfârşească precum un Icar cu aripi de şindrilă – va intra direct în legendă. Despre isprăvile domniei tale vor scrie o mână de istorici, însă oamenii de rând vor povesti copiilor şi nepoţilor lor despre marele meşter Manole.

După încheierea spectacolului, am rămas un pic pe gânduri.

— Te-a tulburat piesa? m-a întrebat Cosmina.

— Mi-a dat un pic de gândit destinul lui Manole. L-am perceput ca pe un tehnocrat al vremii lui care şi-a pus priceperea în slujba unui domnitor, adică a unui soi de politician *avant la lettre*. După ce şi-a făcut treaba cu sacrificii uriaşe, a fost ucis de domnitor. Poate că este o parabolă de care ar fi bine să ţin cont şi eu, având în vedere că preşedintele vrea să mă impună ca prim-ministru tehnocrat.

Spunând aceste cuvinte, mi-a revenit în minte acel moment din partida de şah a preşedintelui cu Harutunian, când îşi sacrificase calul pentru a smulge o remiză. Am alungat însă iute acest gând – aceea fusese o decizie strategică absolut corectă şi nimic mai mult. Doar n-o să ajung să interpretez şi mutările de şah drept avertismente ale destinului… Ar însemna că am luat-o razna!

— Eu m-am gândit că, în ipoteza în care tu ai fi un fel de Manole modern, eu n-am fost deloc o Ană, mi-a spus Cosmina. Când am aflat că vei pleca să-ţi construieşti o carieră, n-am încercat să te ajut, ci te-am părăsit.

— Poate că tocmai aşa am scăpat amândoi cu viaţă, am conchis eu. Iar mie, cel puţin deocamdată, nu mi s-a dărâmat noaptea ceea ce am construit ziua, cum păţea Manole, ba chiar am fost răsplătit cu un premiu. Şi, înainte de orice, cu şansa de a te regăsi!

Nu mi-a fost deloc uşor să-i scriu Milenei un *e-mail* din care să afle că relaţia noastră aparţinea de acum trecutului. Îmi stăruiau în minte cuvintele pe care mi le spusese la Sighişoara când îmi respinsese cererea în căsătorie: „Eu vreau doar să fim împreună atât timp cât ne vom iubi – nicio zi în minus, nicio zi în plus”. Oare intuise că iubirea noastră nu avea să dăinuie şi mesajul meu de acum doar îi va confirma premoniţia? Am înclinat totuşi să cred că era mai degrabă vorba despre nevoia ei de a dispune mereu de toate datele problemei pentru a decide în deplină cunoştinţă de cauză. Ea aborda strict raţional orice problemă, inclusiv iubirea (dacă iubirea poate fi încadrată în categoria problemelor – am făcut o paranteză în şirul gândurilor mele), în timp ce pentru mine dragostea a însemnat întotdeauna sentimentul de „nu pot-trăi-fără-tine”.

Milena mi-a răspuns aproape instantaneu la *e-mail*. Nu avea absolut nimic să-mi reproşeze, înţelegea ce mi s-a întâmplat, spera să

rămânem în relaţii bune şi îmi ura succes în ceea ce ea numea „încercarea curajoasă de a promova o guvernare responsabilă în ţara ta”. În încheiere, îmi mulţumea pentru că am fost sincer şi nu am „stricat nimic din tot ce a fost între noi – astfel vom avea doar amintiri plăcute unul despre celălalt şi amândoi despre momentele frumoase trăite împreună”.

Atât de simplu să fie totul? Aşa de elegant se poate pune punct unui capitol din viaţă? Să ne despărţim de trecut răzând, spunea Marx. Cam de aceeaşi părere era şi mama lui Forrest Gump: trebuie să laşi trecutul în urma ta pentru a putea merge înainte. De altfel, acest sfat al ei l-a determinat pe Forrest Gump să practice – ba chiar să şi inventeze – *joggingul*.

Poate că unii oameni au puterea să procedeze aşa. Eu ştiu sigur că nu fac parte dintre aceştia. Nici la 19 ani, când plecasem la studii în America, nu fusesem chiar vesel şi lipsit de tentaţia de a privi înapoi cu nostalgie. Îmi fusese îngrozitor de dor de Cosmina. Avusesem adesea sentimentul că sufletul meu ar fi o plajă de nisip de pe care urmele trecerii primei iubiri nu s-au şters, dar, după ce aflasem că se măritase, m-am autoconvins că nu mai are niciun sens să privesc înapoi. De fapt, cam aşa se întâmplă în existenţa oricui – pentru tot ce reuşeşti în viaţă ai de plătit un preţ, pentru orice pas înainte laşi în urmă ceva sau, mai grav, pe cineva.

Acum speram din tot sufletul ca răspunsul Milenei să reflecte starea ei de spirit, să nu fie doar o tentativă de a fi coerentă în abordare sau de a masca adevăratele sale sentimente. Să fie oare posibil ca fericirea regăsirii unei mari iubiri să poată fi trăită fără a îndura suferinţa unei trădări?

În iulie şi august nu s-a întâmplat mai nimic în viaţa politică a României. Toată lumea – de la regizorii şi actorii scenei politice până la spectatorii acesteia – părea că se află în concediu. În vreme ce Bucureştiul era ameţit, ba chiar amorţit, de asediul arşiţei, televiziunile au fost invadate de emisiuni de divertisment, unele transmise direct de la malul mării. Emisiunea mea săptămânală „Ora exactă în geopolitică”, a cărei audienţă crescuse după ce preşedinţii Statelor Unite şi României vorbiseră despre mine, nu fusese suspendată pentru excesul

ei de seriozitate, dar nu prea mai reuşea să aducă telespectatorii în faţa micului ecran. Preocupările oamenilor erau cu totul altele, dar nu mă îndoiam că era doar liniştea de dinaintea furtunii.

CAPITOLUL IV.

CUTIA PANDOREI

Ne jucăm de-a eroii fiindcă suntem laşi şi de-a sfinţii fiindcă suntem răi; ne jucăm de-a asasinii fiindcă murim de dorinţa de a ne omorî aproapele, ne jucăm fiindcă suntem mincinoşi din naştere.

Jean-Paul Sartre

La început de septembrie, profesorul Mogoşanu a venit la Bucureşti pentru a participa la un seminar de istorie contemporană. Într-una dintre zilele în care s-a aflat în capitală, am luat împreună cina la un restaurant cu specific italienesc din centrul Bucureştiului. M-am bucurat foarte mult să-l revăd şi să stau de vorbă cu el. Mogoşanu urmărise atent evoluţiile de pe scena politică românească şi mi-a furnizat multe informaţii şi opinii interesante.

Când a aflat că printre persoanele cu care mă consult pe tema guvernării se numără şi Minodora Tudorache, mi-a zis că trebuie neapărat să îmi spună anumite lucruri despre aceasta.

— Minodora mi-a fost studentă pe vremea când eram asistent universitar. Îmi amintesc că nu era o studentă sclipitoare – se folosea mai mult de memorie decât de inteligenţă – dar era extrem de ambiţioasă. A avut note foarte bune şi, după terminarea studiilor, a rămas în cadrul facultăţii. Atunci când mi-am studiat dosarul de la CNSAS am avut surpriza să descopăr că delaţiunile ei au jucat un rol important în îndepărtarea mea de la Universitatea din Bucureşti. Numele ei real nu apare pe notele informative, acestea fiind semnate cu numele de cod Dora. O singură persoană a fost însă prezentă la toate situaţiile descrise de informatoarea Dora, iar acea persoană este Minodora Tudorache. În plus, ofiţerul care i-a dat acest nume de cod

n-a fost prea inspirat în asigurarea conspirativităţii informatoarei Dora, pentru că numele se regăseşte atât în prenumele Minodora, cât şi în numele de familie Tudorache. Povestea însă nu se încheie aici, ci mai are un episod petrecut după revoluţie. Am avut o tentativă de a-mi relua cariera universitară, dar nu am fost deloc primit cu braţele deschise la Facultatea de Istorie. Nu venisem la Bucureşti să revendic ceva sau să îmi fac dreptate pentru ce mi se întâmplase cu mulţi ani în urmă, dar e posibil ca cei ce se ştiau cu musca pe căciulă să se fi temut de întoarcerea mea. Doream, pur şi simplu, să predau istorie studenţilor după abolirea cenzurii ideologice. Una dintre persoanele care au tras sfori pentru a mă determina să renunţ la ideea revenirii la Facultatea de Istorie a fost chiar Minodora Tudorache.

— Câtă meschinărie! am exclamat eu. Aceeaşi persoană v-a făcut rău şi înainte şi după revoluţie. Şi nu i-aţi atras atenţia că, de fapt, ea este cea care nu are niciun pic de integritate morală?

— La vremea aceea habar nu aveam că ea a fost cea care mă turnase la Securitate, mi-a explicat profesorul Mogoşanu. Mult mai târziu, peste nişte ani buni, am avut acces la dosarul meu de urmărire.

Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii
Serviciul Arhivă
NOTĂ INFORMATIVĂ
Primit: locotenent Ioan Mincea
Sursa: «Dora»
Data: 30.10.1973
Nr.: 082
Sursa informează următoarele:

Pe parcursul lunii octombrie 1973, am participat, alături de colegii mei, la seminariile susţinute de asistentul universitar Şerban Mogoşanu la disciplina „Istoria interbelică a României". În cadrul acestor seminarii, Mogoşanu a minimalizat, în câteva rânduri, anvergura activităţii politice a Partidului Comunist Român, pretinzând că acesta juca între cele două războaie mondiale doar un rol marginal, neexercitând un impact semnificativ asupra societăţii româneşti. Totodată, Mogoşanu a mai afirmat că aproape toate congresele partidului au avut loc în afara ţării, majoritatea în Uniunea Sovietică,

sugerând, fără să o spună totuşi explicit, că liderii PCR erau doar nişte executanţi docili ai iniţiativelor şi ordinelor venite de la Moscova. O altă afirmaţie a lui Mogoşanu care mi s-a părut deplasată este cea referitoare la existenţa în anii ’20 şi 30 a unor dispute aproape permanente între diferite aripi din PCR, având ca miză preluarea conducerii acestei formaţiuni.

Punând cap la cap aceste aserţiuni ale lui Mogoşanu, studenţii ar putea rămâne de la seminariile sale cu impresia că PCR era în acelaşi timp şi foarte mic ca număr de membri şi bântuit de lupte interne.

Menţionez şi că modul în care conferenţiarul Achim Truşcă prezintă la orele de curs activitatea PCR în perioada respectivă şi felul în care abordează Mogoşanu acest subiect diferă semnificativ, în sensul că Mogoşanu are destul de frecvent accente critice.

Dora

Notă: Sursa a furnizat materialul la solicitarea ofiţerului, în cadrul acţiunii de documentare privind obiectivul Mogoşanu.

Sarcină: Sursei i-a fost încredinţată sarcina să urmărească în continuare modul în care obiectivul Mogoşanu prezintă şi interpretează istoria ţării.

— Dar cum de nu aţi făcut publice aceste lucruri după ce le-aţi aflat? l-am întrebat eu pe profesorul Mogoşanu. Minodora Tudorache şi-a continuat ne-stingherită ascensiunea sa fulminantă în mediul universitar şi politic. Dacă aţi fi dezvăluit ce ştiţi despre colaborarea ei cu poliţia politică a regimului Ceauşescu, probabil că nu ar mai fi putut ajunge decan şi lider de partid.

— Dragul meu Valer, Emil Cioran a spus cândva că aceluia ce s-a revoltat peste măsură îi este dat să nu mai aibă putere decât pentru dezamăgire. Mie mi-au fost prea de ajuns dezamăgirile pe care le-am trăit deja, aşa că încerc să mă revolt cu măsură.

— Tocmai dumneavoastră vă cenzuraţi revolta, domnule profesor! m-am mirat eu cu glas tare. Înainte de 1989, când ne predaţi istoria aşa cum o ştiaţi şi o înţelegeaţi, fără să ţineţi cont de nicio cenzură ideologică, mie mi se părea că asist la o formă teribilă de revoltă împotriva unui regim totalitar, care încerca să sufoce dreptul la gândire liberă.

— Da, ai dreptate, era forma mea de revoltă, dar şi atunci, chiar dacă nu mă încadram în litera şi spiritul manualului de istorie, practicam o anumită autocenzură. Nu vă spuneam chiar tot ce credeam sau ştiam despre anumite evenimente ori fapte. Nu aveam nici eu curajul sau nebunia să merg până la capăt cu dezvăluirea adevărului istoric. Nu înţelegeam însă că, în abordarea unora, mergeam oricum mult prea departe şi, ridicând fie şi un pic vălul de pe câteva adevăruri incomode, puteam fi catalogat drept un pericol pentru acel regim. Încheind această paranteză şi revenind la prezent, nu doresc să mă răzbun pe nimeni. Am ţinut doar să te avertizez asupra unor detalii din trecutul unei persoane cu care colaborezi la elaborarea unei platforme guvernamentale. Acum poţi să iei o decizie în cunoştinţă de cauză. Altfel aş fi păstrat în continuare tăcerea asupra acestui subiect dureros. Ultimul lucru pe care mi-l doresc acum este să deschid cu mâna mea o cutie a PanDorei.

După cum mă aşteptam, pe parcursul lunii septembrie politicienii au pornit asaltul electoral. Apropierea alegerilor parlamentare a făcut ca bătălia mediatică să dea repede în clocot. Nu sosise încă ora confruntărilor directe televizate, programate strategic pentru perioada campaniei electorale propriu-zise, al cărei start urma să fie dat la finele lunii octombrie, dar lupta de la distanţă se ascuţea pe zi ce trece. Acuzele reciproce, laudele de sine şi promisiunile deşănţate se revărsau deja ca un potop fără sfârşit pe ecranele televizoarelor şi pe primele pagini ale jurnalelor. Acutizarea, în acest timp a turbulenţelor financiare internaţionale s-a bucurat de mai puţină atenţie, nefiind luată cu adevărat în serios ca o ameninţare la adresa economiei româneşti de către politicieni, care o invocau doar dacă şi când le putea servi drept argument în atacarea adversarilor.

De la: Milena Jarolimova
Către: Valer Tameş
Subiect: Criza loveşte în plin
Data: Marţi, 16 septembrie 2008

Salut, Valer!

Din păcate, cele mai sumbre previziuni ale mele încep să se adeverească. După ce ieri au fost anunţate oficial falimentul celebrei

bănci de investiţii Lehman Brothers şi preluarea altei mari bănci de investiţii, Merrill Lynch, de către Bank of America, acum câteva minute banca centrală a Statelor Unite a informat că îi va acorda firmei AIG – cea mai mare societate de asigurări din lume – un ajutor financiar de nu mai puţin de 85 miliarde de dolari, pentru a o salva de la faliment.

Este deja incontestabil că ne aflăm în toiul unei crize financiare extrem de puternice, iar instalarea recesiunii economice nu mai poate fi evitată şi nici nu va întârzia prea mult, poate doar câteva luni. Cred că, dacă guvernul din America, dar şi din Europa şi Asia, vor adopta măsuri de politică economică prompte, coerente şi foarte bine ţintite, dimensiunile şi durata crizei ar putea fi limitate. Dacă însă nu se va întâmpla aşa, mă tem că am putea asista la o criză de o amploare comparabilă cu cea a Marii Depresiuni din 1929 – 1933.

Oricum ar fi, efectele crizei se vor simţi în curând în toată lumea, inclusiv în Europa Centrală şi de Est. Dacă vei ajunge prim-ministru, vei avea de înfruntat o situaţie economică foarte dificilă şi a cărei dinamică va fi foarte greu de anticipat.

Numai bine.

Milena

Fragment dintr-un discurs susţinut de Maxim Coroiu, liderul Partidului Stângii Unite din România, la şedinţa din 17 septembrie a organizaţiei de tineret a acestei formaţiuni politice:

„Actuala putere, care este aservită unor oligarhi fără scrupule, promovează un capitalism sălbatic, manifestând dispreţ faţă de oamenii de rând şi faţă de problemele lor adevărate, pe care doar un partid de stânga le poate înţelege şi rezolva. Falimentul marii bănci americane Lehman Brothers, survenit alaltăieri, este un semnal cât se poate de clar că excesele de liberalism ale capitalismului sunt nocive. S-ar putea să fim martorii unei prăbuşiri a sistemului financiar capitalist de tip american. De altfel, specialiştii în economie ai partidului nostru au avertizat de multă vreme că politicile economice de dreapta nu duc la nimic bun.

În astfel de circumstanţe, noi, stângiştii, suntem cei care putem proteja economia şi societatea românească de astfel de probleme. Sorin Verzea şi ceata lui de incompetenţi notorii trebuie să plece

urgent de la guvernare. Altfel, ne aşteaptă şi pe noi un dezastru economic".

Fragment din interviul acordat de premierul Sorin Verzea postului public de televiziune la data de 21 septembrie la o oră de maximă audienţă:

„*Întrebare*: Domnule prim-ministru, cât de mare va fi ritmul de creştere economică în România în acest an?

Răspuns: Vom depăşi cu certitudine nivelul atins în anul 2007. Pe baza datelor disponibile, estimez că ne vom situa undeva în jurul a 9 sau chiar 10 la sută. Această evoluţie puternic ascendentă a economiei româneşti dovedeşte că politicile guvernamentale pe care le-am pus în practică au fost cele adecvate. Rezultatele economice vorbesc de la sine, iar cei care le contestă vin cu argumente de-a dreptul puerile.

Întrebare: Credeţi că falimentul băncii de investiţii Lehman Brothers ar putea fi de natură să afecteze mersul economiei româneşti?

Răspuns: Sub nicio formă. Economia noastră este foarte solidă, se află în plin avânt, şi nu va avea de suferit ca urmare a problemelor cu care se confruntă unele bănci americane. Asigur populaţia că nu sunt motive reale de îngrijorare. Vă spun cu toată responsabilitatea că niciodată economia românească nu s-a aflat într-o situaţie mai bună ca acum".

Finalul declaraţiei de presă a lui Mihai Lupeanu, preşedintele Partidului Republican, la încheierea reuniunii din data de 26 septembrie 2009 a forului de conducere al acestui partid:

„Premierul Verzea se laudă pe unde poate cu creşterea economică din acest an. Dar simt cetăţenii oneşti ai României această mult trâmbiţată creştere şi în buzunarele lor? Nu. De ce? Pentru că actuala putere foloseşte resursele bugetului naţional pentru îndestularea clientelei sale politice.

De interesele cetăţenilor nu le pasă, pentru că ei nu sunt animaţi de o viziune politică, ci de interese meschine, personale sau de grup. Ei sunt o coterie, nu un partid politic. Dar votul din noiembrie îi va mătura de la guvernare, iar noi, reprezentanţii autentici ai zonei de

centru-dreapta a politicii româneşti, ne vom bate pentru a aduce cu adevărat prosperitate românilor. Vom acţiona cu fermitate pentru ca veniturile unor categorii largi de salariaţi şi pensionari să crească semnificativ, astfel încât toţi cetăţenii – şi nu doar o mână de privilegiaţi – să beneficieze de roadele creşterii economice.

Spre deosebire de politicienii de factura lui Verzea sau Papoianu, noi nu dorim să ajungem la putere pentru a beneficia de avantaje materiale sau pentru a ne cocoţa noi în fruntea bucatelor. Dimpotrivă, partidul nostru – cu toate că, potrivit sondajelor recente, se află pe primul loc în preferinţele electoratului – agreează şi sprijină opţiunea preşedintelui ţării pentru numirea ca prim-ministru a unui tehnocrat independent politic, mai ales că este foarte probabil să fie necesară formarea unui guvern de coaliţie. Suntem convinşi că un om ca Valer Tameş ar putea conduce guvernul cu profesionalism, eficienţă şi onestitate".

Fragment din articolul „Valer Tameş are o viaţă sentimentală agitată" de Mariana Radocea, apărut în tabloidul „La zi" din 8 octombrie 2008:

„Am intrat în posesia unui set de poze, pe care vi le prezentăm alăturat, care dovedesc că Valer Tameş, favoritul preşedintelui Necşanu pentru şefia viitorului guvern al României, este din nou împreună cu iubita lui din perioada liceului, Cosmina Aldea.

La doar câteva săptămâni după ce fosta sa prietenă, Milena Jarolimova, originară din Cehia, a fost concediată de Ministerul Finanţelor din poziţia de consultantă şi a plecat la Los Angeles, potenţialul nostru viitor prim-ministru a fost văzut în compania Cosminei Aldea cu care s-a sărutat în plină stradă. În prezent, cei doi locuiesc împreună".

Extrem de nervos, l-am sunat pe Cornel Danciu:

— Cornele, ţi-am zis eu cândva că un anumit gen de articole mă deranjează, dar nu mă descurajează. Ceea ce a apărut astăzi e însă prea de tot!

— Te referi la articolul din „La zi"?

— Da. Îmi este clar acum că sunt urmărit. M-am întâlnit atunci întâmplător cu Cosmina pe Calea Victoriei. De vreme ce nici eu nu

ştiam că o voi întâlni, cum de a putut acel *paparazzo* să se afle exact la locul potrivit în momentul potrivit pentru a face aceste poze? Singura explicaţie plauzibilă este că se afla permanent pe urmele mele. Şi mai este ceva, la fel de grav. Nu au publicat pozele a doua zi după consumarea evenimentului, ci au aşteptat mai bine de două luni să se încingă lupta politică – este evident că n-au avut ca scop doar să vândă ziarul, ci au urmărit să facă un joc politic.

— Când se apropie alegerile, o parte a presei face jocuri politice, Valer. De altfel, nu puţini dintre patronii de presă urmăresc promovarea intereselor lor politice mai degrabă decât vânzarea ziarului respectiv. Unele ziare şi televiziuni fac jocuri subtile, altele se ocupă cu cele murdare. Sfatul meu e să-i ignori pe aceştia din urmă. Nu e cazul să te cobori la nivelul lor. Nu intra în hora lor!

— După cum văd că se derulează lupta electorală şi încotro se îndreaptă, mă întreb dacă este cazul să mă cobor şi la nivelul politicienilor. Nici nu ştiu care horă e mai de evitat, am comentat eu.

— Tu nu intri în hora politicienilor, Valer – tu eşti cel care va conduce dansul după alegeri.

În seara zilei de 31 octombrie, care a marcat debutul campaniei electorale oficiale, am deschis televizorul pe la ora 21, 30. Pe ecran a apărut, nimeni alta, decât Minodora Tudorache, care îl ataca verbal, cu mult aplomb, pe ministrul de finanţe Papoianu. Am dedus din derularea conversaţiei că acesta tocmai afirmase că guvernul nu avea cum să prevadă că economia românească va fi afectată de criza financiară globală.

— Spuneţi că n-aţi ştiut? Este o minciună gogonată! a tunat doamna Tudorache. Consiliera voastră economică, Milena Jarolimova, v-a avertizat în repetate rânduri, dar i-aţi reziliat contractul! N-aţi vrut să ştiţi! Aţi băgat capul în nisip ca struţul, domnilor guvernanţi, şi aţi năvălit ca nişte lăcuste nesătule peste resursele bugetului acestei ţări!

Desigur că, pe fond, Minodora Tudorache cam avea dreptate, dar mi-aş fi dorit foarte mult să nu fie tocmai ea, informatoarea Dora, vârful de lance al atacurilor împotriva guvernului. Laurian Papoianu a ezitat câteva clipe, apoi a ripostat:

— Aveţi un mare talent de acuzator public, dar nu vă daţi seama

că aveţi şi o la fel de mare problemă de etică, doamna Tudorache?

De data aceasta eram total de acord cu spusele lui Papoianu.

— Vă asigur că nu am nicio problemă de etică, a replicat doamna Tudorache cu un tupeu uimitor, cel puţin pentru mine.

— La tupeu nu vă întrece nimeni, a constatat şi Papoianu. Vă voi explica eu problema dumneavoastră de etică.

Oare o va demasca acesta în direct şi la o oră de vârf pe informatoarea Dora? m-am întrebat. Nu mi-ar fi displăcut să fie aşa, deşi ministrul de finanţe nu era deloc cavalerul fără pată şi prihană care să arunce primul cu piatra. Am primit răspunsul peste doar câteva secunde.

— Analizele economice ale domnişoarei Jarolimova ar fi trebuit să rămână confidenţiale, potrivit contractului de consultanţă pe care l-a semnat, a continuat ministrul. Constat cu mult regret că nu s-a întâmplat aşa. Probabil că fostul ei amic, domnul Tameş – pe care preşedintele Necşanu îl tot vântură, mai în glumă, mai în serios, ca soluţie de prim-ministru –, le-a obţinut de la ea şi vi le-a furnizat ca să le folosiţi ca muniţie electorală împotriva mea şi a partidului meu. Este ruşinos ce faceţi şi cred că telespectatorii vor înţelege că nu puteam lucra cu astfel de oameni.

Deci aceasta era problema de etică la care se referea Papoianu. Iar atacul lui mă viza în primul rând pe mine!

Am sunat-o, la câteva minute după încheierea emisiunii, pe doamna Tudorache pentru a afla de unde avea informaţiile privind avertismentele pe care Milena le lansase ministrului de finanţe şi premierului în ceea ce priveşte impactul crizei financiare. Cu alte cuvinte, doream să mă lămuresc cine erau informatorii informatoarei Dora.

— Cineva din minister, mi-a răspuns ea, senină. Avem acolo câţiva oameni care nu s-au dat cu actuala putere.

— Dar ar accepta acel „cineva din minister" să recunoască public că v-a furnizat această informaţie?

— Nu, i-am promis că nu îl dau în vileag. Altfel şi-ar pierde imediat postul, vă daţi seama.

— De parcă nu şi-ar fi pierdut nimeni postul din cauza

dumneavoastră! nu m-am putut abţine să nu ripostez.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Vreau să spun că unora cărora le-a plăcut cândva să-şi toarne profesorii sau colegii le place acum să se folosească de turnătoriile altora, tovarăşa Dora! am răspuns şi am închis brusc telefonul, răpindu-i astfel posibilitatea de a mai încropi vreo replică.

M-am sfătuit cu Marcian Stancu cum să procedez pentru a răspunde la acuza lansată de ministrul Papoianu la adresa Milenei şi a mea. Stancu mi-a spus că o simplă negare a implicării mele în scurgerea de informaţii confidenţiale ar fi neconvingătoare pentru publicul larg, care se conduce adesea în judecarea faptelor relatate în presă după proverbul „nu iese fum fără foc".

— Milena nu a făcut nicio prezentare publică a opiniilor ei despre impactul turbulenţelor financiare? m-a întrebat el.

— În România, nu. A participat însă, pe când se afla la Bucureşti, la o teleconferinţă internaţională privind vulnerabilităţile sistemului financiar mondial şi, dacă memoria nu îmi joacă feste, mi-a povestit că a spus atunci, printre altele, şi că Europa de Est nu va fi cruţată de efectele problemelor financiare grave care se manifestă la nivel global şi care tind să se acutizeze.

— Dacă există o transcriere sau o înregistrare audio ori video a intervenţiei ei de atunci, aceasta ar fi o dovadă palpabilă că poziţia ei reprezintă un bun public, o informaţie accesibilă oricui. În această situaţie, acuzele lui Papoianu privind scurgerile de informaţii la care aţi fi fost părtaşi, tu şi Milena, nu pot fi luate decât în derâdere şi se vor întoarce împotriva lui ca un bumerang.

— Excelentă idee, domnule Stancu. Am s-o sun chiar acum pe Milena – ea trebuie să ştie unde şi cum este stocat discursul ei.

Până la urmă nu i-am mai telefonat Milenei, pentru că mi-am dat seama că la Los Angeles era încă noapte. I-am scris însă un *e-mail*, la care am primit răspuns după doar câteva ore.

De la: Milena Jarolimova
Către: Valer Tameş
Subiect: Iată dovada!
Data: Sâmbătă, 1 noiembrie 2008

Nu-mi vine să cred cât de departe poate merge mârşăvia unor politicieni!

Înregistrarea video a intervenţiei mele la teleconferinţă este disponibilă pe *website*-ul Institutului de Studii privind Stabilitatea Financiară din Praga şi poate fi accesată la adresa: *www.ifss. cz / 2008 springconf / Jarolimova. mpeg.*

Ai acordul meu s-o foloseşti cum consideri tu că este mai bine pentru a demonta acuzaţiile ridicole ale lui Papoianu.

Numai bine.

Milena

Fragment din intervenţia Milenei Jarolimova la teleconferinţa internaţională organizată de Institutul de Studii privind Stabilitatea Financiară din Praga la data de 5 mai 2008:

„Sistemul financiar global este în prezent supus unui şoc foarte puternic. Ceea ce are loc sub ochii noştri nu este numai o ajustare ciclică a preţurilor activelor financiare sau a ofertei de credite, cum, poate, ne-ar plăcea să credem. Asistăm la manifestările incipiente ale unei crize majore, care, în absenţa unui răspuns prompt şi coordonat al autorităţilor din economiile avansate ale lumii, va avea consecinţe severe pe plan global, concretizate în declin economic, creştere substanţială a ratei şomajului, pierderea de către unele economii emergente a accesului la finanţare externă.

Vorbind despre economiile emergente, consider că cele din Europa Centrală şi de Est, inclusiv statele care au aderat recent la Uniunea Europeană, se vor confrunta cu dificultăţi, mai ales dacă nu au avut înţelepciunea de a se pune la adăpost de această furtună financiară. Prin a se pune la adăpost înţeleg să fi promovat politici economice prudente, care să conducă la limitarea dezechilibrelor macroeconomice, astfel încât atunci când nivelul lichi-dităţii globale se va comprima, iar aversiunea la risc va fi maximă, să nu fie dependente de bunăvoinţa investitorilor.

Dacă însă s-au mulţumit să trăiască periculos, gestionând mersul economiei pe muchie de cuţit, în speranţa deşartă şi iraţională că vremurile bune vor ţine la nesfârşit, vor avea de înfruntat provocări majore, ale căror natură şi magnitudine nici măcar nu pot fi prevăzute

astăzi”.

Liviu Ştefancu, directorul de la Business TV, m-a sfătuit să trimit acest fragment din înregistrarea video a discursului Milenei postului public de televiziune, care găzduise confruntarea dintre Minodora Tudorache şi Laurian Papoianu, solicitând să fie difuzată drept la replică.

— Nu este deloc necesar să apari tu pe post şi să oferi explicaţii suplimentare. Înregistrarea vorbeşte de la sine, a insistat el.

— Aşa am să fac.

— Ar mai fi ceva. Aş fi dispus, ba chiar interesat, să difuzez ulterior întreaga intervenţie a Milenei pe Business TV, în cadrul unei emisiuni despre criza financiară globală.

— Chiar te rog s-o faci, i-am spus.

— Am însă nevoie să fie şi ea de acord.

— Mi-a scris că am acordul ei să folosesc înregi-strarea aşa cum cred că este mai bine.

— Atunci totul este perfect, a conchis Ştefancu.

Editorialul „Vocea raţiunii şi guvernul de surzi” de Septimiu Minea, apărut în ziarul „Observatorul” din 4 noiembrie 2008:

„Am vizionat la televizor înregistrarea discursului domnişoarei Milena Jarolimova la o teleconferinţă ştiinţifică pe tema finanţelor internaţionale, care s-a desfăşurat cu câteva luni în urmă. Pe atunci, această exponentă a şcolii de gândire economică de la prestigioasă universitate americană UCLA acorda consultanţă ministrului nostru de finanţe.

Ce spunea domnişoara Jarolimova la acea conferinţă? În esenţă, ea susţinea, cu numeroase argumente, că impactul turbulenţelor financiare asupra economiilor din Europa Centrală şi de Est va fi substanţial. Nu s-a limitat să lanseze un avertisment, ci a prezentat şi unele modalităţi de acţiune prin care autorităţile ar putea limita acest impact. Nu avem niciun motiv să credem că ceea ce a afirmat în public diferă semnificativ de ceea ce îi propunea ministrului Papoianu în calitate de consilier.

Ce credeţi că au făcut guvernanţii noştri la auzul acestor sfaturi? Credeţi cumva că au luat aminte? Sau că au luat măsuri dintre cele

sugerate de această expertă în macroeconomie? Da' de unde! Au alungat-o imediat, de parcă viziunea ei despre economie ar fi fost o periculoasă boală contagioasă şi se temeau să nu se molipsească şi ei (n-avem noi norocul acesta…).

După ce i-au reziliat contractul, au continuat să practice aceleaşi politici economice păguboase, ba chiar au adoptat noi măsuri populiste care au alimentat şi mai mult dezechilibrele economice, că doar vin alegerile şi n-or fi ei fraieri să dea cu piciorul şansei de a mai sta încă o tură la masa îndestulată a puterii. Iar acum ministrul de finanţe nu ezită să arunce cu noroi în domnişoara Jarolimova, acuzând-o public că ar fi divulgat documente confidenţiale!

Domnule Papoianu, aţi stat o vreme la aceeaşi masă cu vocea raţiunii şi aţi ales să nu o ascultaţi! Aţi alungat-o repede ca să nu vă mai inoportuneze cu ştiinţa ei de carte care vi se părea obositoare şi deranjantă! Dacă atunci aţi fost surd la vocea raţiunii, acum fiţi măcar mut! Dacă nu dintr-o fărâmă de bun simţ, măcar din conştientizarea faptului că orice spuneţi de acum înainte va putea fi folosit împotriva dumneavoastră.

Cât despre mine, nu mă mai aştept la nimic bun de la politicienii noştri de toate zilele".

Ştefancu a fost entuziasmat de succesul înregistrării intervenţiei Milenei pe care a difuzat-o Business TV.

— Efectul înregistrării cu intervenţia Milenei a fost de-a dreptul devastator, mi-a spus el. Pe parcursul difuzării ei, audienţa postului nostru de nişă a depăşit-o pe cea a unor televiziuni generaliste, eveniment cu totul neobişnuit. Mulţi oameni văzuseră fragmentul difuzat pe postul naţional sau ascultaseră comentariile legate de acela şi au fost dornici să vizioneze tot materialul. Se pare că faptul că guvernul a dispus de un specialist în economie capabil să anticipeze ce avea să se întâmple şi l-a concediat în loc să îi urmeze recomandările a şocat opinia publică. Nu încape îndoială că guvernul va ieşi şifonat din acest episod. Abia aştept să apară pe piaţă următorul sondaj privind intenţia de vot – eu zic că eşti deja ca şi prim-ministru.

— Nu eu am prevăzut criza, ci fosta mea prietenă, am replicat. Aici s-ar putea să mai fie o problemă: nu este doar fosta consilieră a

ministrului de finanţe Papoianu, ci şi fosta mea prietenă. Subliniez: fosta.

— Nu contează că nu mai sunteţi împreună. Contează că, aşa cum a scris Minea în editorialul lui, sunteţi din acelaşi aluat. Ea a prevăzut problemele economice ce urmau să apară, tu ai formulat o viziune geopolitică premiată la cel mai înalt nivel în America. Voi sunteţi acel „altceva" pe care lumea îl aşteaptă.

Preşedintele Necşanu a programat strategic momentul decorării mele cu Ordinul Naţional „Pentru Merit" în ziua de 12 noiembrie, în toiul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare. Ceremonia de la Palatul Cotroceni s-a transformat astfel într-un excelent prilej pentru preşedinte de a transmite publicului câteva mesaje bine ţintite:

— Am ţinut foarte mult să decorez astăzi un om despre care preşedintele Statelor Unite a spus că este un român care a realizat performanţe profesionale de excepţie în mediul academic american. Despre acelaşi om, un ministru al actualului guvern, un oarecare domn Papoianu, a afirmat recent că ar fi fost complice la scurgerea unor informaţii confidenţiale. Sper ca domnul Tameş să aibă puterea să treacă peste aceste acuze absurde şi de un penibil absolut, aşa cum sper să treacă şi peste atacurile la fel de murdare şi deloc întâmplătoare ale unor ziare, care încearcă cu disperare să-i păteze imaginea. Vă asigur că nu vor reuşi! Ştie toată lumea povestea cu Moş Ion Roată şi Cuza Vodă. Ei bine, astăzi se întâmplă ceva asemănător: celui pe care nişte oameni fără obraz l-au scuipat – nu la propriu, ci prin declaraţii şi articole comandate în presa aservită – preşedintele ţării îi oferă o importantă decoraţie a statului român. Şi îi va încredinţa şi mandatul de a forma viitorul guvern.

Iată-mă ajuns şi un soi de variantă modernă a lui Moş Ion Roată! Ce surprize ne rezervă destinul, mi-am spus. Ascultând cuvintele preşedintelui, trăiam sentimente amestecate. Simţeam că şeful statului face ce trebuie din punct de vedere electoral, exploatând cu dibăcie contextul politic, dar îmi dădeam seama că oamenilor li se induce o încredere excesivă în mine, de parcă aş fi omul providenţial – or eu nu cred în oameni providenţiali nici în general, darămite în politică.

În cadrul discuţiei private pe care am avut-o cu preşedintele, am

ţinut să-l pun în gardă prezentându-i neliniştile mele:

— Opoziţia abuzează de promisiuni lipsite de realism. Am senzaţia că asist la o escaladare periculoasă a acestora. Domnule preşedinte, nu am nicio problemă să fie criticat actualul guvern pentru greşelile făcute, dar nu mi se pare acceptabil ca oamenilor să li se promită acum, în plină criză, marea cu sarea pentru că nu va fi posibil să vă ţineţi – sau să ne ţinem – de cuvânt în conjunctura economică actuală. Constat cu îngrijorare că cei care îi acuză pe actualii guvernanţi de risipirea banului public se angajează cu nonşalanţă să fie şi mai risipitori dacă ajung la putere. Nu este un discurs politic coerent! Poate că dumneavoastră aţi putea găsi o cale să-i temperaţi.

— Voi încerca, dar este totuşi campanie electorală, Valer. Partidele trebuie să vină cu o ofertă palpabilă pentru electoratul lor. Eu, ca preşedinte al ţării, nu fac promisiuni fără acoperire, semnalez doar incapacitatea actualului guvern de a gestiona cinstit şi eficient economia naţională. Nu le pot însă cere liderilor opoziţiei să promită apocalipsa – s-ar autocondamna la un eşec usturător, iar populaţia s-ar vedea pe mai departe guvernată de cei care se află acum la Palatul Victoria. Trebuie să fii de acord cu mine că nu acesta este viitorul pe care ni-l dorim!

— Aşa este, dar pentru mine toate aceste promisiuni sunt cadouri otrăvite – m-ar putea aduce la putere, dar mă vor şi obliga să îi dezamăgesc pe cei ale căror speranţe voi fi silit să le înşel.

— Îmi place foarte tare onestitatea ta, mi-a spus preşedintele, zâmbind larg. Mi se pare de bun augur. Cât despre neliniştile tale, gândeşte-te că mai sunt două săptămâni mari şi late şi campania electorală se va termina, iar noi ne vom apuca de treabă cu adevărat!

— Se pare că nu voi fi nevoită să renunţ prea curând la serviciul meu, mi-a spus Cosmina în seara aceleiaşi zile. Aproape toată lumea crede că tu vei fi prim-ministru după alegeri.

— Mai este mult până departe, am încercat eu să mă menţin în zona nu neapărat a scepticismului, dar, în orice caz, a unui optimism bine temperat.

— Mai sunt numai două săptămâni până la alegeri, a replicat ea, de parcă ar fi fost vorbită cu preşedintele.

Marcian Stancu m-a sunat la primele ore ale dimineţii:

— Ai văzut rezultatele sondajului?

— Nu. Care sondaj?

— Cel care a inclus întrebarea privind persoana pe care respondenţii ar prefera-o ca prim-ministru.

— A, acela. Şi care au fost rezultatele?

— Conduci detaşat! Tu ai fost indicat de 26 la sută dintre respondenţi, în timp ce Lupeanu are 21 la sută, Coroiu 20 la sută, iar Verzea doar 14 la sută. Ceilalţi nu mai contează, căci îi depăşeşte până şi marja de eroare de 3 la sută. Ştii ce cred că a contat foarte mult în cristalizarea atât de rapidă a opţiunii electoratului pentru tine? A contat că tot ce s-a întâmplat în ultima vreme te-a poziţionat în afara sistemului politic: atacurile ridicole ale guvernanţilor la adresa ta, susţinerea preşedintelui, editorialele lui Septimiu Minea, care îi face pilaf pe toţi ceilalţi, inclusiv pe preşedinte, dar îţi dă credit ţie. În mod paradoxal, până şi aşa-zisele dezvăluiri ale presei de scandal despre viaţa ta personală au jucat un rol preponderent pozitiv. De exemplu, faptul că eşti necăsătorit şi că te-ai despărţit de fosta ta prietenă te-a diferenţiat net de politicienii de la vârful partidelor, care fac cu toţii paradă de statutul lor de capi de familie, presupus a proiecta asupra lor o imagine de responsabilitate şi onorabilitate – chiar dacă familia este de fapt, în cazul unora dintre ei, doar o pragmatică asociere temporară având ca scop protejarea şi susţinerea intereselor financiare şi politice. Acum, după ce electoratul s-a cam lămurit de ce sunt în stare aceştia, faptul că tu eşti altfel şi la acest capitol întregeşte evadarea imaginii tale din plutonul tristelor figuri ale clasei noastre politice. Dar să nu uit ceva mult mai important: şi tăcerea ta publică autoimpusă şi absenţa oricărei acţiuni de autopromovare, au avut darul să îţi consolideze profilul de *outsider*, de cel-venit-din-altă-gala-xie să ne salveze.

— Dar este tocmai imaginea de om providenţial de care mă tem. Fără un sprijin politic consistent – şi nu doar din vârful buzelor – ar fi o teribilă amăgire să ne închipuim că voi putea realiza mare lucru.

— Îţi înţeleg şi împărtăşesc temerea, dar dacă te-ai fi prezentat drept candidatul unui anumit partid, n-ai fi avut niciodată aşa un

succes la public. Şi ar mai fi ceva: când vei fi şeful guvernului, vei şti că te-au vrut şi te-au adus acolo chiar oamenii şi nu nişte jocuri de culise.

Dorel Balaban, unul dintre cei mai bogaţi oameni de afaceri din România – după cum rezultă şi din topurile alcătuite de revistele de specialitate –, dar totodată şi o persoană percepută de mulţi drept o eminenţă cenuşie a cercurilor transpartinice de la vârful puterii politice, a ţinut neapărat să stea de vorbă cu mine. Am cedat insistenţelor lui şi am acceptat să iau cina împreună cu el la un restaurant de lux din nordul Bucureştiului, al cărui proprietar era nimeni altul decât Balaban. Specialitatea casei, pentru care am optat la recomandarea lui, era medalionul de viţel argentinian cu piept de raţă, iar maestrul bucătar era un marocan care câştigase recent câteva concursuri de gastronomie la Paris.

— Domnule Tameş, chiar vă doriţi să ajungeţi premier? m-a chestionat marele magnat.

— Aşa cum am declarat public, nu voi refuza să formez guvernul dacă mi se va face această propunere, am răspuns eu, prudent.

— Eu mă cam îndoiesc că aţi luat decizia cea mai bună. Vă voi spune şi de ce. Ca om de afaceri cu interese mari în industria mobilei şi a petrolului, în domeniul imobiliar, dar şi în alimentaţia publică sau în turism, sunt nevoit să întreţin relaţii bune cu guvernul, oricare ar fi componenţa sau coloratura acestuia. Nu mai este un secret pentru nimeni că am contribuit financiar de-a lungul timpului la campaniile electorale ale tuturor partidelor serioase. Susţinătorii şi adversarii dumneavoastră deopotrivă au beneficiat de generozitatea mea, care a avut mereu câteva zerouri în coadă. Am făcut-o pentru a-mi proteja afacerile. Nu urmăresc să obţin vreo poziţie politică – mi-am propus să creez un imperiu al afacerilor şi nu mă abat de la această abordare. Altfel spus, nu voi intra niciodată în jocul politic, deşi îl finanţez. Dumneavoastră sunteţi într-o cu totul altă ipostază: ţintiţi un loc extrem de important pe terenul de joc, dar nu dispuneţi de resursele financiare care condiţionează în mod normal accesul la o asemenea poziţie.

— Nu am resurse financiare substanţiale, dar nici nu mi-am propus să cumpăr vreo funcţie, am ţinut să precizez. În plus, nu sunt

deloc interesat de ceea ce se petrece în afara terenului de joc.

— Aici greşiţi! a reacţionat Balaban. La fel ca la fotbal, şi în politică jocul de pe teren se derulează după indicaţiile celor de pe margine: antrenori, manageri, public, dar şi finanţatori şi sponsori. Nu aveţi cum să-i ignoraţi – ei îi ţin pe jucători pe teren.

— Eu voi fi un jucător care acţionează de capul lui şi gândeşte cu capul lui, am ţinut să precizez.

— Sunteţi politolog, dar vă faceţi iluzii că aşa ceva chiar este fezabil în jocul politic? Mă uimiţi. Acest joc este unul colectiv, iar ceilalţi jucători ştiu prea bine cine le sunt antrenorii, managerii şi – foarte important – finanţatorii. Dacă ar uita aceste lucruri, ar risca să fie schimbaţi la pauză sau, mai rău, să fie transferaţi la o echipă dintr-o ligă inferioară.

— Nu fac parte din această specie de jucători. Eu nu vreau săsupravieţ uiesc cu orice preţ în politică, aşa că nu voi avea nicio ezitare să plec singur de pe teren dacă voi constata că nu pot face ceea ce cred eu că este de făcut. Am unde să mă întorc, nu mă poate nimeni retrograda în vreo divizie inferioară – din fericire, eu îmi permit să nu fiu omul nimănui. Dacă m-aţi chemat aici să-mi propuneţi un soi de pact de neagresiune, m-aţi chemat degeaba!

— V-aş fi propus un pact de neagresiune dacă aş fi avut o fărâmă de speranţă că sunteţi omul care să accepte un astfel de pact. Îmi este deja clar că nu este cazul. Şi îmi mai este clar că, în timp ce mie îmi place teribil de mult să fiu cu picioarele pe pământ, dumneavoastră vă străduiţi din răsputeri să rămâneţi cu capul în nori. Eu v-am chemat pentru a vă da un sfat prietenesc: renunţaţi de pe acum la acest nefericit experiment guvernamental! V-aţi face un bine dumneavoastră şi aţi face un bine ţării: aţi evita o deziluzie periculoasă pentru democraţia din România. Dacă veţi eşua ca prim-ministru – şi vă garantez că aşa se va întâmpla –, opinia publică şi-ar putea îndrepta speranţele spre partidele extremiste, de stânga sau de dreapta. Este vorba despre acele partide de inspiraţie neocomunistă şi ultranaţionalistă, care ar periclita funcţionarea democraţiei şi pe care, exact din acest motiv, eu nu le-am sprijinit niciodată. Dacă priviţi lucrurile aşa, veţi înţelege că banii mei, direcţionaţi către partidele

mari, au fost o pavăză nu doar pentru afacerile mele, ci şi pentru democraţia din această ţară. Iar dumneavoastră credeţi sincer în democraţie, nu-i aşa?

— Da, sunt suficient de cu capul în nori pentru a crede în democraţie, fiind totuşi conştient şi de multele ei imperfecţiuni, exploatate cu mare artă de oameni ca dumneavoastră. Dar să pretindeţi că sprijinul financiar pe care l-aţi acordat unor partide nu este doar o poliţă de asigurare pentru afacerile dumneavoastră, ci şi o pavăză a democraţiei împotriva extremismelor de stânga sau dreapta, cărora însă eu le-aş da apă la moară pentru că aş fi un premier neaflat pe ştatele dumneavoastră de plată, este deja prea mult pentru mine. Chiar şi cu capul meu aflat în nori, îmi dau seama că mă luaţi de prost! Această ţară nu este un mare restaurant în care să vă aduceţi bucătarul preferat!

Ospătarul tocmai se apropia de masa noastră cu un desert misterios şi sofisticat. Nu aveam însă de gând să mai zăbovesc acolo niciun minut, tot ce mă interesa în acel moment era să nu-l mai văd în faţa mea pe Balaban.

— Nu cred că mai avem ce discuta, aşa că vă las să vă savuraţi în tihnă desertul! i-am spus pe un ton răstit şi am părăsit restaurantul, controlându-mi cu greu furia.

— În ultima vreme am remarcat că şefii mei au devenit foarte binevoitori faţă de mine, m-a anunţat Cosmina, imediat ce m-am întors acasă de la întâlnirea cu Balaban. Astăzi s-a întâmplat însă un lucru despre care vreau neapărat să stăm de vorbă: mi s-a promis – aşa, din senin – o promovare într-o funcţie despre care cu doar câteva luni în urmă mi se dăduse de înţeles că nu ar fi de nasul meu. Îmi este evident că ei anticipează că vei ajunge în fruntea guvernului, iar păstrarea poziţiilor lor ar putea depinde direct sau indirect de tine, mai ales că au fost puşi în funcţie de actuala putere.

— Se înşală dacă cred că eu voi schimba sau numi oameni pe baza unor astfel de metode de câştigare a bunăvoinţei.

— Eu cred că vei face precum spui, dar anticipez că mulţi te vor privi ca pe un extraterestru, a comentat Cosmina.

— Unii cred că şansa mea este tocmai să fiu perceput ca un

extraterestru, după ce tereştrii cei de toate zilele şi-au arătat cu prisosinţă limitele. Cu cuvintele lui Marcian Stancu, eu am căpătat profilul public de „cel-venit-din-altă-galaxie să ne salveze”.

— I-am spus directorului că trebuie să mă gândesc dacă îmi doresc acea promovare, a întors Cosmina discuţia către subiectul ei principal. Tu ce zici?

— Dacă tu crezi că meriţi acea promovare, nu văd de n-ai accepta-o.

— E posibil să o merit, dar este o certitudine că nu mi-ar fi fost propusă dacă nu ar fi existat un interes legat de posibilitatea ca superiorii mei să ajungă în curând subordonaţii tăi. De aceea înclin să refuz.

— Nu pot şi nu vreau să-ţi cer un astfel de sacrificiu, Cosmina!

— Nu este niciun sacrificiu. Vreau să am cât mai mult timp liber pentru tine şi mai vreau să nu îţi creez vreo vulnerabilitate – am văzut că în lupta politică orice călcâi al lui Ahile, oricât de mic, este exploatat fără scrupule de adversari. Nu doresc să fiu eu cea care le dă ocazia să te atace!

Fragment din intervenţia pamfletarului Codin Ferecan la un *talk-show* transmis pe 24 noiembrie 2008 de postul A-Z TV, controlat de Dorel Balaban:

„Un individ dubios pe nume Valer Tameş, care crede despre el că ar fi un cal negru, visează cai verzi pe pereţi. Mai precis, ţine morţiş să fie prim-ministru. A sărit calul rău de tot acest Tameş, cu care ne-am pricopsit pe nepusă masă!

Precis că el nici nu ştie ce semnificaţie are calul negru. Pun pariu că habar nu are! Ei bine, o va afla de la mine: calul negru este unul dintre cei patru cai ai apocalipsei. Este tocmai acel cal care simbolizează foametea! Da, foametea! Criza alimentară, ca să priceapă şi ignorantul Valer Tameş. Aceasta o fi promisiunea lui, că ne aduce pe cap criza alimentară?

Dar mai există şi un alt cal negru, cel al lui Platon! Nu, nu este vorba de calul pe care-l călărea filosoful grec, cum ar putea înţelege domnul Tameş, dată fiind incultura crasă în care bănuiesc că se complace. La Platon, calul negru simbolizează tocmai latura întunecată

a omului, care îl trage în jos, deci trebuie ţinută sub control, spre deosebire de calul alb, care simbolizează valenţele pozitive ale fiinţei umane.

Calul negru ne trage în jos! Calul negru aduce foametea! Oricum am da-o, ajungem la o singură concluzie: calul negru trebuie alungat din noi şi dintre noi!"

Am rămas perplex în faţa televizorului, din care se revărsa acest şir de alegaţii.

— Cred că sunt disperaţi dacă au ajuns să te prezinte pe tine drept vestitor al apocalipsei, a comentat Cosmina. Să fie oare un indiciu că au epuizat toate celelalte căi de atac?

— Mă aşteptam să pună tunurile pe mine, dar nu mi-am închipuit că le va trece prin cap să atace până şi ideea de cal negru, am admis eu. Inventivitatea celor angrenaţi în bătălia politică pare să nu cunoască limite. Tragicomic ar fi ca acum să contraatace cineva din cealaltă tabără cu o replică de genul: „Calul negru este, dimpotrivă, un simbol al eroismului victorios, este legendarul Bucifal, calul lui Alexandru cel Mare – votaţi-ne pentru a da o şansă calului negru!". Probabil că, în acest caz, calul de bătaie sau, mai bine zis, de bătut câmpii, al ultimelor zile de campanie electorală ar fi calul negru, interpretat în fel şi chip, pe baza Bibliei, a filosofiei, a legendelor sau a basmelor populare. Plonjonul în derizoriu ar fi desăvârşit.

Fragment din discursul televizat susţinut de preşedintele Toader Necşanu la data de 23 noiembrie 2008:

„Am constatat cu amărăciune că actualii guvernanţi au ignorat turbulenţele financiare externe, deşi au fost informaţi din timp că acestea vor avea consecinţe severe asupra economiei româneşti. Acum tot ei pretind că sunt singurii care au soluţii anti-criză.

Cât timp economia a fost în expansiune accelerată, incompetenţa miniştrilor Mişcării pentru Progres trecea cumva neobservată. Acum, însă, când contextul economic internaţional s-a schimbat radical, ea nu mai poate fi tolerată! Orice imprudenţe în politica economică, care se comit în prezent sau care se vor comite de acum încolo, ne vor costa scump!

Atât vreau să-l întreb pe premier: domnule Verzea, chiar merită

să faceţi varză economia românească pentru câteva voturi în plus?”

— M-am decis să nu mă mai uit la televizor în ultima săptămână a campaniei electorale, l-am informat pe Marcian Stancu. Am ajuns la saturaţie urmărind toate aceste acuze reciproce şi promisiuni lipsite de acoperire. Prefer să mă concentrez pe ce voi avea de făcut dacă mi se va încredinţa conducerea guvernului.

— E o idee bună – nu vei pierde nimic întorcând spatele televizorului pentru câteva zile, m-a încurajat el.

— Vă rog să mă anunţaţi dacă se va petrece ceva ce credeţi că impune o reacţie din partea mea, l-am rugat.

— Poţi conta pe mine, m-a asigurat Stancu.

I-am povestit şi despre modul în care a decurs întâlnirea mea cu Balaban. N-a părut deloc surprins.

— Credeţi că Balaban îi finanţează şi pe republicani? l-am întrebat.

— De ce n-ar face-o? mi-a întors el întrebarea. Scopul lui este să se asigure că, oricine ar veni la putere după alegeri, afacerile lui vor prospera. Bine, extremiştii de stânga i-ar naţionaliza imperiul economic, iar cei de dreapta i-ar pune pe fugă pe mulţi dintre investitorii străini cu care el face afaceri, dar în rest… doar tu îi cam strici socotelile.

— Dar ce o fi crezut el că ar putea obţine din această discuţie cu mine?

— Nu îmi dau seama. În orice caz, Balaban este un bun negociator şi un om care îşi calculează atent paşii în afaceri şi în politică. Degeaba nu te-a chemat să iei masa cu el. Probabil că, în opinia lui, ceva – nu ştiu exact ce – din ceea ce ţi-a spus sau din ce ţi-a dat de înţeles ar putea avea un impact asupra ta în sensul de a te face să nu mai accepţi să devii premier. M-ai întrebat adineauri dacă Balaban îi finanţează şi pe republicani. Poate că tocmai ăsta să fi fost mesajul-cheie: până şi cei ce te sprijină pe tine şi cu care vei fi nevoit să colaborezi sunt, sub o formă sau alta, dependenţi de el.

După două zile de cură de dezintoxicare audio-vizuală, am fost nevoit să mă abat temporar de la acest regim autoimpus.

— Să nu ratezi diseară jurnalul de ştiri al postul naţional de

televiziune, mi-a recomandat Cornel Danciu.

— Încerc să stau departe de televizor zilele astea. Ciorovăiala politică a degenerat prea tare şi prefer să o ignor în zilele care au mai rămas până la finalul campaniei electorale. Când văd modul de manifestare publică a unor oameni cu care va trebui probabil să colaborez în viitorul apropiat mă îngrozesc – mi se pare că nu am putea ajunge la un numitor comun. Sper, aproape cu disperare, ca după alegeri lucrurile să intre pe un alt făgaş.

— Pot să înţeleg reacţia ta, dar ştirea care cred că te va interesa are legătură cu crima de la Braşov.

— În acest caz, voi face o excepţie. S-a elucidat misterul acelei crime? Investigaţiile tale discrete au dat roade?

— Eu zic că buletinul de ştiri te va lămuri cel mai bine, mi-a răspuns Danciu. Cât despre mine, am făcut şi eu ce am putut pentru ca adevărul să iasă la lumină. Şi pentru ca fratele tău să stea liniştit. Apropo, să-l anunţi şi pe el să se uite neapărat diseară la televizor.

Fragment din buletinul de ştiri difuzat de postul naţional de televiziune în seara zilei de 26 noiembrie 2008:

„În această dimineaţă a fost capturat de poliţişti Stoian Minciu, suspectat de comiterea crimei care a avut loc la Braşov la 12 aprilie 2008. În acea zi, casierul unei firme din Braşov a fost ucis pentru a i se sustrage banii pe care îi transporta dinspre sediul acelei firme către o agenţie bancară din oraş. Se pare că Minciu a fost eliberat din detenţie din motive medicale pentru o perioadă limitată de timp. El nu s-a prezentat la închisoare la expirarea acelei perioade, dar comandantul penitenciarului nu a semnalat această situaţie decât în urmă cu zece zile, când infractorul a fost dat în urmărire generală. În pofida insistenţelor reporterilor noştri, nici medicul care i-a eliberat certificatul medical, nici judecătoarea care, în baza acestuia, a decis să-i permită să părăsească închisoarea, nici comandantul penitenciarului nu au acceptat să dea vreo declaraţie presei. Vom discuta pe larg despre acest subiect în ediţia specială programată la ora 21, 15, la care invitatul nostru va fi domnul Eugen Dobran, analist pe probleme de justiţie şi afaceri interne”.

Fragment din intervenţia analistului Eugen Dobran la emisiunea

„Ediţie specială”, difuzată de postul naţional de televiziune la data de 26 noiembrie 2008:

„În ultimele ore au apărut unele informaţii noi care pun într-o altă lumină acest caz. Judecătoarea care a decis eliberarea lui Minciu din penitenciar se numeşte Aurelia Dracu’. Numele ei de dinaintea căsătoriei este Papoianu, ea fiind sora ministrului de finanţe. Unele surse bine informate susţin, fără a putea oferi deocamdată probe în acest sens, că tot ea ar fi intervenit pentru ca neprezentarea lui Minciu la penitenciar la expirarea perioadei de concediu medical, dacă o pot numi aşa, să nu fie raportată imediat de comandatul închisorii, Ilie Vescan, iar infractorul să nu fie dat în urmărire generală.

Este uluitor că, nici după ce a avut loc crima de la Braşov, nimeni nu s-a sesizat că Minciu ar putea fi autorul acesteia, cu toate că există informaţii, neconfirmate deocamdată, că o persoană ar fi semnalat prezenţa acestuia la locul faptei cu câteva zile înainte de producerea acesteia. Abia pe 16 noiembrie, la aproape un an după ce Minciu trebuia să se întoarcă la închisoare şi la peste şapte luni de la comiterea crimei de la Braşov, comandantul penitenciarului a anunţat autorităţile despre faptul că Minciu se sustrăgea continuării executării condamnării, făcând astfel posibilă declanşarea urmăririi generale a acestuia. Sper ca în zilele următoare să descâlcesc iţele acestui caz complicat, dar, din nefericire, nu şi singular”.

M-am bucurat mult că presupusul criminal a fost prins – m-am gândit şi la faptul că Alin şi Veronica n-au fost deloc în afara oricărui pericol atât timp cât Minciu era în libertate, mai ales dacă acesta ar fi aflat că Veronica îl fotografiase la locul crimei, iar Alin îl recunoscuse în poză şi le oferise poliţiştilor această probă. Dar şirul lung de neglijenţe şi complicităţi din sistemul judiciar, penitenciar şi poliţienesc m-a şocat, chiar dacă nu uitasem că Danciu mă prevenise că astfel de lucruri se întâmplă. Implicaţiile politice ale cazului, pe care le menţionase şi Eugen Dobran pe postul naţional de televiziune, îmi erau evidente: imaginea lui Papoianu, acuzat pe bună dreptate de incompetenţă şi minciună, este asociată din acest moment cu cea a surorii lui, aflată în cârdăşie cu un criminal periculos, iar partidul lui nu poate decât să piardă puncte preţioase în competiţia electorală.

Fragment din articolul „Cumplit tablou de familie: sora ministrului mincinos este o judecătoare coruptă”, apărut în cotidianul „Observatorul”, ediţia din 27 noiembrie 2008, sub semnătura umoristului şi pamfletarului Mihail Iancu:

„Că ministrul Laurian Papoianu, pe lângă faptul că a cam făcut ferfeniţă finanţele ţării tocmai în prag de criză globală, ne minte în faţă fără să clipească, ne-am convins deja. Acum aflăm că are o soră care se ocupă cu punerea în libertate a unor criminali periculoşi. Oare ăştia or mai avea fraţi pe acasă? Nu de alta, dar să ne ferim de ei…

De la astfel de politicieni şi judecători, nu ştiu cum am putea să ne aşteptăm la decizii nu neapărat înţelepte, dar măcar oneste. Trăsătura lor de familie cea mai pronunţată pare a fi dispreţul nemărginit pentru ceilalţi. Ceilalţi îşi pot manifesta dispreţul faţă de ei doar o dată la patru ani. Acea dată pică chiar în următoarea duminică”.

Am votat dimineaţa, pe la ora 9, 30, împreună cu Cosmina. Amândoi am pus ştampila pe caseta republicanilor de pe buletinele de vot pentru Senat şi Camera Deputaţilor. Televiziunile de ştiri au transmis în direct plecarea noastră de la secţia de votare. Asaltat de ziarişti, am fost nevoit să le ofer o scurtă declaraţie:

— Mi-am exercitat dreptul la vot, la fel ca orice cetăţean. Sper din tot sufletul ca din aceste alegeri să rezulte un parlament şi un guvern responsabil, care să ia decizii adecvate într-un context economic dificil.

— Vă păstraţi disponibilitatea de a accepta să conduceţi viitorul guvern? m-a chestionat un reporter.

— Dacă preşedintele va decide să apeleze la mine, mă voi strădui să formez un guvern capabil să asigure o administrare performantă a acestei ţări.

Am refuzat să fac orice alt comentariu.

CAPITOLUL V.

UMERII LUI ATLAS

Politică: un conflict de interese

deghizat într-o luptă între principii.

Conducerea treburilor publice

În interes personal.

Ambrose Bierce, *Dicţionarul diavolului*

Rezultatele sondajelor efectuate la ieşirea de la urne au fost anunţate public la ora 21, imediat după închiderea secţiilor de votare. Republicanii erau creditaţi cu 36 la sută din voturi, devansându-i cu vreo şase puncte procentuale pe stângişti, în timp ce Mişcarea pentru Progres nu adunase decât 14 la sută, iar partidul minorităţii maghiare avea 6 la sută din opţiuni, ceea ce reflecta cu acurateţe dimensiunea bazinului său electoral. Partidele situate la extremităţile eşichierului politic autohton rataseră intrarea în parlament, rezultatele lor situându-se sub pragul electoral.

Am început să fac calcule febrile. Dacă numărătoarea efectivă a voturilor avea să confirme această repartizare a opţiunilor alegătorilor, iar preşedintele îşi menţinea poziţia de a-mi încredinţa mie mandatul de a forma noul executiv, aveam posibilitatea de a realiza o majoritate guvernamentală doar prin formarea unei coaliţii. Republicanii, care mă susţineau pentru funcţia de prim-ministru, obţinuseră scorul cel mai bun – problema era cu cine să se alieze pentru a ajunge la putere: cu Partidul Stângii Unite sau cu Mişcarea pentru Progres?

Mă gândisem mult şi înainte de alegeri la posibilitatea apariţiei acestei dileme politice, întorsesem pe toate feţele acest subiect spinos şi ajunsesem la concluzia că, într-un astfel de context, ar fi bine să iniţiez discuţii în paralel cu liderii ambelor partide, conştient totuşi că era puţin probabil ca republicanii şi progresiştii, deşi relativ compatibili, dacă nu şi apropiaţi, din perspectivă doctrinară, să poată trece peste acuzele reciproce extrem de dure din ultimele luni şi, mai ales, peste conflictele interpersonale acute. Cum eu unul nu mă

vedeam cooperând cu Verzea sau Papoianu, negocierile cu partidul lor îmi păreau mai degrabă o manevră de ordin tactic, menită să determine Partidul Stângii Unite să nu emită pretenţii excesive pentru participarea la guvernare alături de republicani.

Pe lângă faptul că fuseseră tovarăşi de opoziţie cu republicanii în ultimii ani, reprezentanţii Partidului Stângii Unite prezentau şi avantajul deloc de neglijat al unei zestre mult mai mari de mandate parlamentare. Acestea, coroborate cu cele ale republicanilor, ar fi asigurat coaliţiei de guvernare o majoritate cu adevărat confortabilă, de peste două treimi, în forul legislativ şi, cel puţin teoretic, un grad ridicat de stabilitate politică. Mă neliniştea însă apetenţa lor excesivă pentru măsuri de protecţie socială şi anticipam că vor accepta cu mare greutate şi cu foarte puţină convingere un program de austeritate menit să atenueze dezechilibrele economiei naţionale.

De altfel, Milena mă avertizase cândva că, din punct de vedere al stabilităţii macroeconomice, cea mai nefericită combinaţie guvernamentală este cea dintre un partid de dreapta, care tinde să reducă taxele, şi unul de stânga, foarte preocupat să majoreze cheltuielile sociale. Cum micşorarea taxelor conduce la scăderea veniturilor bugetului de stat, iar suplimentarea fondurilor destinate protecţiei sociale sporeşte cheltuielile aceluiaşi buget, care nu e un sac fără fund, adâncirea deficitului fiscal este practic inevitabilă.

Declaraţiile liderilor politici, care au năvălit brusc asupra mea de pe ecranul televizorului – perioada mea de embargo audiovizual autoimpus expirase – mi-au întrerupt şirul acestor gânduri.

Fragment din discursul lui Mihai Lupeanu, preşedintele Partidului Republican, după anunţarea primelor estimări privind rezultatul alegerilor:

„Avem deja certitudinea că Partidul Republican a câştigat alegerile parlamentare şi doresc să le mulţumesc tuturor celor care ne-au acordat votul lor. Ne vom asuma responsabilitatea formării unui guvern care să gestioneze eficient şi onest această ţară. După ce preşedintele României va desemna primul-ministru, vom face tot ce depinde de noi pentru a forma o coaliţie de guvernare care să funcţioneze în interesul cetăţenilor".

Fragment din discursul lui Maxim Coroiu, liderul Partidului Stângii Unite, după anunţarea primelor estimări privind rezultatul alegerilor:

„Populaţia a arătat clar astăzi că vrea alţi oameni la cârma ţării: mai competenţi, mai preocupaţi de interesele şi de viaţa celor mulţi. Guvernanţii au fost spulberaţi prin vot. Noi, stângiştii, suntem interesaţi de formarea unei coaliţii de guvernare care să permită evitarea unui dezastru economic. Avem specialişti experimentaţi, care pot conduce ministere importante într-o perioadă deosebit de dificilă din punct de vedere economic".

Fragment din discursul premierului Sorin Verzea, preşedintele Mişcării pentru Progres, de după anunţarea primelor estimări privind rezultatul alegerilor:

„Atât timp cât s-a aflat la putere, partidul nostru a avut curajul de a promova politici economice menite să aducă bunăstare românilor. Am reuşit în acest fel să asigurăm patru ani de creştere economică rapidă, care s-a reflectat şi în evoluţia puternic ascendentă a nivelului de trai al românilor. Cu toate acestea, guvernarea ne-a erodat substanţial, iar rezultatul electoral de astăzi este unul nesatisfăcător. Cred însă că timpul va dovedi că am făcut ceea ce trebuia făcut, asumându-ne cu demnitate costurile deciziilor şi acţiunilor noastre în calitate de guvernanţi".

Imediat după anunţarea rezultatelor oficiale ale alegerilor, care au confirmat rezultatele sondajelor efectuate la ieşirea de la urne, m-a sunat Mihai Lupeanu.

— Mâine vom avea discuţii preliminare cu stângiştii şi cu progresiştii, iar poimâine vor avea loc consultările partidelor cu preşedintele, m-a anunţat el. La toate aceste discuţii, partidul nostru va susţine cu fermitate că soluţia cea mai bună este ca dumneavoastră să conduceţi noul guvern. Vom negocia formarea unei coaliţii de guvernare doar cu acei potenţiali parteneri politici care nu condiţionează participarea lor de impunerea unui alt premier. Ne-am gândit că nu este cazul să participaţi şi dumneavoastră la aceste discuţii exploratorii, urmând ca după ce preşedintele Necşanu vă va încredinţa mandatul de a forma guvernul – şi sunt sigur că acest lucru

se va petrece foarte curând, în trei-patru zile – să deveniţi personajul principal al negocierilor şi să încercaţi, cu sprijinul nostru total, să obţineţi majoritatea guvernamentală de care aveţi nevoie. Agreaţi abordarea noastră?

— Sunt perfect de acord cu această tactică, i-am spus. Aş mai dori să ştiu un detaliu – doamna Tudorache va face parte din delegaţia partidului dumneavoastră care va participa la negocieri?

— Da, am inclus-o în echipa de negociere. Cred că ar fi o variantă de luat în considerare şi pentru postul de ministru pentru relaţia cu parlamentul, dacă acesta va reveni partidului nostru.

— Aici am o problemă. Dacă ţineţi să participe la discuţiile preliminare, la care eu nu sunt prezent, nu mă pot opune. Dar din momentul în care voi primi mandatul de a forma noul executiv nu voi mai accepta ca în negocierea coaliţiei şi a formulei guvernamentale să fie implicată în vreun fel această persoană.

— Ştiu că aţi avut recent un mic conflict personal cu doamna Tudorache, dar cred că a fost doar un episod nefericit peste care…

Nu l-am lăsat pe liderul republicanilor să mai continue:

— Nu a fost deloc un mic conflict personal şi nu întâmplător am numit-o adineauri „persoană" – am evitat să folosesc cuvântul „doamnă", care mi s-a părut a fi deplasat în raport cu comportamentul ei, judecat nu pe parcursul unei campanii electorale, ci de-a lungul unor decenii în care a fost, între altele, colaborarea zeloasă a poliţiei politice a regimului comunist sub numele de cod Dora.

— Din câte ştiu eu, nu există un verdict al CNSAS în acest sens, dar, dacă doriţi neapărat ca doamna Tudorache să nu fie implicată în acest proces, desigur că noi vom ţine cont de acest lucru.

Discursul susţinut de preşedintele Toader Necşanu la Palatul Cotroceni la data de 6 decembrie 2008, cu ocazia nominalizării primului-ministru desemnat:

„Luând în considerare opţiunile electoratului, exprimate prin vot, precum şi concluziile care s-au degajat din consultările pe care le-am avut cu toate partidele parlamentare, am decis să-i încredinţez mandatul de a forma guvernul domnului Valer Tameş. În condiţiile în care niciun partid nu a obţinut majoritatea absolută în forul legislativ,

se impune alcătuirea unui guvern de coaliţie. Consider că este o soluţie adecvată ca un tehnocrat în domeniul ştiinţelor politice, care se bucură de recunoaştere şi respect pe plan intern şi internaţional – iar domnul Tameş este un astfel de om – să asigure conducerea acestui guvern.

Avem nevoie de un executiv puternic, responsabil şi competent, întrucât contextul economic şi financiar este foarte complicat şi evoluţia sa este greu predictibilă. Pe umerii noii echipe guvernamentale va sta responsabilitatea adoptării unor decizii extrem de dificile. Va trebui să se comporte cu totul altfel decât guvernul actual, a cărui prestaţie a fost, ca să mă exprim eufemistic, dezamăgitoare – nu numai pentru mine, dar în primul rând pentru cetăţeni, după cum s-a văzut cu ocazia alegerilor.

Acestea fiind zise, nu-mi rămâne decât să-i doresc succes domnului Valer Tameş. Am toată încrederea că vom avea în curând un guvern cu adevărat performant".

După ce preşedintele şi-a încheiat discursul şi mi-a strâns mâna, a venit rândul meu să iau cuvântul.

— Îi mulţumesc preşedintelui pentru încrederea arătată. Am lucrat în ultimele luni împreună cu specialişti în diverse domenii, independenţi sau afiliaţi politic, la schiţarea unei platforme de guvernare care să ţină cont de situaţia economică, socială şi politică actuală. Ţin să evidenţiez de la bun început că, dată fiind criza financiară globală, care este în plină desfăşurare şi de al cărei impact nu avem cum să fim ocoliţi, este strict necesar să repunem economia românească pe drumul cel bun, de la care a derapat în destul de multe privinţe în ultima vreme. Sper ca toţi cei care au un cuvânt de spus în adoptarea deciziilor majore pentru această ţară să fie conştienţi că nu ne mai putem permite, de acum încolo, greşeli, imprudenţe, populisme sau ezitări în politicile guvernamentale. Voi iniţia consultări şi negocieri cu partidele parlamentare şi cred că, prin efortul nostru comun, vom putea să găsim, pe parcursul zilelor următoare, o formulă guvernamentală adecvată. Până la definitivarea acesteia, nu doresc să mă lansez în speculaţii privind posibila componenţă a viitorului guvern.

Fragment din articolul „Negocierile pentru formarea

guvernului", publicat de ziarul „Observatorul" în ediţia din 9 decembrie 2008:

„Conform informaţiilor pe care le-am obţinut din surse apropiate negocierilor dintre partidele politice, Valer Tameş încearcă să impună un program economic de natură să asigure în 2009 un deficit bugetar mult mai redus faţă de cel cu care se estimează că se va încheia acest an. Pentru atingerea acestui obiectiv în contextul economic şi financiar actual sunt avute în vedere măsuri severe de ţinere sub control a cheltuielilor guvernamentale, inclusiv prin concedierea personalului excedentar din sectorul public şi îngheţarea salariilor în acest sector. În timp ce liderii republicanilor par să fie relativ favorabili unei astfel de abordări, stângiştii manifestă destul de multă reticenţă în a-şi asuma implementarea unui astfel de program economic, care ar implica pentru acest partid costuri semnificative în plan politic, dată fiind componenţa bazinului său electoral.

Se pare că, dacă cele două partide vor ajunge în final la o înţelegere, multe dintre promisiunile electorale pe care ambele le-au făcut cu nonşalanţă în campania electorală nu vor fi transpuse în practică sau vor fi amânate pe termen nedefinit. Tameş consideră că prioritate va trebui să aibă, cel puţin în anul 2009, reechilibrarea economiei româneşti, pentru ca aceasta să revină la un tipar sănătos de creştere, ceea ce, pe termen mediu şi lung, ar aduce beneficii tuturor cetăţenilor.

Aceleaşi surse ne-au relatat că, în acest moment, discuţiile dintre republicani şi progresişti sunt practic blocate de atitudinea inflexibilă a lui Sorin Verzea, care susţine că criza poate fi depăşită pe baza măsurilor propuse de partidul lui şi refuză cu încăpăţânare să admită eşecul politicii economice promovate de actualul guvern. Un progres real în evoluţia acestor negocieri pare greu de obţinut şi pentru că atât Valer Tameş, cât şi liderii republicanilor, condiţionează o colaborare guvernamentală cu progresiştii de neincluderea în structura executivului a niciunui membru al cabinetului Verzea".

Fragment din articolul „Din culisele luptei pentru putere" de Mariana Radocea, apărut în tabloidul „La zi" din 9 decembrie 2008:

„Bătălia pentru ocuparea poziţiilor-cheie din cadrul viitorului

guvern este în toi. Se pare că, după ce Toader Necşanu l-a impus ca prim-ministru pe criteriul încrederii personale, Valer Tameş urmează exemplul preşedintelui şi se consideră îndreptăţit să pretindă ca o serie de ministere să revină unor apropiaţi ai săi, lucru care nu este privit cu ochi buni de partidele angrenate în negocieri.

Astfel, el ţine neapărat să-l instaleze la cârma afacerilor interne pe prietenul său Cornel Danciu, membru activ al societăţii civile. Pentru funcţia de ministru al finanţelor este favorit Anton Naicu – analist financiar şi membru, dar fără vechime şi funcţie de conducere, al Partidului Republican – care este şi el agreat de Tameş, cu care a colaborat îndeaproape în ultimele trei luni la schiţarea unei strategii de politică economică. În aceste condiţii, este posibil ca oameni politici cu greutate să nu pătrundă în viitorul executiv. Orgoliile, ambiţiile şi interesele acestora ar putea fi serios lezate, ceea ce ar fi de natură să provoace tensiuni politice majore la vârful partidelor care vor forma guvernul.

Chiar dacă progresiştii ar intra în coaliţia de guvernare alături de republicani, Sorin Verzea şi Laurian Papoianu nu vor primi vreun portofoliu ministerial, deoarece Tameş nu se arată dispus să-i ierte pentru concedierea fostei sale prietene din poziţia de consultant pe probleme macroeconomice al guvernului. În cazul, mult mai probabil, în care stângiştii vor fi cei care vor guverna alături de republicani, Valer Tameş are pretenţia ca o parte dintre liderii acestora să nu intre în componenţa guvernului, considerându-i compromişi sau incompetenţi.

Republicana Minodora Tudorache, considerată până nu demult a fi în cărţi pentru portofoliul de ministru pentru relaţia cu parlamentul, are acum şanse minime de a face parte din guvern. Valer Tameş a respins categoric posibilitatea numirii ei ca titular al acestui minister, ba chiar le-a solicitat colegilor ei de partid s-o excludă din echipa de negociere care ia parte la discuţiile pentru formarea guvernului. Se pare că el o acuză că ar fi fost informatoare a Securităţii, deşi nu există dovezi palpabile în acest sens".

I-am povestit lui Marcian Stancu despre modul anevoios în care se derulau negocierile pentru formarea guvernului şi despre presiunile

exercitate asupra mea pentru a accepta ca miniştrii lideri politici care îşi probaseră cu vârf şi îndesat incapacitatea de a gestiona un domeniu.

— Am impresia că discuţiile au ajuns într-un impas, i-am spus. Ceea ce mă irită foarte tare este că nu măsurile de politică economică sunt adevăratul măr al discordiei, ci dorinţa de a asigura plasarea strategică a unor oameni în structurile puterii.

— Ţi-am spus acum câteva luni că majoritatea politicienilor noştri se comportă ca nişte prădători dezlănţuiţi, mi-a reamintit el. N-ar trebui să te mire că formarea guvernului constituie pentru ei o luptă pentru împărţirea prăzii – fiecare ţinteşte o halcă mai mare pentru el şi haita lui.

— Eu încerc să fiu flexibil, să realizez o construcţie politică pragmatică. Nu am o abordare de tip taliban, nu vreau să impun un guvern de tehnocraţi, dar ţin să mă asigur că din guvern vor face parte oameni cu care voi putea lucra şi care vor fi capabili să administreze domeniile de care vor răspunde. Oare cer prea mult?

Marcian Stancu părea să fie la ora apelului la memorie:

— Nu ceri prea mult, ceri exact ceea ce ai spus de la început că vei cere! Iar ei cer ceea ce te aşteptai tu să ceară. În scrisoarea prin care acceptai să te implici în acest proiect politic ai precizat că îţi rezervi dreptul de a impune specialişti independenţi politic în anumite poziţii din executiv sau să-i respingi pe oamenii propuşi de partide despre care te îndoieşti că ar avea o orientare politică democratică ori că ar îndeplini anumite standarde de probitate morală sau profesională. Nu uita că dacă tu renunţi la încercarea de a forma guvernul, ei riscă să nu mai ajungă la putere, ba chiar, în cazul în care se vor organiza alegeri anticipate, unii dintre ei nu vor mai intra nici în parlament. Cum aceşti politicieni funcţionează în lo-gica supravieţuirii imediate, e foarte posibil ca pe parcursul negocierilor ei să lase mult din pretenţiile iniţiale, mai ales dacă simt că tu nu eşti dispus la concesii dincolo de limitele pe care ţi le-ai fixat.

— Sper să fie aşa. Nu pot însă să nu mă gândesc că ar fi fost mult mai bine să avem şi noi un sistem politic precum cel din Statele Unite, bazat pe existenţa a doar două partide mari şi pe conducerea guvernului de către preşedintele ales prin vot popular. Am fi evitat

astfel aceste greoaie guvernări de coaliţie, în care partenerii sunt concomitent şi adversari. Iar când aceşti parteneri-adversari sau adversari-parteneri se gândesc deja că se vor bate între ei pe viaţă şi pe moarte în alegerile prezidenţiale din 2010, mă tem că această coaliţie să nu devină o căruţă la care sunt înhămaţi doi cai ce trag în direcţii diferite.

— Mi se pare că ai cam început să îl invidiezi pe Barack Obama, a glumit Stancu. Ai impresia că lui îi este mult mai uşor în aceste zile, când, la fel ca tine, îşi formează guvernul?

— El are o misiune teribil de grea, incomparabil mai dificilă ca a mea, m-am menţinut eu în registrul serios. Ar fi extraordinar pentru toată lumea, inclusiv pentru România, dacă administraţia Obama ar reuşi să stabilizeze repede economia americană şi să salveze sistemul ei financiar aflat în agonie. Dar Obama măcar îşi poate face echipa aşa cum consideră el – în orice caz, nu trebuie să acomodeze interesele şi viziunile divergente ale mai multor partide.

Avocatul Radu Demetriu, unul dintre vicepreşedinţii Mişcării pentru Progres care nu fusese inclus în delegaţia acestei formaţiuni politice ce participa la negocierile pentru formarea guvernului, mi-a solicitat – prin intermediul lui Cornel Danciu, care părea să cunoască pe toată lumea – o întrevedere discretă. Am acceptat propunerea lui Demetriu de a ne întâlni la locuinţa unui alt liberal, secretarul de stat Andrei Marinescu, tocmai cel căruia profesorul Alves i-o recomandase pe Milena drept consultant.

— Domnule Tameş, voi intra direct în subiect, mi-a spus Demetriu, după ce am luat loc toţi trei în sufrageria apartamentului lui Marinescu.

— Chiar vă rog.

— Este deja evident pentru noi că nu îi veţi accepta cu niciun chip pe domnii Verzea şi Papoianu în guvernul dumneavoastră. Stângiştii vi se par mai frecventabili decât ei.

Am dat din cap în semn de confirmare. Demetriu a continuat:

— Ar fi foarte important să aflăm de la dumneavoastră dacă, în ipoteza în care Verzea şi Papoianu ar renunţa la orice pretenţie privind prezenţa în viitorul executiv, iar Mişcarea pentru Progres ar fi dispusă

să sprijine liniile de forţă ale programului economic pe care îl propuneţi, aţi fi înclinat să ne cooptaţi la guvernare pe noi mai degrabă decât pe stângişti.

— M-aş putea gândi serios la o guvernare cu parti-ciparea partidului dumneavoastră dacă se îndeplinesc cele două condiţii pe care le-aţi enunţat, plus o a treia, la fel de importantă: preşedintele Mişcării pentru Progres să nu se numească Sorin Verzea.

— Mi se pare o abordare rezonabilă, a spus Demetriu. Pot să vă spun că în rândul conducerii partidului nostru s-a coagulat deja o masă critică favorabilă demiterii sau forţării demisiei lui Verzea din fruntea Mişcării pentru Progres. Am avea nevoie doar de o garanţie că grăbirea acestei mişcări ne-ar permite să reintrăm în cărţile guvernării. De fapt, eu şi colegul meu Marinescu, aici de faţă, considerăm strict necesară schimbarea conducerii partidului nostru indiferent dacă astfel vom ajunge sau nu la guvernare. Credem că erorile grave de politică economică, dar şi eşecul înregistrat la alegeri, trebuie decontate. Sunt însă alţi colegi ai noştri care nu pot fi convinşi să sprijine această schimbare decât dacă ea ar putea avea ca efect rămânerea partidului la guvernare, chiar şi fără a obţine poziţii-cheie în exe-cutiv.

— Nu pot să neg că o astfel de mişcare politică ar deschide o fereastră de oportunitate pe care aş fi tentat s-o explorez cu atenţie, ba chiar s-o exploatez. Dar puteţi face schimbarea la vârful partidului suficient de repede?

— Daţi-ne un termen, mi-a cerut Demetriu.

— Nu pot să vă dau un termen precis, i-am răspuns. Pot doar să vă spun că, după cum au decurs lucrurile până acum, formarea unei coaliţii între republicani şi stângişti cere încă timp şi multe concesii din partea tuturor celor implicaţi, inclusiv a mea. Estimez, dar nu garantez, că o săptămână nu va fi de ajuns pentru a mă pune de acord cu ei. Aceasta nu înseamnă sub nicio formă că eu voi tărăgăna negocierile cu ceilalţi pentru a vă aştepta pe dumneavoastră.

— Am înţeles mesajul. Deci, dacă nu intervine ceva spectaculos, am avea la dispoziţie o săptămână să ne primenim conducerea. Se va face.

— Şi cine ar putea fi succesorul lui Verzea? m-am interesat eu,

bănuitor.

— După ce Verzea îşi va depune demisia, decizia va aparţine forului nostru de conducere, urmând ca ulterior să fie validată de un congres extraordinar, m-a lămurit Demetriu cu răbdare. Nu vă pot ascunde însă că cel ce vă vorbeşte se bucură de un sprijin consistent pentru a prelua această poziţie pentru o perioadă de interimat. Dacă voi reuşi să obţin includerea partidului în coaliţia de guvernare, probabil că voi fi confirmat la congres. Dacă nu, nu.

— Sunt sigur că şi dumneavoastră v-ar fi mai uşor să guvernaţi cu noi, progresiştii, decât cu stângiştii, a intervenit Andrei Marinescu pentru prima dată în discuţie. Am fi mult mai puţin incompatibili doctrinar, dacă mă pot exprima aşa, şi – foarte important – mult mai puţin pretenţioşi. Este mai lesne să construieşti şi să gestionezi o coaliţie între un partid mai mare şi unul mai mic, cum este al nostru în acest moment, decât să ai un guvern în care două partide a căror forţă în parlament este relativ apropiată şi care vor dori mereu să-şi impună punctul de vedere.

— Fiţi convinşi că iau în considerare toate aceste aspecte, i-am asigurat pe cei doi interlocutori. Am însă o întrebare pentru dumneavoastră, domnule Marinescu: dacă vi se pare că politica economică a guvernului Verzea a fost defectuoasă, de ce mai sunteţi încă secretar de stat la Ministerul Finanţelor?

— Domnule Tameş, eu am încercat să promovez o conduită mai prudentă – Papoianu ar numi-o lipsită de curaj – a politicii fiscale şi, în general, a ansamblului de politici macroeconomice. Am considerat că, după renunţarea la semnarea unui nou acord cu Fondul Monetar Internaţional, este important să beneficiem de consultanţă din partea unor experţi în macroeconomie din Occident. L-am convins pe Papoianu de această necesitate – aşa s-a ajuns la colaborarea cu Milena Jarolimova, colaborare care ar fi putut să ne ajute foarte mult în adecvarea politicii economice la noul context financiar global, dar s-a încheiat aşa cum s-a încheiat. Din nefericire, Papoianu a devenit odată cu trecerea timpului tot mai politicianist şi tot mai puţin economist. Eu am împărtăşit în mare măsură opiniile Milenei, le-am susţinut atunci când aveam posibilitatea, dar premierul şi ministrul de finanţe au fost

orbi la aceste semnale – au vrut să creadă că lucrurile vor merge aşa cum le-ar fi convenit lor să meargă. Principial vorbind, ar fi trebuit să demisionez când a fost reziliat contractul Milenei. N-am făcut-o pentru că ştiam cine mi-ar fi luat locul şi îmi era clar că plecarea mea nu ar fi rezolvat nimic – aceasta nu este o scuză, este ceea ce am gândit eu atunci. Aş vrea să precizez însă că, dacă partidul meu va participa la formarea guvernului, nu pretind niciun post în cadrul acestuia. Dacă însă veţi considera că aveţi nevoie de mine, vă voi sta la dispoziţie.

— Merg mai bine negocierile? m-a întrebat Cosmina în acea seară. Ai o mină mai veselă astăzi.

— Aş spune că, deşi norii negri nu s-au risipit încă, a apărut o rază de speranţă chiar de unde îmi doream, dar nu îndrăzneam să sper prea mult, am răspuns eu. Dacă se materializează, nu voi fi obligat să conduc un guvern de coaliţie de tip struţo-cămilă, ci voi putea forma unul de centru-dreapta fără politicieni compromişi.

De la: Milena Jarolimova
Către: Valer Tameş
Subiect: Chinurile formării guvernului
Data: Marţi, 12 decembrie 2008

Salut, Valer!

Am înţeles din rândurile pe care mi le-ai scris că negocierile pentru formarea guvernului tău nu sunt deloc simple. Cred că e foarte greu să te pui de acord cu aceşti politicieni – doar am avut şi eu propria mea experienţă, deloc plăcută, cu vreo doi dintre ei.

Cât despre Andrei Marinescu, el este un macroeco-nomist bun – nu neapărat strălucit –, care are o înţelegere rezonabilă asupra mersului economiei româneşti în contextul global atât de tulbure. Am colaborat destul de bine cu el, m-a susţinut în câteva rânduri în faţa ministrului, dar a bătut în retragere când a simţit că i-ar putea fi ameninţat postul.

Dincolo de doza lui de oportunism politic, aş spune că Marinescu are şi merite: nu e ignorant şi nu pare corupt. Opinia mea e că ar trebui să iei în considerare posibilitatea de a-l coopta în echipa ta de consilieri economici. Tu, spre deosebire de Papoianu, nu l-ai obliga să se comporte oportunist.

În general, cred că ar fi mai bine să formezi o coa-liţie între republicani şi progresişti, dacă aceştia îi îndepărtează pe Verzea şi Papoianu, decât între republicani şi stângişti. Criza financiară globală şi deficitul fiscal excesiv generat de iresponsabilitatea guvernului Verzea te vor obliga la măsuri dure de natură să reducă cheltuielile guvernamentale – măsuri care, pe termen scurt, vor fi foarte prost primite de electoratul tradiţional al stângiştilor. De aceea, mă aştept ca Mişcarea pentru Progres, după asanarea internă promisă de către Demetriu şi Marinescu, să fie un partener mai puţin incomod. Dar căile politicii sunt atât de întortocheate încât este greu să anticipezi cum vor decurge lucrurile – poate chiar mai greu decât în plan economic…

Mult succes în continuare.

Milena

Fragment din articolul „Mişcarea pentru Progres şi-a schimbat conducerea: Verzea a fost înlocuit cu Demetriu", apărut în „Observatorul" din 14 decembrie 2008:

„Consiliul de Conducere al Mişcării pentru Progres a luat act în şedinţa de ieri de demisia lui Sorin Verzea din funcţia de preşedinte al acestei formaţiuni politice. Ca preşedinte interimar a fost ales avocatul Radu Demetriu, care şi-a anunţat intenţia de a menţine partidul la guvernare. Postul de vicepreşedinte lăsat liber de Demetriu a fost ocupat provizoriu de Andrei Marinescu.

Surse din interiorul Mişcării pentru Progres afirmă că asupra lui Verzea s-au exercitat presiuni puternice pentru a demisiona, considerându-se că doar astfel partidul ar avea o şansă reală de a participa la noua guvernare. Dacă Verzea s-ar fi cramponat de funcţia de preşedinte de partid, schimbarea sa ar fi putut fi efectuată doar cu prilejul unui congres ordinar sau extraordinar. Ar fi fost oricum mult prea târziu pentru a mai conta în procesul de coagulare a coaliţiei de guvernare. Schimbarea produsă ieri la vârful Mişcării pentru Progres deschide o portiţă către constituirea unei majorităţi parlamentare compuse din republicani şi progresişti, în care cei din urmă ar juca rolul de vioara a doua.

De remarcat şi că Demetriu a susţinut un discurs cu accente critice la adresa politicii economice a guvernului Verzea".

Mihai Lupeanu nu mi s-a părut deloc entuziasmat de posibilitatea ca, după demisia lui Verzea, guvernul să fie alcătuit împreună cu progresiştii.

— O coaliţie cu Partidul Stângii Unite ne-ar asigura o majoritate parlamentară mult mai solidă, ceea ce este esenţial într-o perioadă atât de grea din punct de vedere economic şi, implicit, social, mi-a atras el atenţia.

— Aşa este, dar şi un parteneriat cu Mişcarea pentru Progres ne-ar oferi sprijinul a binişor peste jumătate dintre parlamentari, am replicat eu. Iar pretenţiile pe care le ridică progresiştii privind atât portofoliile în cadrul guvernului, cât şi ajustările programului economic propus de noi, mi se par mult mai uşor de acomodat decât cele cu care vin stângiştii.

— Eu zic să fim cu ochii-n patru – ne-am fript prea tare cu guvernul Verzea ca să nu suflăm şi în Demetriu. Ar fi mai indicat să profităm de această mişcare a progresiştilor pentru a-i presa pe stângişti să mai lase din mofturi, a mai spus Lupeanu, vădit nemulţumit de preferinţa mea pentru o colaborare cu progresiştii.

Cornel Danciu m-a sunat să mă întrebe dacă negocierile au avansat. Am constatat că devenise foarte nerăbdător să se vadă instalat la cârma afacerilor interne.

— Lucrurile se mişcă greu, i-am spus. Stângiştii nu renunţă la impunerea unor miniştri care mi se par inacceptabili, în timp ce republicanii nu prea vor să se coalizeze cu progresiştii. Oricum, tu eşti bătut în cuie la Ministerul de Interne – oricâte pretenţii ar ridica partidele asupra acestui portofoliu, eu nu sunt dispus să te sacrific.

— Îţi mulţumesc pentru susţinere. Mă îngrijorează totuşi faptul că formarea guvernului trenează. Poate ar trebui să fii şi tu un pic mai concesiv! Orice zi în plus sub guvernarea Verzea este încă un pas spre dezastru. În plus, au ajuns la urechea mea informaţii că stângiştii şi progresiştii negociază de zor formarea unei coaliţii.

— Dar nu dispun de suficiente voturi în parlament! am reacţionat eu.

— Intenţionează să obţină sprijin parlamentar de la partidul minorităţii maghiare. Au şi început să facă tatonări în acest sens.

— Mai există un impediment deloc de neglijat în calea unui astfel de guvern: președintele nu este dispus să numească un politician stângist ca prim-ministru.

— Nu fi atât de sigur! m-a avertizat Danciu. Președintele a făcut ce a spus: ți-a încredințat ție mandatul de a forma guvernul. Dacă tu nu reușești să te achiți de această misiune suficient de repede, orice devine posibil. De-acum încolo, președintele se poate suci.

În ziua următoare, după ce am lucrat câteva ore cu Anton Naicu la definitivarea unui set de măsuri anti-criză, am încercat să aflu de la el de ce șeful partidului său este atât de favorabil unei guvernări alături de stângiști și tratează cu foarte multă reticență posibilitatea colaborării cu progresiștii, chiar și după schimbarea conducerii acestora. Nu a fost o discuție inutilă, cu toate că nu am scos de la el mare lucru. Am rămas cu impresia că știa mai multe decât mi-a spus, dar, la urma urmei, el era un soi de omolog în tabăra republicanilor al lui Andrei Marinescu de la progresiști: expertul în macroeconomie care, prin competența sa în acest domeniu, este util partidului, dar, neavând un spate politic asigurat, poate fi sacrificat dacă opiniile sale, oricât de bine fundamentate ar fi acestea, îi contrazic sau îi deranjează în vreun fel pe cei mai influenți ca el.

— Cred că Lupeanu se teme să îi lase pe stângiști în opoziție într-o perioadă atât de dificilă din punct de vedere economic și social, mi-a explicat Naicu. Dacă amploarea crizei va fi mare, iar populația își va vedea standardul de viață sensibil diminuat, atunci stângiștii, care sunt un partid de mase, ar putea crește spectaculos în preferințele electoratului prin atacarea guvernului. Progresiștii sunt un partid mai degrabă elitist, care, lăsat practic singur în opoziție, n-ar fi capabil să capitalizeze atât de mult pe seama crizei, mai ales că a negat atâta vreme că aceasta ar avea un impact semnificativ asupra României.

— Înțeleg aceste calcule politice pragmatice și nu le neg utilitatea, dar n-ar fi mai bine dacă ne-am gândi în primul rând ce partener politic ne asigură o guvernare mai performantă? Este întotdeauna bine să existe un Plan B, dar de ce să punem acest Plan B, care presupune că guvernarea noastră eșuează, mai presus de Planul A, care implică succesul guvernării? Nu riscăm să ne condamnăm

singuri la eşec, dacă venim din start cu această abordare?

— S-ar putea să aveţi dreptate, a admis el, dar eu sunt specialistul în economie – calculele pur politice sunt apanajul domnului Lupeanu şi al altora din partidul nostru.

— Printre care se numără şi Minodora Tudorache, bănuiesc.

— Nu sunt în măsură să vă infirm bănuiala, a fost replica lui Naicu.

Liviu Ştefancu m-a anunţat că analistul Eugen Dobran, cel care promisese pe postul public de televiziune că va descurca iţele crimei de la Braşov, insistă să poarte o discuţie cu mine pe marginea acestui caz, chiar dacă e convins că am cu totul alte priorităţi în aceste zile. Dobran s-ar fi exprimat că această discuţie, dacă va avea loc, ar putea fi utilă nu doar pentru el, ci şi pentru mine.

— Tu ce mă sfătuieşti? l-am întrebat pe Ştefancu.

— Dacă ai o jumătate de oră disponibilă, acordă-i-o lui. Este unul dintre acei jurnalişti, nu foarte numeroşi, din păcate, despre care aş băga mana în foc că sunt oneşti.

I-am spus să-i dea lui Dobran adresa mea şi să-i transmită că mă poate vizita în seara următoare.

M-am gândit mult la posibilitatea ca în spatele manevrei efectuate de Mişcarea pentru Progres să stea Balaban. Nu puteam exclude acest scenariu, dar nu vedeam de ce s-ar strădui el atât de tare să scoată Partidul Stângii Unite din ecuaţia guvernării, mai ales că – spre deosebire de câţiva dintre liderii acestei formaţiuni politice, care ţineau morţiş să facă parte din executiv – progresiştii care îmi fuseseră propuşi ca potenţiali miniştri nu lucraseră nici ca angajaţi la companiile sale, nici ca şefi ai unor instituţii guvernamentale cu care firmele lui au încheiat contracte nu neapărat avantajoase pentru statul român.

Bine, Balaban îmi spusese în faţă – şi se pare că nu doar pentru a se lăuda – că finanţează, sub o formă sau alta, toate partidele reprezentate în parlament, fără să facă niciun fel de discriminări. Afacerile lui trebuie să înflorească indiferent de cine este temporar la guvernare – asta-i abordarea lui, de un pragmatism pe cât de desăvârşit pentru prosperitatea imperiului lui financiar, pe atât de

înfiorător pentru cineva care gândeşte ca mine. Dar măcar ştiam că şi eu îi dau lui fiori reci – probabil că pe Balaban nici criza nu-l sperie atât de mult cât îl înspăimântă gândul că guvernul ar urma să fie condus de mine, adică de cineva pe care nu îl are la mână cu nimic. Marele magnat a investit cât a fost necesar pentru a avea influenţă asupra întregului spectrul politic parlamentar, de la stânga la dreapta şi înapoi, dar am apărut eu de nicăieri şi nu mai poate fi sigur că va mai deţine controlul asupra jocului politic.

Aproape de miezul nopţii, şirul acestor gânduri mi-a fost întrerupt de un apel telefonic. Era Mihai Lupeanu, care m-a anunţat sec:

— Forul de conducere al partidului nostru a luat astăzi o decizie importantă: compromisul la care suntem pe cale să ajungem cu stângiştii privind programul de guvernare şi repartizarea portofoliilor ministeriale este acceptabil pentru noi. În aceste condiţii, am apreciat că nu are rost să mai continuăm să discutăm şi cu progresiştii – negocierile cu ei ne-au servit foarte bine ca factor de presiune pentru temperarea pretenţiilor Partidului Stângii Unite, dar acum nu mai este cazul să prelungim suspansul.

— Eu nu vă împărtăşesc abordarea, am replicat. Atât în privinţa programului de guvernare, cât şi a componenţei politice a guvernului, consider că o înţelegere cu progresiştii este de preferat. Mă mir foarte tare că dumneavoastră vedeţi lucrurile cu totul altfel.

— Domnule Tameş, decizia pe care v-am comunicat-o este una fermă. Poziţia partidului nostru este net favorabilă formării unei coaliţii între noi şi stângişti, pe baza unui compromis rezonabil.

— În calitate de prim-ministru desemnat, vă atrag atenţia că nu văd cum o astfel de guvernare, bazată pe compromisul la care faceţi referire, ar putea funcţiona bine într-un context economic atât de dificil. Dimpotrivă, o înţelegere cu progresiştii în termenii pe care ei s-au arătat dispuşi să-i accepte ar asigura o guvernare mai coe-rentă şi mai performantă. Atât pentru mine ca prim-ministru desemnat, cât şi pentru dumneavoastră, ca lider al principalul partid politic, acest obiectiv ar trebui să fie primordial. Dacă aveţi totuşi alte priorităţi, vă rog să mi le comunicaţi şi mie.

— Nu avem alte priorităţi, avem o poziţie oficială a conducerii partidului nostru. Nu ne puteţi forţa să o nesocotim.

— Nici dumneavoastră nu mă puteţi obliga pe mine să-mi nesocotesc propria viziune asupra ingredientelor indispensabile unei guvernări viabile, am ripostat eu. Dintre două rele, eu apreciez că este raţional să aleg răul cel mai mic. Iar dacă alţii au raţiuni şi raţionamente care mie îmi scapă, este problema lor şi nu a mea. Eu am acceptat mandatul de a forma guvernul ca pe o datorie de onoare, dar nu voi ezita să depun acest mandat şi să-mi văd de viaţa mea dacă principalul partid parlamentar, pe al cărui sprijin contam, îmi impune, din motive care au prea puţin de-a face cu interesul naţional sau cu binele public, să accept o coaliţie care în mod evident nu este răul cel mai mic. Nu voi accepta să devin o minge de ping-pong în jocul politic dintre şefii unor partide care îşi ascut de pe acum săbiile şi sapă tranşeele pentru o nouă bătălie electorală!

Nervos, l-am sunat imediat pe Marcian Stancu, cu riscul de a-l trezi din somn. Era cât se poate de treaz şi m-a îndemnat să port o discuţie clarificatoare cu preşedintele Necşanu. Am agreat această idee şi l-am întrebat dacă nu doreşte ca, în calitate de reprezentant al societăţii civile şi în virtutea rolului de mijlocitor al înţelegerii dintre mine şi preşedintele Necşanu, să participe şi el la această convorbire.

— Prefer să nu fiu de faţă, mi-a răspuns el. N-aş vrea să te influenţez în luarea unei decizii atât de importante. Tot ce vreau să-ţi spun este că, dacă, din cauza unor calcule politicianiste extrem de meschine, nu eşti lăsat să formezi acea coaliţie pe care tu o vezi ca fiind cea mai indicată în condiţiile date, nimeni şi nimic nu te poate forţa să accepţi responsabilitatea guvernării.

— Aşa văd şi eu lucrurile. Nu voi fi primul-ministru al unui guvern în care nu cred. M-am simţit dator să mă implic în acest proiect, dar nu mă simt deloc obligat să mă autocondamn la eşec.

În seara următoare, am primit vizita lui Dobran.

— Domnule Tameş, vă mulţumesc că aţi acceptat să staţi de vorbă cu mine într-o perioadă în care îmi dau seama că sunteţi foarte ocupat şi preocupat.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule Dobran?

— Mă străduiesc să înaintez pe firul crimei de la Braşov şi al implicaţiilor ei. Am aflat multe lucruri din diverse surse din poliţie, procuratură, justiţie şi servicii secrete. Am motive – nu şi probe solide, cel puţin deocamdată – să cred că, la un moment dat, cineva a decis cu un cinism teribil să exploateze politic la maximum această crimă.

— Cine anume?

— Vă veţi da seama în curând. Am fost informat că domnul Danciu s-a implicat în elucidarea crimei de la Braşov la rugămintea dumneavoastră. Puteţi să-mi confirmaţi acest lucru?

— Da.

— Fratele dumneavoastră l-a văzut pe Minciu la locul faptei cu câteva zile înaintea comiterii ei?

— Confirm.

— Danciu a aflat încă din luna mai că Minciu a fost eliberat şi că nu s-a întors la închisoare la termenul stabilit. A mai aflat atunci şi numele medicului, procurorului şi judecătorului care au fost implicaţi în eliberarea lui Minciu. A vorbit personal cu comandantul penitenciarului, cel care nu a anunţat poliţia că Minciunu a revenit după gratii. V-a spus ceva despre aceste lucruri în mai?

— Nu mi-a dat vreun nume, dar mi-a zis că e posibil ca fratele meu să nu se fi înşelat şi ca Minciu să se afle în libertate. Mi-a mai spus că mă va ţine la curent cu mersul investigaţiei lui. Apoi nu mi-a mai dat nicio veste până în ziua în care a fost prins criminalul şi în care aţi apărut dumneavoastră la postul public de televiziune pentru a vorbi despre acest caz.

— Mă tem că în acea zi am fost manipulat cu mare abilitate. Din surse apropiate domnului Danciu mi-au fost servite două informaţii interesante. Una dintre ele, cea privind identitatea judecătoarei care a decis punerea în libertate a lui Minciu s-a dovedit – în urma verificărilor pe care le-am întreprins chiar atunci – a fi corectă: aceasta este Aurelia Dracu', sora lui Laurian Papoianu. Din nefericire, nu am avut cum verifica şi cealaltă informaţie ce mi-a fost livrată la pachet cu prima şi potrivit căreia Aurelia Dracu' ar fi intervenit pe lângă Ilie Vescan, comandantul penitenciarului, pentru ca neprezentarea lui Minciu la locul de detenţie la expirarea perioadei pentru care a fost

eliberat să nu fie raportată de acesta, evitându-se astfel declanşarea urmăririi generale. Am prezentat şi această informaţie pe postul de televiziune, folosind o formulare de tipul „unele surse bine informate susţin, fără a putea oferi deocamdată probe în acest sens, că…”. Acum sunt aproape sigur că am căzut într-o capcană. Mi s-a oferit o primă informaţie corectă şi verificabilă, care m-a făcut să cred că şi a doua este extrem de plauzibilă şi s-o ofer publicului la o oră de maximă audienţă exact înainte de alegeri, când impactul mediatic este foarte puternic şi imposibil de contracarat în timp util.

— Aţi constatat ulterior că informaţia nu este adevărată?

— Am făcut ceea ce eu numesc săpături, pentru a trece dincolo de o privire superficială asupra acestui caz complex, şi am ajuns la concluzia că cineva a avut interesul să arunce blamul public pe umerii surorii lui Papoianu, pentru a lovi astfel în ministrul de finanţe şi în partidul lui tocmai pe finalul campaniei electorale. De fapt, judecătoarea este cel mai puţin vinovată de ceea ce s-a petrecut. Medicul a întocmit un certificat medico-legal fals care să justifice eliberarea lui Minciu pentru a fi tratat, iar procurorul de caz s-a manifestat în favoarea acestui demers. Nimeni nu a avut nimic de obiectat, iar judecătoarea – căreia nu i se poate cere să aibă competenţă în domeniul medical – a decis aşa cum ştim că a decis. Se pare că, ulterior, procurorul ar fi avut câteva discuţii telefonice cu comandantul penitenciarului, sugerându-i acestuia să nu raporteze neprezentarea deţinutului pentru continuarea executării pedepsei. Un motiv invocat de procuror în acest sens ar fi fost, se pare, faptul că Minciu ar fi informator al serviciilor secrete.

— Este cu adevărat informator?

— Greu de spus. Eu cred că, de fapt, povestea că ar fi informator este doar un camuflaj care să ofere o variantă de acoperire pentru un banal caz de trafic de influenţă şi de dare de mită. Cel puţin una dintre aceste convorbiri telefonice a fost interceptată, iar conţinutul ei a ajuns şi la Cornel Danciu. Acesta l-a trecut sub tăcere, preferând să mă lase să cred şi să afirm public că sora lui Papoianu ar fi putut fi cea care l-a determinat pe Ilie Vescan să nu raporteze neprezentarea lui Minciu la penitenciar. Domnule Tameş, Cornel Danciu nu a încercat să sprijine

rezolvarea unui caz grav din domeniul justiţiei, aşa cum l-aţi rugat. El a păstrat luni de zile doar pentru el informaţiile pe care le-a obţinut privind acest caz şi le-a lăsat să transpire în mod controlat şi bine ţintit exact la finalul campaniei electorale, pentru a aplica o lovitură dură lui Papoianu şi partidului acestuia. L-a contactat pe Ilie Vescan, l-a avertizat că ştie lucruri care îl pot costa funcţia şi chiar libertatea şi l-a convins să raporteze neprezentarea lui Minciu abia în noiembrie, când s-ar putea extrage foloase politice maxime. I-a dat de înţeles că, pentru acest serviciu, cei ce vor prelua guvernarea ar putea fi dispuşi să închidă ochii la neglijenţa profesională extrem de gravă a lui Vescan – care a favorizat crima de la Braşov prin nedeclanşarea urmăririi generale a făptaşului – şi să-l păstreze în funcţie sau, de ce nu, să-l avanseze, după ce opinia publică va fi uitat episodul Minciu. Desigur că şi lui Vescan, numit în funcţie de progresişti, i-a convenit să aştepte până la finalul guvernării acestora, evitând să fie destituit. Danciu mi-a furnizat apoi, prin intermediul unor apropiaţi ai săi din poliţie şi servicii secrete, informaţii atent împachetate despre acest caz, folosindu-se de credibilitatea mea pentru a inocula publicului impresia că Aurelia Dracu' este principala responsabilă pentru punerea în libertate a lui Minciu. Perceperea surorii vicepreşedintelui progresiştilor drept un personaj profund corupt, care înlesneşte eliberarea din închisoare a unor criminali periculoşi pe motive medicale inventate, s-a răsfrânt imediat asupra partidului aflat la guvernare. Se pare că acest scandal bine regizat i-a mai uşurat de un procent, poate două, la alegeri. Dincolo de aceste implicaţii politice, gândiţi-vă la încă un lucru deloc de neglijat: Minciu putea fi capturat mult mai repede dacă Danciu ar fi fost preocupat cu adevărat de acest aspect şi nu de a manipula politic cazul astfel încât să se spargă cu mult tam-tam drept în capul progresiştilor.

Am simţit nevoia să îi povestesc şi Cosminei ce aflasem de la Dobran.

— Să fie oare precum spune el? Pe Cornel Danciu nu l-aş fi crezut în stare de aşa ceva! Încă nu-mi vine să cred ce-am auzit! Dacă aş putea verifica într-un fel spusele lui Dobran…

— Cine este Danciu? Este cumva cel care ţi-a găsit acest

apartament? a vrut să ştie Cosmina.

Ascultând cuvintele ei, am avut o revelaţie. Mi-am dat seama brusc că aş putea afla cine este Danciu cu adevărat. Mi-am amintim cum, imediat ce contractul Milenei a fost reziliat, Cornel Danciu mi-a găsit imediat acest apartament, spunându-mi că aparţine unui prieten pe care firma la care lucra îl trimisese pentru doi ani la o filială din străinătate şi că acest amic îi lăsase lui cheile locuinţei pentru a-i găsi un chiriaş.

Atunci nu mi s-a părut nimeni suspect – am fost încântat că am putut să mă mut atât de repede, fără prea multă bătaie de cap şi plătind o chirie absolut rezonabilă, ba chiar un pic sub ceea ce părea a fi preţul pieţei. Acum o bănuială începea să încolţească în mintea mea – dacă apartamentul fusese pregătit special pentru mine, inclusiv cu echipamente de ascultare, iar povestea amicului lui Danciu plecat să lucreze în străinătate nu era decât o legendă, ca să folosesc un termen drag serviciilor secrete? Dacă Danciu afla astfel conţinutul negocierilor în care eram implicat şi le folosea în interes propriu? Nu mi se părea un scenariu neverosimil, dar nici nu eram pe deplin convins că aşa stau lucrurile.

L-am sunat pe profesorul Mogoşanu şi l-am întrebat dacă a mai ţinut legătura cu fostul lui elev, Ilarie Tincu, care era un expert imbatabil în ceea ce priveşte echipamentele audio-video. Tincu descoperise la începutul anului 1990 că locuinţa profesorului era înţesată de microfoane plantate de Securitate.

— Tincu lucrează acum în Bucureşti la o firmă multinaţională, mi-a răspuns Mogoşanu. Pot să-ţi dau numărul lui de telefon. Dar de ce vrei să-l contactezi?

— Vreau să verific dacă sunt ascultat, i-am explicat. Am motive să îl suspectez pe cel prin intermediul căruia am găsit apartamentul în care stau cu chirie că încearcă să mă manipuleze şi că are legături dubioase cu serviciile secrete. Nu mi-aş bate capul cu aşa ceva, dar trebuie să mă edific repede în privinţa lui, întrucât este omul pe care intenţionam să-l impun ca ministru de interne.

— Foarte bine faci că verifici. Aş fi preferat de o mie de ori să discut cu tine cu totul alte lucruri decât delaţiunile Minodorei

Tudorache sau interceptările telefonice, dar miza bătăliei în care eşti implicat tu acum este atât de importantă încât trebuie într-adevăr să îţi iei aceste măsuri de precauţie. Tu lupţi după nişte reguli, dar alţii s-ar putea să joace foarte murdar – este bine să-i faci cumva să înţeleagă că nu eşti un naiv care le va permite să trişeze după bunul lor plac.

Ilarie Tincu a sosit la mine acasă înarmat cu aparatură de ultimă generaţie pentru detectarea sistemelor de ascultare. Nu i-a trebuit prea mult timp pentru a conchide că în apartamentul meu erau amplasate trei microfoane, toate fiind montate în pereţi şi conectate la reţeaua electrică.

— Nu vă puteţi plânge că vorbiţi la pereţi, mi-a spus el, deloc mirat de rezultatul cercetării, ba chiar mulţumit că şi-a dovedit încă o dată măiestria. Dacă doriţi să îndepărtaţi microfoanele de la locurile lor, trebuie să spargeţi pereţii în dreptul lor.

— Nu mă voi osteni, am decis eu. Altceva vreau să-mi spuneţi: credeţi că echipamentele de ascultare au fost montate în timp ce se construia blocul sau după finalizarea acestuia?

— Sunt aproape sigur că au fost montate ulterior. Nu cred că le-au montat preventiv în faza de construcţie, că poate vreun locatar va prezenta cândva ceea ce ei numesc interes operativ.

— Dar dacă le-au amplasat după ce m-am mutat eu aici, cum au intrat în apartament şi cum le-au montat în perete fără să observe nimeni?

— Montarea unor microfoane în pereţii locuinţelor este floare la ureche pentru serviciile secrete, m-a asigurat el. Este ceva banal pentru ei, o muncă de rutină. Ca să vă faceţi o idee, am să vă spun ce am aflat despre cum procedau înainte de 1989, pentru că imediat după revoluţie mulţi oameni din Sighişoara care îmi cunoşteau abilităţile în domeniul electronicii şi bănuiau că au fost ascultaţi m-au rugat să le verific locuinţele.

— S-au dovedit întemeiate bănuielile acelor oameni? am fost eu curios să aflu.

— În care şase cazuri din zece erau întemeiate – desigur că printre aceste cazuri s-a numărat şi cel al profesorului nostru de

istorie. Probabil că în celelalte cazuri oamenii au fost dezamăgiţi că nu i-a ascultat nimeni, unii s-or fi simţit că în bancul acela cu Ceauşescu care era autoilegalist, îl ştiţi?

— Nu-l ştiu.

— El era autoilegalist, adică se ascundea, dar, de fapt, nimeni nu avea de gând să-l aresteze. Revenind la amplasarea microfoanelor, nu sunt foarte la curent cu modul cum au evoluat lucrurile după 1990, dar, în esenţă, modul de operare trebuie să fie relativ asemănător. Cineva face un filaj al persoanelor care locuiesc în apartamentul respectiv, precum şi al vecinilor, le află programul zilnic şi, pe baza acestor informaţii, este identificat momentul cel mai prielnic pentru derularea ope-raţiunii de montare a microfoanelor. Altcineva deschide uşa cu chei potrivite, pentru a nu se prinde locatarii că a intrat cineva în apartament, apoi alt ofiţer sparge peretele, aşteaptă să fie montat echipamentul de ascultare de către colegul care are această misiune, şi reface ulterior peretele – dacă este necesar, poate fi adus la faţa locului şi un expert în redarea patinei pereţilor, pentru ca nimic să nu dea de bănuit. Desigur că, în tot acest timp, există şi cineva care ţine de şase şi care, în cazul în care intervine un eveniment neprevăzut, cum ar fi întoarcerea acasă a unui locatar, creează imediat o diversiune, astfel încât colegii aflaţi în apartament să se poată retrage din locuinţă fără a fi observaţi şi fără a lăsa urme.

În acest moment al expunerii sale, interlocutorul meu a sesizat că am început să dau semne vizibile de diminuare a atenţiei:

— Mă opresc aici cu detaliile concrete, căci am impresia că în curând voi începe să vorbesc la aceşti pereţi cu urechi şi probabil că celor care ne ascultă nu le spun nimic nou. Mă gândesc însă că aceste lucruri nu sunt neapărat lipsite de importanţă pentru dumneavoastră – şi nu numai ca subiect al operaţiunii de ascultare. Dacă veţi conduce guvernul, ceea ce vă doresc, s-ar putea să vă aflaţi, vrând-nevrând, în postura de a interacţiona cu aceşti oameni, în sensul de a le da de lucru şi de a beneficia de roadele muncii lor. În acest context, cred că este bine să fiţi cât de cât familiarizat cu competenţele lor, pentru a avea o imagine despre ce puteţi să le cereţi.

— Eu mi-am trăit aproape jumătate din anii pe care îi am în

Washington şi am trecut adesea pe lângă o clădire de pe malul Potomacului numită Watergate – de fiecare dată mi-am adus aminte că acolo a izbucnit în anii ’70 scandalul în urma căruia preşedintele Statelor Unite a fost nevoit să-şi dea demisia pentru că a autorizat spionarea adversarilor politici chiar prin utilizarea unor astfel de dispozitive de ascultare. Eu nu voi face aşa ceva!

— Admir modul în care gândiţi, dar aici suntem pe malul Dâmboviţei şi nu al Potomacului. Oricum aţi aborda această problemă, vă asigur că se vor găsi destui suspecţi care să fie ascultaţi, mai ales că antiterorismul este la mare modă acum şi poate justifica o grămadă de ope-raţiuni de supraveghere informativă.

I-am scris lui Danciu un *e-mail* în care i-am relatat succint ce aflasem – începând de la utilizarea în scopuri electorale a informaţiilor legate de crima de la Braşov şi terminând cu microfoanele plantate în apartamentul meu – şi i-am cerut să-mi spună dacă mă înşel considerând că el se află în spatele acestor lucruri. Nu mi-a răspuns. De fapt, tăcerea lui a fost cel mai edificator răspuns.

— Din motive care mie îmi scapă – şi nici nu sunt sigur că vreau să le cunosc – conducerea Partidului Republican sabotează cu entuziasm eforturile mele de a realiza o coaliţie între acest partid şi Mişcarea pentru Progres, i-am spus preşedintelui Necşanu.

— Înţeleg că ei înclină mai degrabă către o coaliţie cu stângiştii, opţiune pe care şi tu ai luat-o serios în calcul la debutul negocierilor, mi-a atras atenţia preşedintele.

— Această opţiune era singura realistă existentă în acel moment. Înlocuirea echipei lui Verzea cu cea a lui Demetriu la vârful conducerii Mişcării pentru Progres a modificat însă situaţia pe eşichierul politic. Acum nu mai e vorba doar de compatibilitate doctrinară, ci şi de o abordare similară a politicii economice pe perioada crizei şi de pretenţii mult mai moderate ale noilor lideri ai Mişcării pentru Progres privind portofoliile ministeriale care să le fie arondate. Nu e deloc de neglijat nici faptul că oamenii propuşi de ei acum nu mai sunt din vechea gardă, deci măcar nu vin cu tinichele legate de coadă. În aceste condiţii, insistenţa republicanilor pentru o coaliţie cu Partidul Stângii Unite, care presupune concesii mult mai

mari în ceea ce priveşte atât programul economic, cât şi portofoliile ministeriale ce trebuie cedate – şi mai ales căror politicieni trebuie să fie acestea cedate! –, are darul să mă intrige. De aceea, am venit să vă cer să mă sprijiniţi în efortul de a-i convinge pe liderii republicanilor că soluţia adecvată este formarea guvernului alături de progresişti. Cred că, într-o astfel de eventualitate, noua conducere a Mişcării pentru Progres ar fi deschisă şi către o fuziune cu Partidul Republican, ceea ce ar deschide calea către un sistem politic de tip american, în care două partide mari – care s-ar poziţiona unul la centru-dreapta şi celălalt la centru-stânga – ar accede alternativ la putere şi s-ar pune capăt acestor guvernări de coaliţie, care, presupunând armonizarea atâtor interese, principii şi orgolii exacerbate, funcţionează atât de greu.

— Este ceva în sistemul politic american care mie mi se pare şi mai atractiv: faptul că preşedintele este şeful guvernului, a comentat preşedintele.

— Absolut de acord, dar pentru a prelua acest model este obligatorie modificarea Constituţiei. O guvernare de centru-dreapta se poate realiza chiar acum şi ar crea premisele unei abordări coerente a unei situaţii economice extrem de dificile. Mă tem însă că fără sprijinul dumneavoastră lucrurile nu vor merge în această direcţie.

— Iar eu mă tem că nu pot face ceea ce-mi ceri, mi-a răspuns preşedintele. Ca şef al statului, n-am cum să mă amestec atât de brutal în deciziile interne ale unui partid. Îţi aduc aminte că deja le-am cam forţat mâna republicanilor, încredinţându-ţi ţie mandatul de a forma guvernul şi nu liderului acestui partid. Dar chiar dacă ar sta în puterile mele să intervin în sensul în care îmi sugerezi, nu sunt sigur deloc că ar fi şi în interesul meu politic.

— De ce?

— Urmează un an teribil de complicat din punct de vedere economic şi politic. Conform celor mai recente analize, efectele crizei vor depăşi cu mult aşteptările anterioare. Să presupunem că, în aceste condiţii vitrege, guvernul tău adoptă măsurile economice care se impun. Ar putea ele să dea roade vizibile pe termen scurt, care să genereze o reacţie pozitivă a electoratului înainte de primăvara anului

2010?

— Puţin probabil. Este nevoie de mai mult timp pentru a se culege roadele unor astfel de măsuri.

— Tocmai aici e problema, că eu nu mai am atât de mult timp la dispoziţie. Mai am doar un an şi ceva până la alegerile prezidenţiale. Dacă situaţia economică şi socială nu începe să se îndrepte vizibil până atunci, iar eu, prin impunerea ta ca prim-ministru, îmi leg foarte strâns numele de prestaţia guvernului, şansele mele de a obţine un nou mandat scad vertiginos. Numai când mă gândesc la acest scenariu, simt cum pluteşte în aer o senzaţie de înfrângere. Iar eu detest înfrângerile – prefer să nu iau startul decât să pierd cursa. Dacă însă la putere se vor afla progresiştii şi stângiştii, ei vor fi cei care vor deconta dificultăţile economice şi sociale inerente acestei perioade. În consecinţă, nu vor avea forţa de a propulsa pe cineva în funcţia supremă în stat. Din aceste considerente, sunt nevoit să efectuez o repliere tactică şi să nu mă arunc acum cu capul înainte.

— Deci miza dumneavoastră este un nou mandat, nu o guvernare performantă, am conchis eu cu glas tare. Aici ne deosebim ireconciliabil, domnule preşedinte: miza mea este o guvernare responsabilă, nu un mandat de prim-ministru. În aceste condiţii, mă văd constrâns să vă restitui mandatul de formare a guvernului.

Declaraţia preşedintelui României Toader Necşanu din seara zilei de 17 decembrie 2008:

„Astăzi, Valer Tameş m-a anunţat că nu a reuşit să alcătuiască un guvern care să poată întruni o majoritate parlamentară. În consecinţă, şi-a depus mandatul pe care i l-am încredinţat în acest sens. Apreciez eforturile lui Valer Tameş şi regret foarte mult că bunele sale intenţii nu s-au materializat în formarea unui guvern. Din nefericire, nu mai avem timp de pierdut – criza economică se acutizează pe zi ce trece şi nu ne lasă prea mult răgaz! Avem nevoie de un guvern care să se apuce imediat de treabă. În acest context, după consultările pe care le-am avut în această după-amiază cu liderii partidelor parlamentare, mă văd nevoit să renunţ la angajamentul meu de a impune un prim-ministru independent politic şi să-i încredinţez mandatul de formare a guvernului domnului Maxim Coroiu, liderul

partidului care a ocupat locul al doilea la alegerile parlamentare. Subliniez că fac acest gest politic pentru că ar fi foarte grav să intrăm în anul 2009 fără a avea un nou guvern".

— Îmi pare foarte rău că va trebui să renunţi la serviciul tău, i-am spus Cosminei. Realizez că nu îţi va fi deloc uşor.

— Nu îmi pun problema în aceşti termeni, mi-a răspuns ea. Cred că aşa a fost sortit să se întâmple – am prilejul de a-mi răscumpăra greşeala de acum cincisprezece ani. Atunci ai plecat în America singur şi dezamăgit, acum voi fi alături de tine şi vom fi fericiţi, oricât de greu îmi va fi să mă adaptez acolo.

— Dar poţi fi fericită când ţi-e greu?

— Aşa cred. Am învăţat cu timpul că a fi lipsit de griji este ceva şi a fi fericit e cu totul altceva.

Fragment din interviul acordat de preşedintele României Toader Necşanu agenţiei de presă MEDIAPRESS în data de 18 decembrie 2008:

Întrebare: Domnule preşedinte, de ce credeţi că Valer Tameş a eşuat în încercarea de a forma o coaliţie de guvernare?

Răspuns: A forma un guvern de coaliţie în România este o misiune temerară, dar este şi un rău necesar. Valer Tameş a dorit cu multă ardoare să facă lucrurile să meargă ca la carte. Lucrurile nu au mers însă aşa, din păcate. Nu s-a putut ajunge la un compromis rezonabil pentru a se crea o majoritate parlamentară solidă. N-a fost să fie! Mi-aş fi dorit din tot sufletul să avem un guvern Tameş, dar oricine a citit Constituţia României înţelege că nu aveam cum să mă implic în negocieri mai mult decât am făcut-o, încredinţându-i lui Valer Tameş mandatul de a forma guvernul.

Întrebare: Credeţi că va reuşi Maxim Coroiu să realizeze ce n-a fost capabil Valer Tameş?

Răspuns: Sper să reuşească, pentru că este vital să avem cât mai repede un nou guvern. Spre deosebire de Tameş, care este un teoretician pur sânge, Coroiu are o experienţă politică destul de bogată şi ar putea să manifeste o flexibilitate sporită în negocierile politice, intuind mai bine ce concesii pot fi făcute şi cu ce preţ. În plus, nu cred că partidele politice îşi pot permite să tergiverseze prea mult

constituirea noului guvern, mai ales în contextul economic atât de dificil în care ne aflăm acum".

Fragment din editorialul „Cronica unui abandon pe linia de sosire" de Septimiu Minea, apărut în ziarul „Observatorul" din 19 decembrie 2008:

„Scriam acum câteva luni într-un editorial: „Putem lăsa un profesionist al politicii să îşi vadă de cariera lui la Washington sau putem să-l convingem că avem nevoie de el şi de alţii ca el aici şi acum". Din nefericire, profesionistul nostru de la Washington a fost persuadat că este mare nevoie de el la Bucureşti, dar totul s-a dovedit a fi de fapt o farsă sinistră, pusă la cale de regizori şi actori experimentaţi.

Unii au avut mare nevoie de numele lui, de renumele lui, de imaginea lui, de credibilitatea lui. De el, omul şi specialistul, n-aveau nevoie cu adevărat nici măcar o secundă politicienii noştri. Aşa cum nişte politicieni ignoranţi s-au debarasat cu câteva luni în urmă de Milena Jarolimova pentru că nu le spunea ceea ce ar fi dorit ei să audă, aşa s-a procedat şi acum.

L-au pus pe Valer Tameş în geam pentru a smulge voturi şi apoi l-au alungat pentru a nu-i încurca la împărţirea prăzii. Nu s-au înşelat – i-ar fi încurcat cu siguranţă pentru că el nu ţinteşte puterea cu orice preţ sau averea cu orice preţ. Vor spune acum că el e singurul vinovat, că nu şi-a asumat responsabilitatea guvernării României, că a preferat să se întoarcă în mediul acade-mic american. Şi multă lume le va da lor crezare – va considera că Tameş a renunţat prea uşor, că i s-a oferit conducerea guvernului şi n-a fost în stare să adune în jurul lui o susţinere necesară pentru a alcătui executivul. Şi Tameş va fi discreditat – atât cât să nu mai constituie o ameninţare pentru politicienii care nu acceptă intruşi pe scena pe care au confiscat-o de multă vreme.

N-am asistat în ultimele săptămâni la formarea unui executiv Tameş, ci la execuţia publică a unui om cu acest nume. Omul politic Tameş a fost executat cu mult sânge rece de o haită de animale politice. Instinctele politice au făcut marţ gândirea politică la finele unui joc de table cu zaruri măsluite. Practicienii versaţi ai politicii autohtone s-au

descotorosit de politologul pe care nu-l toleraseră în preajma lor decât pentru a-i folosi şi devora credibilitatea. S-au prefăcut că vor să-i încredinţeze guvernarea ţării într-o perioadă dificilă, dar nu i-au lăsat decât şansa unui zar de fugă.

Din perspectiva clasei noastre politice, maurul îşi făcuse datoria, maurul putea să plece. Să plece cât mai departe, de unde a venit şi să ne lase în pace cu viziunile lui teoretice şi cu gândirea lui neinfluenţată de logica supravieţuirii politice imediate. Aici, la noi, sunt prea destui aceia ce veghează ca linia de sosire să o treacă doar cei care au obişnuinţa furării startului, a stimulării arbitrului, a mimării competiţiei şi a păcălirii publicului".

— Am auzit că Danciu va fi ministrul de interne al guvernului Coroiu! m-a anunţat Marcian Stancu, a cărui voce trăda stupefacţia.

— Nu mă mai miră nimic, a fost reacţia mea.

— Pe mine mă surprinde zvonul că preşedintele ar fi dat semnale că nu are nimic împotriva unei astfel de numiri. Nu i-ai spus şi lui ce ai aflat despre Danciu?

— Nici nu am deschis acest subiect, i-am răspuns eu. Nu m-am gândit nicio clipă că un alt premier desemnat îi va propune un portofoliu ministerial, mai ales că Danciu este omul provenit din societatea civilă pe care eu mă străduiam să-l impun în componenţa guvernului. Dincolo de acest aspect, nu din cauza manevrelor lui Danciu – despre care oricum nu deţin decât dovezi pur circumstanţiale – au eşuat eforturile mele de a forma un guvern viabil. Ceea ce a contat a fost că guvernul pe care eu mă căzneam să-l asamblez fusese deja aranjat de alţii în culise. Aşa că am fost trimis la plimbare şi a fost găsită repede o soluţie care să mulţumească pe toată lumea.

— Ai dreptate. Totuşi, preşedintele ar trebui informat în privinţa lui Danciu – altfel va putea susţine la un moment dat că societatea civilă l-a propulsat în sfera politică şi l-a renegat când era deja prea târziu.

— Dumneavoastră puteţi să-l avertizaţi pe preşedinte despre Danciu, deşi nu sunt foarte sigur că îi veţi spune ceva nou. Cât despre mine, îmi asum integral responsabilitatea deciziei mele de a renunţa la formarea guvernului. Nu sunt eu în măsură să acuz sau să reneg pe

nimeni.

— Atunci am să încerc eu să vorbesc cu preşedintele. Din păcate, cazul lui Danciu, care s-a implicat în proiecte ale societăţii civile după ce lucrase anterior în Ministerul de Interne, îmi dovedeşte că am fost naiv când am luat mai mult în glumă decât în serios ceea ce spunea un prieten: unii civili pot fi militarizaţi, dacă este nevoie, dar militarii nu prea mai pot fi civilizaţi. Evident că se referea la o anumită categorie de militari.

Fragment din articolul „Avem guvern!", apărut în ziarul „Impact" din 29 decembrie 2008:

„Membrii guvernului Coroiu au depus ieri jurământul la Palatul Cotroceni. Astăzi va avea deja loc prima şedinţă a guvernului format de Partidul Stângii Unite şi Mişcarea pentru Progres. Premierul Maxim Coroiu a declarat că, deşi suntem în prag de an nou, nu este timp de pierdut, executivul fiind obligat să acţioneze rapid şi eficient pentru a atenua influenţa crizei globale asupra economiei româneşti.

Ministrul finanţelor, Aurelian Duţu, vicepreşedinte al Partidul Stângii Unite şi absolvent al facultăţii de turism din cadrul unei universităţi particulare obscure – dar totuşi autorizată provizoriu de Ministerul învăţământului –, a fost evaziv în privinţa măsurilor concrete de politică fiscală pe care le are în vedere. Se pare că el nu este foarte familiarizat cu domeniul de care va răspunde şi se va baza în mare măsură pe cunoştinţele secretarului de stat Andrei Marinescu, un finanţist cu destulă experienţă în acest post.

Noul ministru de interne, Cornel Danciu, provenit din societatea civilă, a declarat că numirea sa în acest post este o dovadă că actuala coaliţie de guvernare nu doreşte să politizeze afacerile interne, urmând, dimpotrivă, să promoveze în acest important domeniu de activitate profesionişti onești şi neafiliaţi politic, pentru ca nicio suspiciune să nu plutească asupra lor".

— Nici măcar n-am reuşit să stau de vorbă cu preşedintele despre Danciu, mi-a comunicat Stancu, a cărui voce trăda un amestec de revoltă şi resemnare. M-a evitat sistematic zilele astea, sub diverse pretexte. În cele din urmă, i-am transmis o scrisoare prin şefa de cabinet, dar n-am primit nicio reacţie.

— Probabil că ştia ce vreţi să-i spuneţi, am replicat eu. Şi nu-l interesa. Sau nu corespundea interesului său politic actual. Cât despre Danciu, el a avut un obiectiv: să ajungă ministru. Şi-a jucat cartea aşa încât să-şi atingă acest obiectiv în orice împrejurări şi i-a ieşit pasienţa. Interesul personal scuză mijloacele – la aceasta se reduce totul. Nu este nici măcar original. Minodora Tudorache practică acest joc de mai bine de trei decenii.

— Ai dreptate, a admis Stancu. Mare păcat însă că proiectul nostru, construcţia noastră politică, a eşuat!

— N-a fost o construcţie, a fost o utopie. Am fost nişte marionete într-o piesă de teatru pusă în scenă de alţii.

— Când aud declaraţiile noilor guvernanţi mă apucă disperarea!

— Pe mine personal mă lasă rece – am pus punct acestui capitol. Sper doar să nu facă praf şi pulbere ţara.

— Şi eu m-am decis să pun punct unui capitol din viaţa mea: mă retrag definitiv din societatea civilă! Am fost un mare naiv, m-am lăsat păcălit de politicieni, te-am împins şi pe tine în acest joc cu zaruri măsluite – este momentul să renunţ. Poate că alţii vor reuşi mai mult sau se vor expune mai puţin, deşi, la cât de dezbinată şi infiltrată este societatea noastră civilă, mă tem că însăşi existenţa ei este doar o ficţiune.

De la: Milena Jarolimova
Către: Valer Tameş
Subiect: Re: La Mulţi Ani!
Data: Miercuri, 31 decembrie 2008

Îţi mulţumesc mult pentru urări şi îţi doresc un an bun, în care succesele şi bucuriile să nu te ocolească!

Poate că este mai bine că n-ai mai ajuns să te înhami la corvoada guvernării – contextul intern şi cel internaţional ţi-ar fi fost teribil de potrivnice. Ai fi avut de dus o luptă dură şi nu te-ai fi putut baza aproape pe nimeni. Cât despre mine, ţin seminarii, particip la conferinţe, sunt implicată în două proiecte de cercetare, unul coordonat de profesorul Alves, celălalt de Larry Simms de la Harvard – pot spune că fac ce-mi place. Şi încă ceva important: nu am de-a face cu politicieni, nici măcar cu cei americani.

Aşa a fost să fie: politicienii din România ne-au trimis pe amândoi înapoi în America să ne vedem de treabă!

Numai bine.

Milena

Ne-am petrecut Revelionul la Sighişoara, împreună cu Alin şi Veronica, cărora ultimele zile ale lui 2008 le-au oferit un motiv de bucurie.

— Am fost invitaţi să expunem fotografiile făcute cu ocazia incursiunilor în cetăţile transilvane la o expoziţie organizată de primăria din Cracovia cu ocazia unui festival medieval, m-a anunţat Alin. Aşa că în aprilie vom pleca în Polonia.

— Felicitări! Mă bucur pentru voi şi sunt sigur că o să vă placă Cracovia, eu am fost acolo pentru două zile la o conferinţă. Centrul istoric al oraşului s-a conservat incredibil, este o Sighişoară a Poloniei. Veronica va avea ce fotografia acolo!

— Tu cum stai cu moralul? Te-ai împăcat cu gândul că nu vei conduce guvernul? m-a întrebat el.

— Mi-ar fi fost mult mai greu să mă împac cu gândul că trebuie să conduc un guvern precum cel care s-a format, l-am asigurat.

Am trecut şi pe la profesorul Mogoşanu să-mi iau rămas bun.

— Te refugiezi în sfera ideilor, a constatat el.

— Mă întorc pe terenul pe care mă simt acasă. E un refugiu fericit, după ce am fost izgonit din lumea puterii politice. Ce m-aş fi făcut fără această alternativă?

— Ai dreptate, dar să ţii cont că nu doar economia şi politica acestei lumi sunt azi în criză, ci şi valorile morale. De la acestea pleacă totul. Obţinerea succesului cu orice preţ este filosofia care a dat peste cap omenirea. Pe mine nu m-a atins – şi cred că şi tu ai rămas teafăr.

Fragment din interviul acordat de Valer Tameş lui Septimiu Minea, apărut în ziarul „Observatorul" din 8 ianuarie 2009:

Întrebare: Domnule Tameş, din perspectiva experienţei dumneavoastră personale, credeţi că intrarea intelectualilor din mediul academic în politică este dezirabilă sau nu?

Răspuns: Intrarea în politică este o opţiune personală. Ceea ce este important de avut în vedere de cei care se gândesc să facă acest

pas este că în politică o anumită înregimentare este inevitabilă. Dacă nu poţi accepta constrângerile pe care aceasta le presupune, nu vei putea avea performanţe în politică. Şi nici nu vei putea fi fericit făcând politică.

Întrebare: Consideraţi că guvernul Coroiu va fi la înălţimea provocărilor ce-i stau în faţă?

Răspuns: Sper sincer să fie. Este bine că avem acum un guvern validat de Parlament, care se poate apuca de lucru. Dincolo de orice alte consideraţii, ţara noastră avea nevoie disperată de un guvern. Uneori, pe parcursul ultimelor luni, România îmi părea a fi un fel de Titanic care se scufundă după impactul cu criza, dar pe toate canalele de televiziune orchestra continuă să cânte. În paranteză fie spus, s-a cântat mai mult după ureche şi a rezultat mai degrabă un zgomot decât o muzică. Nu se mai poate continua aşa. Timpul showului politic televizat a trecut, campania electorală a rămas în urmă, acum este vremea să vorbească doar faptele.

Întrebare: Sunteţi bucuros că vă întoarceţi la Washington peste doar câteva zile?

Răspuns: Sunt mulţumit că am petrecut un an în România după atâta vreme în care m-am aflat departe de ţară. Am avut parte de un an sabatic care s-a derulat impredictibil, în care amăgirile au alternat cu dezamăgirile, în care am avut de făcut alegeri dificile. Mă întorc la WINGS, la o muncă interesantă, creativă, pe care o fac cu plăcere. Mi-ar fi fost infinit mai greu în postura de prim-ministru al României pe timp de criză economică. Poate că destinul a vrut să mă cruţe de o astfel de experienţă şi a aşezat povara guvernării pe umerii altora.

Întrebare: Nu credeţi că aţi renunţat, totuşi, mult prea uşor la mandatul de a forma guvernul?

Răspuns: Cred că am renunţat un pic cam prea târziu. Ar fi fost şi mai bine să nu mă fi angajat în acest demers politic complicat. Sunt pe această lume lucruri pe care ţi se pare la un moment dat că este de datoria ta să le accepţi, dar care reprezintă, de fapt, poveri care te pot strivi. Iar când eşti strivit nu mai poţi fi de folos nimănui. Pentru că am pomenit de poveri, aş vrea să fac referire la unul dintre romanele cele mai importante ale literaturii cu tentă filosofică şi politică din Statele

Unite, care, din păcate, nu a fost încă tradus în limba română. Romanul se intitulează „Atlas a dat din umeri". Un personaj din această carte spune la un moment dat că, dacă ar trebui să-i dea un sfat titanului Atlas, care ţine globul pământesc în spinare cu preţul propriei suferinţe, i-ar recomanda să dea din umeri şi să se elibereze de povară. Autoarea cărţii, Ayn Rand – care este şi fondatoarea obiectivismului, curent controversat, dar care, în opinia mea, poate fi considerat drept principala filosofie a capitalismului *laissez-faire* – a sugerat prin această metaforă faptul că individul trebuie să facă eforturi eroice pentru a-şi realiza propriile aspiraţii şi a fi fericit, contribuind tocmai astfel şi nu prin abdicarea de la interesele şi valorile sale personale, la bunul mers al societăţii.

Am făcut referire la acest roman şi la metafora lui Atlas care dă din umeri pentru că şi eu am decis să nu îmi asum povara guvernării, o povară care – fiind prea mare pentru mine sau nefiind eu pregătit pentru a o prelua – m-ar fi făcut nefericit. Or, nefericit fiind, n-aş fi putut contribui cu adevărat la binele public. În concluzie, nu eram eu omul potrivit pentru a face faţă acestui gen de povară şi nu consider că ar fi fost de datoria mea să conduc un guvern pe care, judecând după propriile mele principii, criterii şi valori – care nu sunt neapărat corecte şi pe care nu pretind că alţii ar trebui să le împărtăşească –, nu-l socoteam a fi cel mai adecvat în circumstanţele economice şi sociale actuale".

Pe 20 ianuarie 2009, data ceremoniei inaugurale a preşedinţiei lui Barack Obama, eram deja de cinci zile la Washington. Împreună cu Cosmina, am privit la televizor derularea evenimentului. Mulţimea de americani entuziaşti care a luat cu asalt capitala Statelor Unite în acea zi ne-a descurajat să încercăm să ne apropiem de *Naţional Mall* pentru a urmări de aproape grandiosul spectacol prilejuit de depunerea jurământului de către primul preşedinte de culoare.

— Cum ţi s-a părut discursul lui Obama? m-a întrebat Cosmina. Eu am fost impresionată mai ales de modul în care l-a prezentat.

— Obama este un vorbitor electrizant şi talentul lui oratoric nu l-a trădat deloc astăzi. Cât despre conţinut, nu trebuie să pierdem din vedere că publicul – ţintă al acestui discurs au fost cetăţenii Statelor

Unite. Aşa cum îi cunosc eu pe americani, cred că acest discurs a mers la sufletul multora dintre ei şi le-a insuflat o doză considerabilă de speranţă şi încredere. A rostit ceea ce ei aveau nevoie să audă acum, când criza economică le-a afectat moralul. De exemplu, Obama a spus „Începând de astăzi, trebuie să ne ridicăm în picioare, să ne scuturăm de praf şi să reîncepem să lucrăm pentru refacerea Americii". În România, această frază ar fi stârnit un amestec de ironie şi indignare – multă lume ar fi comentat" uite ce banalităţi înşiră şi ăsta, precis n-are nicio idee concretă despre ce e de făcut cu adevărat". Sloganurile comuniste sforăitoare şi total desprinse de realitate – îmi vin în minte cele privind făurirea unei societăţi multilateral dezvoltate şi situarea pe noi culmi de bunăstare şi progres – ne-au marcat puternic. De aceea, un politician român nu ar rosti niciodată o astfel de frază în public. Pe americani, însă, astfel de cuvinte au darul să-i mobilizeze.

— Dar ţie ţi-a plăcut discursul?

— Pentru gustul meu au fost prea multe metafore, prea mult patetism, prea multă încărcătură simbolică. Este nevoie de mult mai mult decât atât pentru a trece cu bine peste o criză majoră, dar sunt şi eu convins că am intrat într-o epocă cu totul nouă din punct de vedere politic şi economic. Şi cred că nimic nu se poate face dacă nu crezi cu putere şi onestitate că eşti în stare să duci la bun sfârşit ce ţi-ai propus. La acest capitol, America lui Obama stă bine – începutul de drum este plin de speranţe. Nu este o garanţie că totul va merge bine, dar este începutul de drum de care era nevoie.

— Dacă ai fi ajuns prim-ministru, probabil că ai fi avut ocazia să te întâlneşti oficial cu Obama şi să purtaţi discuţii ca de la şef de guvern la şef de guvern. Ai fi cunoscut atunci şi un alt Obama decât cel din discursurile publice.

— Ar fi fost interesant, dar pentru mine este mai bine că lucrurile au evoluat aşa cum au evoluat.

— Nu credeam că vei reveni printre noi atât de curând, au fost cuvintele cu care m-a întâmpinat Frank Danford în biroul lui de la sediul WINGS. Ai fost aproape premierul României.

— Am fost aproape prins într-o capcană, am replicat eu. Credeam că e o provocare a cărei mănuşă n-am dreptul moral să nu o

ridic, dar era mai degrabă o capcană. Un jurnalist român a scris că am abandonat pe linia de sosire. Mie nu mi-e foarte clar dacă am abandonat sau am fost abandonat, dar s-a întâmplat la timp, cel puţin pentru mine. M-am salvat pe ultimii metri ai cursei de la un să-crificiu inutil, de la un destin care nu era croit pentru mine.

— Şi te aştepţi ca guvernul care s-a format până la urmă la Bucureşti să facă o treabă mai bună decât ar fi făcut un guvern Tameş?

— Nu cred că este guvernul de care era nevoie în aceste vremuri extrem de complicate, dar sper din tot sufletul să mă înşel. În orice caz, acel guvern Tameş pe care politicienii erau dispuşi să-l accepte – şi nu un guvern Tameş pe care îl vedeam eu ca fiind viabil – nu ar fi fost capabil să facă ce credeam eu că trebuie făcut.

— Oricum, este bine că te-ai putut lămuri din interior cum funcţionează mecanismul politic. Altfel, te-ai fi întrebat mereu dacă n-ai lăsat să treacă pe lângă tine marea şansă a vieţii tale, după cum ţi-am spus eu la Conferinţa NAPA de anul trecut. Dar decât să mă autocitez, mai bine să-ţi aduc aminte ce îi spusese lui Forrest Gump mama sa: viaţa este ca o cutie cu bomboane de ciocolată. Dacă refuzi să o deschizi, nu ai de unde să ştii ce gust au bomboanele! Tu ai deschis cutia, nu ţi-a plăcut ce ai găsit în ea şi ai decis în cunoştinţă de cauză.

Le-am dat dreptate lui Danford şi mamei lui Forrest Gump. Până şi cutia Pandorei trebuie tratată ca o cutie cu bomboane – altă soluţie nu există.

La sfârşit de ianuarie am reluat şirul partidelor de tenis cu Kenneth, amicul american care, cu un an în urmă, îşi exprimase surprinderea că, exact când devenisem un „personaj principal” în lumea politologilor americani, părăseam scena pentru a-mi petrece un an întreg departe de Washington.

— Acum constat, la fel de uimit, că te-ai întors aici, tocmai când ai ajuns un personaj principal în ţara ta, mi-a spus el. Parcă filosofia ta ar fi să te opreşti mereu din drum, chiar înainte de sprintul final.

— Un filosof şi poet român a spus că orice idee aplicată e un înger căzut.

— Frumos spus. Se vede că omul a fost filosof şi poet deopotrivă.

— Cândva mi se părea doar frumos spus, dar nu credeam că poate fi aşa cu adevărat. Nu puteam pricepe deloc cum să fie ceva rău în a transpune în practică o idee bună. Acum îi dau dreptate – am înţeles că şi pe mine mă fascinează călătoria mult mai mult decât destinaţia ei finală. Îmi place să explorez mereu noi teritorii, nu să exploatez noi oportunităţi. Nu sunt făcut să fiu admini-strator sau manager sau politician. Prefer să caut comori decât să le gestionez după ce au fost descoperite.

— Dar gestionarea se poate dovedi mult mai profitabilă, a punctat Kenneth.

— Desigur, dar pe mine căutarea mă îmbogăţeşte. Căutarea este ca un destin: îmi oferă un drum – uneori bătătorit, alteori aproape impracticabil – şi o marjă de manevră. Marja asta de manevră include şi posibilitatea de a zbura, din când în când, peste obstacole sau de a mă târî pe dedesubtul lor.

— Căutarea te duce uneori şi pe piste greşite – nu este gustul ei amar atunci?

— Nu, nicidecum. Amară este povara ţinerii pe umeri a lumii, dacă-ţi pasă de soarta ei, am protestat eu. De acea povară nu poţi să te scuturi nicicând, nu-ţi dă răgaz, nu-ţi lasă nicio marjă de manevră. Dacă te angajezi să ţii globul pământesc sau măcar o părticică din el în spinare…

— Mai există azi astfel de *joburi*? După cum arată acum lumea şi după cum se anunţă viitorul apropiat, s-ar zice că nu – sau că au rămas vacante.

— Există şi sunt chiar foarte vânate, dar de oameni cărora nu prea le pasă, oameni care şi-au blindat sufletul şi nu-i mai interesează decât soarta lor. Ei ar ţine lumea pe umeri doar pentru ca mâinilor lor hrăpăreţe să le fie mai uşor să-i smulgă ce are mai de preţ. Sper ca despărţirea mea de ei să fie totală şi ireversibilă. Voiam să spun adineauri, când m-ai întrerupt, că, dacă ţii globul pământesc sau măcar o părticică din el în spinare, nu mai ai timp şi nici energie să-i savurezi minunile. Prin comparaţie, un destin de căutător este o povară dulce, care nu te striveşte.

NOTĂ CĂTRE CITITOR

Caii negri sunt condamnaţi la victorii răsunătoare. „Abandonul calului negru” este doar o ficţiune.

Desigur, în toamna anului 2008 în România au avut loc alegeri parlamentare. Şi tot atunci criza financiară globală a început să-şi facă simţite efectele. Dar, dincolo de aceste realităţi incontestabile, ceea ce se întâmplă pe parcursul acestui roman este rodul imaginaţiei.

Mişcarea pentru Progres, Partidul Republican şi Partidul Stângii Unite nu au luat parte la alegeri. Valer Tameş nu s-a întors de la Washington pentru a deveni calul negru al acelei curse electorale. Cosmina Aldea nu l-a reîntâlnit, deci n-a avut cum să reînnoade firul poveştii lor de dragoste şi să-l urmeze în America. Milena Jarolimova nu i-a oferit consultanţă ministrului Laurian Papoianu, fie şi numai pentru faptul că România nu a avut un ministru de finanţe cu acest nume. Guvernele Verzea şi Coroiu nu au condus niciodată România, iar Toader Necşanu nu i-a fost preşedinte. Marcian Stancu nu a încercat să implice societatea civilă în impunerea unui prim-ministru independent politic. Minodora Tudorache a refuzat să colaboreze cu Securitatea, aşa că profesorul Mogoşanu n-a mai fost exilat în Cetatea Sighişoarei, care nu a avut parte nici de un toboşar precum Alin şi nici de o fotografă precum Veronica, deşi i-ar fi meritat. În fine, Septimiu Minea n-a scris niciun editorial sau, dacă o fi scris vreunul, nimeni nu s-a obosit să i-l citească – de fapt, nici măcar să i-l publice.

Toate aceste personaje pot avea doar asemănări pur întâmplătoare cu persoanele care ocupă în realitate scena publică. Dar oameni precum Valer Tameş şi Milena Jarolimova, pe care i-am creat anume pentru a purta pe umerii lor povara câtorva idei – nu foarte novatoare, recunosc, ba chiar uşor desuete – despre societatea în care trăim, dar şi a unui teribil impas moral, există cu adevărat printre noi. Nu sunt o specie pe cale de dispariţie, cum am putea fi înclinaţi să credem pentru că nu-i prea zărim la televizor sau la evenimente mondene. Chiar dacă lumina reflectoarelor îi ocoleşte, aspiră şi ei la succes, dar nu cu orice preţ – nu cu preţul trădării unui prieten sau a unui ideal, nici măcar cu cel al asumării unor promisiuni deşarte.

Monedele cu care ei se încăpăţânează să plătească succesul nu lucesc la prima vedere, dar au substanţă: multă muncă, o doză mare de curiozitate intelectuală şi credinţa în câteva repere morale.

Oamenii ca Valer Tameş şi a Milena Jarolimova trebuie doar căutaţi şi recunoscuţi. Uneori, este de ajuns să nu fie izgoniţi din cetate. Nu de dragul lor – ei se pot salva şi singuri – ci pentru binele nostru, al tuturor celorlalţi. Triumful lor ar fi şi succesul nostru, căci ei sunt Ariadnele ce ne pot călăuzi către ieşirea din labirintul în care ne-am afundat fără să prindem de veste. Dar dacă nu-i vom lăsa să ne dea o mână de ajutor, vom străbate mult mai greu crizele care bântuie lumea. Şi va fi doar vina noastră, pentru că găsim mereu o scuză pentru a nu învăţa nimic din tot ce ni se întâmplă.